

ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણનો આંકડો 107 કરોડને પાર

The Global Methane
Pledge and 1.5°C

વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ

ભારતની 'પંચામૃત વ્યૂહરચના'

click to join whatsapp
joinicerajkot.com

follow us on instagram
icerajkot

follow us on youtube
icerajkot

join telegram
t.me/icerajkotofficial

INDEX

1. બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા..01

1. ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ (AIJS).....01
2. પોલીસ સુધારાઓ પર રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચની ભલામણો.....02
3. ખાદી ઉત્તરાધિકાર સંપત્તિ બિલ, 2021....04
4. વન્નિયાકુલા આરક્ષણ ગેરબંધારણીય: મદ્રાસ હાઈકોર્ટ.....05
5. પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન (PDP) કાયદામાંથી મુક્તિ.....06
6. પ્રશ્નોત્તરી.....07

2. અર્થતંત્ર.....09

1. એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ.....09
2. સુધારેલ PCA ફ્રેમવર્ક.....10
3. ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફિલપકાર્ટ દ્વારા સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા માટે MoU.....11
4. RBIનું સુધારેલું PCA ફ્રેમવર્ક.....12
5. ઓડિશાએ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત કરી.....13
6. આરોગ્ય વ્યવસ્થાને મજબૂત કરવા વિશ્વ બેંકની લોન: મેઘાલય.....13
7. ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરવામાં આવશે.....14
8. પ્રશ્નોત્તરી.....14

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....16

1. ભારતની ડી-હાઇકનેશન નીતિ : ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઈન.....16
2. ગ્લાસગોના નેતાઓએ જંગલ અને જમીનના ઉપયોગ અંગે જાહેરાત કરી.....17
3. 16મી પૂર્વ એશિયા સમિતિ.....18
4. યાહૂએ ચીનમાંથી બહાર નીકળવાનો નિર્ણય લીધો.....19
5. ઓસ્ટ્રેલિયાએ ભારતની કોવેક્સિન રસીને મંજૂરી આપી.....19
6. G20 સમિતિમાં International Methane Emissions Observatory (IMEO) લોન્ચ કરવામાં આવી.....19
7. ઊર્જા સંક્રમણ માટે ઇટાલી-ભારત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી.....20
8. 18મી ભારત-આસિયાન શિખર પરિષદ...21
9. ભારત અને સ્પેન વચ્ચે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજાઈ.....22
10. G-20 સમિતિમાં રોમ ઘોષણાપત્ર અપનાવવામાં આવ્યું.....23
11. ભારત અને ઇઝરાયેલ સંરક્ષણ સહ યોગ.....24
12. માનવ તસ્કરીને રોકવા માટે પ્રોટોકોલ: SCO.....24
13. પ્રશ્નોત્તરી.....25

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી.....28

1. ઇરાનનો સમૃદ્ધ યુરેનિયમ ભંડાર.....28
2. નવી આર્મી એવિએશન બ્રિગેડ: LAC....29
3. HPV રસી જે સર્વાઈકલ કેન્સરને ઘટાડે છે.....29
4. પ્રોજેક્ટ-15B ક્લાસ ડિસ્ટ્રોયર વોરશિપ : વિશાખાપટ્ટનમ.....30
5. ISRO એક સૌર ઉર્જા કેલ્ક્યુલેટર એપ્લિકેશન લોન્ચ કરશે જે કોઈપણ પ્રદેશની સૌર ઉર્જા ક્ષમતાને માપી શકે છે..31
6. SpaceX ભારતમાં પેટાકંપની સ્થાપશે..32
7. પ્રશ્નોત્તરી.....32

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....34

1. વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ.....34
2. “જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના”34
3. આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ.....35
4. 21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં ભંડોળની તંગી.....35
5. ડેરી સહકાર યોજના શું છે?.....36
6. વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ: IREDA.....36
7. પ્રશ્નોત્તરી.....37

6. પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....39

1. દીપડા લુપ્ત થવાના ભયમાં.....39
2. કામેંગનદીમાં વિશાળ માછલીઓનું મોત..39
3. COP26 સમિટમાં નવો ઠરાવ.....40

4. COP26: ભારતના ધ્યેયોની આર્થિક અસર.....42
5. ભારતે સત્તાવાર રીતે ઉત્સર્જન યાદી (Emission List)ને સમર્થન આપ્યું હતું..42
6. G-20 શિખર સંમેલન અને જળવાયુ પરિવર્તન.....43
7. COP26 ની પ્રથમ મોટી ડીલ.....44
8. 2070 સુધીમાં ‘કાર્બન ન્યુટ્રાલિટી’ને ટાર્ગેટ: ભારત.....44
9. ગ્લાસગોગ્લેશિયર: એન્ટાર્કટિકા.....45
10. વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઇટ્સ અને ક્લાઇમેટ ચેન્જ.....46
11. પ્રશ્નોત્તરી.....47

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....50

1. ગંગા ઉત્સવ 2021 - નદી મહોત્સવ.....50
2. આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ: સંસ્કૃતિ મંત્રાલયે 3 સ્પર્ધાઓ શરૂ કરી.....51
3. પસુનપોન મુથુરામલિંગા થેવર.....51
4. પ્રશ્નોત્તરી.....52

8. અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....53

1. ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણનો આંકડો 107 કરોડને પાર.....53
2. યુકેએ COVID-19 ની સારવાર માટે વિશ્વની પ્રથમ મૌખિક ગોળી(oral pill) ને મંજૂરી આપી છે.....53
3. 5 નવેમ્બર: વિશ્વ સુનામી જાગૃતિ દિવસ (World Tsunami Awareness Day).53

4. વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ.....54
5. પાકલ દુલ હાઇડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ ખાતે મરુસુદર નદી ડાયવર્ઝનનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું.....54
6. તેલંગાણાને આંતરરાષ્ટ્રીય બીજ પરિષદ(International Seed Conference)માં ભાગ લેવા માટે આમંત્રિત કર્યા.....55
7. નેશનલ સ્પોર્ટ્સ એવોર્ડ 2020ના વિજેતાઓને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.....55
8. ગૃહમંત્રીએ 'આયુષ્માન CAPF હેલ્થ કાર્ડ' લોન્ચ કર્યું.....56
9. 2 નવેમ્બર: રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસ (National Ayurveda Day).....56
10. કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના મંત્રાલયે હજી 2022ની જાહેરાત કરી.....57
11. પંજાબ સિંધુ નદી ડોલ્ફિન (Indus River Dolphin)ની વસ્તી ગણતરી શરૂ કરશે.....57
12. Mazagon ડોક પ્રથમ ડિસ્ટ્રોયર પહોંચાડ્યું.....58
13. 'મિશન ગંગા' ગિનિસ બુક ઓફ વર્લ્ડ રેકોર્ડમાં પ્રવેશી.....58
14. ભારતની 'પંચામૃત વ્યૂહરચના'.....58
15. નવેમ્બર 1: 9 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોએ સ્થાપના દિવસની ઉજવણી કરી.....59
16. વિશ્વની વિવિધ કૃષિ પદ્ધતિઓને અપનાવવી.....59
17. આરોગ્ય વીમો: આવશ્યકતા અને દૃશ્ય..60
18. પ્રશ્નોત્તરી.....61

ભારતની ભૂગોળ

LATEST EDITION

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, મિનસરિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

FREE BOOKLET

1500+ MCQ

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

NOW AVAILABLE

ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ (AIJS)

- કેન્દ્ર સરકાર કેન્દ્રીય નાગરિક સેવાઓની તર્જ પર ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ (AIJS)ની પુનઃ સ્થાપના કરવાની તૈયારી કરી રહી છે.

પરિચય

- AIJS એ તમામ રાજ્યો માટે વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશો અને જિલ્લા ન્યાયાધીશોના સ્તરે ન્યાયાધીશોની ભરતીને કેન્દ્રીકૃત કરવા માટે સુધારો છે.
- જેમ UPSC કેન્દ્રીય ભરતી પ્રક્રિયા હાથ ધરે છે અને સફળ ઉમેદવારોના કેડર ફાળવે છે, તે જ રીતે તે નીચલા ન્યાયતંત્રના ન્યાયાધીશોની કેન્દ્રીય ભરતી કરવા અને રાજ્યોના ફાળવણી કરવાનો પ્રસ્તાવ ધરાવે છે.

અગાઉની દરખાસ્તો

- AIJSની દરખાસ્ત સૌ પ્રથમ 1958માં કાયદા પંચના 14મા અહેવાલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- ન્યાયાધીશોની ભરતી અને તાલીમ માટે ધોરણસર, કેન્દ્રીકૃત પરીક્ષા યોજવા માટે UPSC જેવી વૈધાનિક અથવા બંધારણીય સંસ્થાની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- કાયદા પંચના 1978ના અહેવાલમાં આ વિચારને ફરીથી સૂચવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં નીચલી અદાલતોમાં કેસોમાં વિલંબ અને બાકી રકમ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- 2006માં, કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદો, કાયદા અને ન્યાય અંગેની સંસદીય સ્થાયી સમિતિએ તેના 15મા અહેવાલમાં અખિલ ભારતીય ન્યાયિક સેવાના વિચારને ટેકો આપ્યો હતો અને વિધેયકનો મુસદ્દો પણ તૈયાર કર્યો હતો.

સુપ્રીમ કોર્ટનું વલણ

- 1992માં ઓલ ઇન્ડિયા જાઝ એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાની સુપ્રીમ કોર્ટે કેન્દ્રને AIJS સ્થાપવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.
- આ ચુકાદાની સમીક્ષા 1993માં કરવામાં આવી હતી, જોકે કોર્ટે આ મુદ્દે પહેલ કરવા માટે કેન્દ્રને સ્વતંત્ર છોડી દીધું હતું.
- 2017માં સુપ્રીમ કોર્ટે જિલ્લા ન્યાયાધીશોની નિમણૂકના મુદ્દાની સુઓમોટો નોંધ લીધી હતી અને કેન્દ્રીય પસંદગી વ્યવસ્થાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.

- કોર્ટે ન્યાય મિત્ર (કોર્ટના મિત્ર) તરીકે નિમણૂક પામેલા વરિષ્ઠ એડવોકેટ અરવિંદ દાતારે તમામ રાજ્યો માટે એક કન્સેપ્ટ નોટ પ્રસારિત કરી હતી, જેમાં અલગ રાજ્યની પરીક્ષાને બદલે સામાન્ય પરીક્ષા યોજવાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.
- મેરિટ લિસ્ટના આધારે હાઈકોર્ટ ઇન્ટરવ્યુ દ્વારા ન્યાયાધીશોની નિમણૂક કરશે. દાતારે કહ્યું કે તે ન તો બંધારણીય માળખામાં ફેરફાર કરશે અથવા, રાજ્યો અથવા હાઈકોર્ટની સત્તાઓને અસર કરશે નહીં.

AIJSના ફાયદા

- **કુશળ ન્યાયતંત્ર:**
 - તે રાજ્યોમાં વ્યક્તિગત પગાર અને મહેનતાણા જેવા માળખાગત મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લેવા, ખાલી જગ્યાઓ ઝડપથી ભરવા અને રાજ્યોમાં પ્રમાણભૂત તાલીમ સુનિશ્ચિત કરવા માટે કાર્યક્ષમ ગૌણ ન્યાયતંત્રની ખાતરી કરશે.
- **ઈઝ ઓફ ડુબ્લિંગ બિઝનેસ:**
 - સરકારે ભારતના ઈઝ ઓફ ડુબ્લિંગ બિઝનેસ રેન્કિંગમાં સુધારો કરવાના પ્રયાસમાં નીચલા ન્યાયતંત્રને સુધારવાનો લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યો છે, કારણ કે કાર્યક્ષમ વિવાદ ઉકેલ એ રેન્ક નક્કી કરવામાં મુખ્ય સૂચકાંકોમાંનો એક છે.
- **વસ્તી ગુણોત્તરમાં ન્યાયાધીશોની નિમણૂક:**
 - કાયદા પંચના અહેવાલ (1987)માં ભલામણ કરવામાં આવી છે કે ભારતમાં 10.50 ન્યાયાધીશોની તુલનામાં દર મિલિયન વસ્તીદીઠ 50 ન્યાયાધીશો હોવા જોઈએ.
 - હવે, મંજૂર સંખ્યાના કિસ્સામાં, આ આંકડો 20 ન્યાયાધીશોને પાર કરી ગયો છે, પરંતુ તે યુએસ અથવા યુકેની તુલનામાં અનુક્રમે 107 અને 51 ન્યાયાધીશો પ્રતિ મિલિયન લોકોની તુલનામાં કશું જ નથી.
- **સમાજના હાંસિયામાં ધકેલાયેલા વર્ગોનું ઊંચું પ્રતિનિધિત્વ:**
 - સરકારના જણાવ્યા અનુસાર, AIJS એ સમાજમાં હાંસિયામાં ધકેલાયેલા લોકો અને વંચિત વર્ગોના સમાન પ્રતિનિધિત્વ માટે એક આદર્શ ઉકેલ છે.
- **પ્રતિભાશાળી જૂથને આકર્ષિત કરવું:**
 - સરકાર માને છે કે જો આવી કોઈ સેવા સ્થાપિત કરવામાં આવે તો તે પ્રતિભાશાળી લોકોનું જૂથ બનાવવામાં મદદ કરશે જે પાછળથી ઉચ્ચ ન્યાયતંત્રનો ભાગ બની શકે છે.
- **બોટમ-અપ અભિગમ:**
 - ભરતીમાં બોટમ-અપ અભિગમ નીચલા ન્યાયતંત્રમાં ભ્રષ્ટાચાર અને પરિવારવાદ જેવા મુદ્દાઓને પણ ધ્યાનમાં લેશે.

ટીકા

■ રાજ્યોની સત્તાનું અતિક્રમણ:

- કેન્દ્રીકૃત ભરતી પ્રક્રિયાને સંઘવાદની ભાવનાની વિરુદ્ધ અને બંધારણ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી રાજ્યોની સત્તાઓ પર અતિક્રમણ તરીકે જોવામાં આવે છે.

■ તે 'રાજ્ય-વિશિષ્ટ' પર ધ્યાન આપશે નહીં:

- ઘણા રાજ્યો દલીલ કરે છે કે કેન્દ્રીય ભરતી પ્રક્રિયા વ્યક્તિગત રાજ્યોમાં અસ્તિત્વમાં રહેલી રાજ્ય-વિશિષ્ટ ચિંતાઓને દૂર કરી શકશે નહીં.
- ઉદાહરણ તરીકે, ભાષા અને પ્રતિનિધિત્વ આ સંદર્ભમાં મુખ્ય ચિંતાઓ છે.
- ન્યાયિક કાર્યો પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં હાથ ધરવામાં આવે છે, જે કેન્દ્રીય ભરતીથી પ્રભાવિત થઈ શકે છે.

■ 'સ્થાનિક અનામત' માટે પ્રતિકૂળ:

- વધુમાં, આ સિસ્ટમ રાજ્યમાં જાતિ આધારિત અનામત અને ગ્રામીણ ઉમેદવારો અથવા ભાષાકીય લઘુમતીઓને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

■ 'સત્તાઓના વિભાજન'ના સિદ્ધાંત સામે:

- 'સત્તાઓના વિભાજન'ની બંધારણીય વિભાવનાના આધારે પણ તેનો વિરોધ કરવામાં આવી રહ્યો છે. કેન્દ્રીય સુનાવણી જિલ્લા ન્યાયાધીશોની નિમણૂકમાં કારોબારીને સશક્ત બનાવશે અને આ પ્રક્રિયામાં ઉચ્ચ અદાલતો નબળી પડી શકે છે.

■ માળખાગત મુદ્દાઓ પર ધ્યાન નહીં આપે:

- ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ (AIJS)ની રચના નીચલા ન્યાયતંત્રનો સામનો કરી રહેલા માળખાગત મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લેશે નહીં.
- 1993ના ઓલ ઇન્ડિયા જજ્જસ એસોસિએશનના કિસ્સામાં રાજ્યોમાં એકરૂપતા લાવીને સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિવિધ પગાર ધોરણો અને મહેનતાણાના મુદ્દાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે.
- નિષ્ણાતો દલીલ કરે છે કે તમામ સ્તરે પગાર વધારવો અને એ સુનિશ્ચિત કરવું કે ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશોનો એક ભાગ નીચલા ન્યાયતંત્રમાંથી પસંદ કરવામાં આવે તે ગુણવત્તાયુક્ત પ્રતિભાને આકર્ષવા માટે કેન્દ્રીય પરીક્ષા કરતા વધુ સારો વિકલ્પ હોઈ શકે છે.

■ નિમણૂકની વર્તમાન પદ્ધતિ:

- ભારતના બંધારણની કલમ 233 અને 234 જિલ્લા ન્યાયાધીશોની નિમણૂક અને આ વિષયને રાજ્યોના કાર્યક્ષેત્રમાં મૂકવા સાથે સંબંધિત છે.
- આ પસંદગી પ્રક્રિયા રાજ્ય જાહેર સેવા આયોગો અને સંબંધિત હાઈકોર્ટ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે, કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતો રાજ્યમાં ગૌણ ન્યાયતંત્ર પર તેમના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરે છે.

- હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશોની પેનલો પરીક્ષા પછી ઉમેદવારોનો ઇન્ટરવ્યુ લે છે અને નિમણૂક માટે તેમની પસંદગી કરે છે.

- નીચલા ન્યાયતંત્રના જિલ્લા ન્યાયાધીશ સ્તર સુધીના તમામ ન્યાયાધીશોની પસંદગી પ્રાંતીય નાગરિક સેવાઓ (ન્યાયિક) પરીક્ષા દ્વારા કરવામાં આવે છે.

પરિવર્તન લાવવા માટે બંધારણીય જોગવાઈઓ

- 1976માં 42મા બંધારણીય સુધારામાં કલમ 312(1)માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સંસદને 'ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ' સહિત એક અથવા વધુ તમામ ભારત સેવાઓના નિર્માણ માટે કાયદો ઘડવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી, જે સંઘ અને રાજ્યો માટે સમાન છે.
- કલમ 312 માં રાજ્યસભાએ તેના વર્તમાન અને મતદાન સભ્યોના ઓછામાં ઓછા બે તૃતીયાંશ સભ્યો દ્વારા સમર્થિત ઠરાવ પસાર કરવાની જરૂર છે. ત્યારે સંસદે અખિલ ભારતીય ન્યાયિક સેવાની રચના માટે કાયદો ઘડવો પડશે.
- આનો અર્થ એ છે કે ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસની સ્થાપના માટે કોઈ બંધારણીય સુધારાની જરૂર રહેશે નહીં.

આગળનો રસ્તો

- પડતર કેસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને ભરતી પ્રણાલીની સ્થાપના કરવી જરૂરી છે જે કેસોના ઝડપી નિકાલ માટે મોટી સંખ્યામાં કુશળ ન્યાયાધીશોની ભરતી કરવામાં સક્ષમ છે.
- જોકે ઓલ ઇન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસને કાયદેસર બનાવતા પહેલા સર્વસંમતિ બનાવવાની અને આ દિશામાં નિર્ણાયક પગલું ભરવાની જરૂર છે.

પોલીસ સુધારાઓ પર રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચની ભલામણો

- તાજેતરમાં રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચ(NHRC)એ કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રાલય અને રાજ્ય સરકારોને પ્રકાશ સિંહ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ (2006)ના નિર્ણય મુજબ 'પોલીસ ફરિયાદ સત્તા' સ્થાપવા જણાવ્યું છે.

પોલીસ સુધારાઓ

- પોલીસ સુધારાનો ઉદ્દેશ પોલીસ સંગઠનોના મૂલ્યો, સંસ્કૃતિ, નીતિઓ અને પદ્ધતિઓને બદલવાનો છે.
- તેમાં પોલીસને લોકશાહી મૂલ્યો, માનવ અધિકારો અને કાયદાના શાસનના સંદર્ભમાં ફરજો બજાવવાની કલ્પના કરવામાં આવી છે.

- તેનો ઉદ્દેશ પોલીસ સુરક્ષા ક્ષેત્રના અન્ય ભાગો, જેમ કે અદાલતો અને સંબંધિત વિભાગો, એક્ઝિક્યુટિવ, સંસદીય અથવા સ્વતંત્ર અધિકારીઓ સાથે વ્યવસ્થાપન અથવા નિરીક્ષણની જવાબદારીઓમાં સુધારો કરવાનો પણ છે.
- પોલીસિંગ ભારતના બંધારણની અનુસૂચિ 7 ની રાજ્ય સૂચિ હેઠળ આવે છે.

રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચની ભલામણો

- **પુરાવા -ભાર (Burden of Proof):**
 - ગૃહ મંત્રાલય અને કાયદા મંત્રાલયે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, 1872માં કલમ 114(B)ને ઉમેરવા માટે ભારતના કાયદા પંચના 113મા અહેવાલની ભલામણોનો અમલ કરવા પર વિચાર કરવો જોઈએ.
 - આનાથી એ સુનિશ્ચિત થશે કે જો કોઈ વ્યક્તિ પોલીસ કસ્ટડીમાં ઘાયલ થશે તો એવું માનવામાં આવશે કે તેને પોલીસ દ્વારા ઈજા થઈ હતી અને ઈજા સમજાવવા માટે પુરાવા રજૂ કરવાનો બોજ સંબંધિત સત્તાનો છે.
- **ટેકનોલોજીને અનુકૂળ ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી:**
 - ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીને ઝડપી બનાવવા માટે કાનૂની માળખાને તકનીકી મૈત્રીપૂર્ણ બનાવવી જોઈએ.
 - હાલમાં, કાનૂની માળખું ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં તકનીકી અપનાવવા માટે યોગ્ય નથી.
- **જવાબદારી સુનિશ્ચિત કરવી:**
 - પંચે એવી પણ ભલામણ કરી છે કે તમામ પોલીસ સ્ટેશનોમાં નાઈટ વિઝન વાળા CCTV કેમેરા લગાવવાના સુપ્રીમ કોર્ટના ડિસેમ્બર 2020ના આદેશનો તાત્કાલિક અસરથી અમલ થવો જોઈએ જેથી જવાબદારી સુનિશ્ચિત કરી શકાય.
- **કોમ્યુનિટી પોલીસિંગ:**
 - આયોગે કોમ્યુનિટી પોલીસિંગના ભાગરૂપે પોલીસ સ્ટેશનો સાથે પ્રશિક્ષિત સામાજિક કાર્યકરો અને કાયદાના વિદ્યાર્થીઓને સામેલ કરવા અને પોલીસ મેન્યુઅલ, કાયદા અને સલાહમાં કોમ્યુનિટી પોલીસિંગનો સમાવેશ કરવા પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.

પ્રકાશ સિંહ કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્દેશો (2006)

- સુપ્રીમ કોર્ટે તેના ચુકાદામાં પોલીસ મહાનિર્દેશકના કાર્યકાળ અને પસંદગીને લગતી સાત માર્ગદર્શિકા આપી હતી, જેનો ઉદ્દેશ એવી પરિસ્થિતિને ટાળવાનો હતો જેમાં થોડા મહિનામાં નિવૃત્ત થતા અધિકારીઓને આ પદ આપવામાં આવે છે.
- કોઈ રાજકીય હસ્તક્ષેપ ટાળવા માટે પોલીસ મહાનિરીક્ષક માટે ઓછામાં ઓછી મુદત નક્કી કરવામાં આવી હતી જેથી મધ્યમ ગાળામાં રાજકારણીઓ દ્વારા તેમની બદલી ન થઈ શકે.

- સુપ્રીમ કોર્ટે પોલીસ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ બોર્ડ (PEB) દ્વારા પોલીસ અધિકારીઓની પોસ્ટિંગનો નિર્દેશ પણ આપ્યો હતો. બોર્ડનો ઉદ્દેશ રાજકીય નેતાઓને પોસ્ટિંગ અને ટ્રાન્સફર સંબંધિત સત્તાઓથી વંચિત કરવાનો હતો, જેમાં વરિષ્ઠ પોલીસ અધિકારીઓ અને અમલદારોનો સમાવેશ થઈ શકે છે.
- આ ઉપરાંત કોર્ટે 'સ્ટેટ પોલીસ કમ્પ્લેઈન્ટ્સ ઓથોરિટી' (SPCA)ની રચના કરવાની પણ ભલામણ કરી હતી જ્યાં પોલીસ કાર્યવાહીથી પીડાતા સામાન્ય લોકો તેમની ફરિયાદો નોંધાવી શકે.
- સુપ્રીમ કોર્ટે પોલીસિંગમાં સુધારો કરવા માટે તપાસ અને કાયદો અને વ્યવસ્થાની પ્રવૃત્તિઓને અલગ કરવા માટે 'રાજ્ય સુરક્ષા આયોગો' (SSC)ની રચના કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેમાં નાગરિક સમાજના સભ્યો તેમજ રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા આયોગ હશે.

આગળનો રસ્તો

- **પોલીસ દળોનું આધુનિકીકરણ:**
 - પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણ માટેની યોજના (MPF) 1969-70માં શરૂ કરવામાં આવી હતી અને છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં તેમાં અનેક ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે.
- **MPF યોજનાની વિભાવનામાં સામેલ છે:**
 - આધુનિક શસ્ત્રોની ખરીદી
 - પોલીસ દળોની ગતિશીલતા
 - લોજિસ્ટિક સપોર્ટ, પોલીસ વાયરલેસ અપગ્રેડ વગેરે.
 - રાષ્ટ્રીય ઉપગ્રહ નેટવર્ક
- **ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારો:**
 - પોલીસ સુધારા તેમજ ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારો કરવાની જરૂર છે. આ સંદર્ભમાં મેનન અને માલિમથ સમિતિઓની ભલામણોનો અમલ કરી શકાય છે. કેટલીક મુખ્ય ભલામણો નીચે મુજબ છે:
 - ગુનેગારોના દબાણને કારણે નિર્દોષ છૂટવાના પીડિતોને વળતર આપવા માટે એક ભંડોળ બનાવવું.
 - દેશની સુરક્ષાને જોખમમાં મૂકનારા ગુનેગારો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે રાષ્ટ્રીય સ્તરે એક અલગ સત્તાની સ્થાપના કરવી.
 - સમગ્ર ફોજદારી પ્રક્રિયા પ્રણાલીમાં સંપૂર્ણ સુધારો.

ખાદી ઉત્તરાધિકાર સંપત્તિ બિલ, 2021

- તાજેતરમાં મેઘાલયમાં ખાસી હિલ્સ ઓટોનોમસ ડિસ્ટ્રિક્ટ કાઉન્સિલ (KHADC)એ જાહેરાત કરી છે કે તે ખાસી ઉત્તરાધિકાર સંપત્તિ બિલ, 2021 રજૂ કરશે. આ વિધેયકનો ઉદ્દેશ ખાસી સમુદાયના ભાઈ-બહેનોમાં પૈતૃક સંપત્તિનું “સમાન રીતે વિતરણ” કરવાનો છે.
- જો સૂચિત વિધેયક અમલમાં આવશે તો તે માતૃવંશીય ખાદી જનજાતિના વારસાની વર્ષો જૂની પ્રથામાં સુધારો કરશે.
- **નોંધ:**
- ખાસી હિલ્સ સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદ (KHADC) બંધારણના છઠ્ઠા સમયપત્રક હેઠળની સંસ્થા છે.
- તેને કાયદા બનાવવાનો અધિકાર નથી.
- છઠ્ઠા સમયપત્રકની કલમ 12A રાજ્ય વિધાનસભાને કાયદો પસાર કરવાનો અંતિમ અધિકાર આપે છે.
- બંધારણના છઠ્ઠા અનુસૂચિમાં આસામ, મેઘાલય, ત્રિપુરા અને મિઝોરમ રાજ્યોમાં આદિવાસી વસ્તીના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા માટે આદિવાસી વિસ્તારોનો વહીવટ કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- આ વિશેષ જોગવાઈ બંધારણની કલમ 244 (2) અને કલમ 275(1) હેઠળ કરવામાં આવી છે.
- તે એવા ક્ષેત્રોના વહીવટને સ્વાયત્તતા પ્રદાન કરે છે જેમને સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદો (ADC) મારફતે તેમના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના ક્ષેત્રોના સંદર્ભમાં કાયદા બનાવવાનો અધિકાર છે.

મુખ્ય મુદ્દાઓ

- **વારસાની માતૃરેખા પ્રણાલી વિશે:**
- મેઘાલયની ત્રણ જનજાતિઓ - ખાદી, જયંતીયા અને ગારો - વારસાની માતૃરેખા પ્રણાલીનો અભ્યાસ કરે છે.
- આ વ્યવસ્થામાં વંશ અને વંશ માતાના વંશજોને શોધી કાઢવામાં આવે છે.
- બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો બાળકો માતાની અટક લે છે, પતિ તેની પત્નીના ઘરે જાય છે, અને પરિવારની સૌથી નાની પુત્રી (ખતદુહ)ને પૈતૃક અથવા કુળની સંપત્તિનો આખો હિસ્સો સોંપવામાં આવે છે.
- ખતદુહ જમીનનો “સંરક્ષક” બને છે અને જમીન સાથે સંકળાયેલી તમામ જવાબદારીઓ લે છે, જેમાં વૃદ્ધ માતાપિતા, અપરિણીત અથવા નિરાધાર ભાઈ-બહેનોની સંભાળ રાખવાનો સમાવેશ થાય છે.
- આ વારસાની પરંપરા માત્ર પૈતૃક અથવા કુળ/સમુદાયની સંપત્તિને લાગુ પડે છે, જે વર્ષોથી પરિવાર સાથે છે. આ ઉપરાંત ભાઈઓ અને બહેનોમાં સ્વ-હસ્તગત કરેલી મિલકતનું સમાન વિતરણ કરી શકાય છે.

- આ પરંપરાગત વ્યવસ્થામાં જો કોઈ દંપતીને પુત્રી ન હોય તો સંપત્તિ પત્નીની મોટી બહેન અને તેની પુત્રીઓને સોંપવામાં આવે છે.
- જો પત્નીને બહેન ન હોય તો સામાન્ય રીતે આ જાતિ સંપત્તિ પર કબજો જમાવી લે છે.
- મહિલા સશક્તિકરણ પર આ સિસ્ટમની અસર: મહિલા કાર્યકરોએ ઘણીવાર ધ્યાન દોર્યું છે કે મેઘાલયમાં મેટ્રિક સિસ્ટમ ભાગ્યે જ મહિલાઓને સશક્ત બનાવે છે.
- વાલીપણાની સમસ્યા: વાલીપણાને ઘણી વાર ગેરસમજ કરવામાં આવે છે કારણ કે માલિકી ફક્ત એવી વ્યક્તિમાં જ હોય છે જે સૌથી નાની પુત્રી છે.
- આ વાલીપણું વૃદ્ધ માતાપિતા, અપરિણીત અથવા નિરાધાર ભાઈ-બહેનો અને કુળના અન્ય સભ્યોની સંભાળ રાખવાની જવાબદારી સાથે આવે છે.
- વળી, સંરક્ષક પોતાના મામાની પરવાનગી વગર જમીન ખરીદી કે વેચી શકતા નથી.
- માતૃવંશ: લોકો ઘણી વાર પિતૃસત્તાક શબ્દ વિશે મૂંઝવણમાં હોય છે, જ્યાં સ્ત્રીઓ અગ્રણી તરીકે કામ કરે છે.
- જ્યાં મહિલાઓ મુખ્યત્વે કામ કરે છે, ત્યાં મહિલાઓને ગતિશીલતા અને શિક્ષણની સ્વતંત્રતાની સરળ પહોંચ છે, પરંતુ મેઘાલયમાં મહિલાઓ નિર્ણય લેવાની ભૂમિકામાં નથી.
- રાજકારણ અથવા મોટી સંસ્થાઓ જેવા સત્તાના હોદ્દા પર ભાગ્યે જ કોઈ મહિલા હોય છે.

Back to basics : વિધેયક વિશે

- **જોગવાઈ:**
- સૂચિત વિધેયકમાં પુરુષ અને સ્ત્રી ભાઈ-બહેનો વચ્ચે “પૈતૃક સંપત્તિના સમાન વિતરણ”ની કલ્પના કરવામાં આવી છે.
- આ ખરડો માતાપિતાને તેમની સંપત્તિનું નામ કોને રાખવા માંગે છે તે નક્કી કરવાનો અધિકાર આપશે.
- આ વિધેયકમાં બિન-ખાદી લગ્ન, જીવનસાથીના રિવાજો અને સંસ્કૃતિને સ્વીકારવા, ભાઈ-બહેનોને પૈતૃક સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરતા અટકાવવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે.
- કાયદાનો ઉદ્દેશ સંપત્તિના સમાન વિતરણના સિદ્ધાંત પર આધારિત આર્થિક સશક્તિકરણ છે.
- વિધેયક જરૂરી: કેટલાક જૂથોએ વર્ષોથી અમલમાં રહેલી મિલકત વારસાની પદ્ધતિનો વિરોધ કર્યો છે અને કહ્યું છે કે તે પુરુષોને “વિખેરી નાખે છે” અને પરિવારના તમામ બાળકો પર સમાન સંપત્તિનું વિતરણ કરવા દબાણ લાવે છે.
- અસર: તે માતૃવંશીય ખાદી જનજાતિના વારસાની વર્ષો જૂની પ્રથાને સુધારશે.

વન્નિયાકુલા આરક્ષણ ગેરબંધારણીય: મદ્રાસ હાઈકોર્ટ

- મદ્રાસ હાઈકોર્ટ તાજેતરમાં તમિલનાડુ વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરાયેલા અનામત બિલને ગેરબંધારણીય જાહેર કર્યું છે.
- આ વિધેયકમાં શિક્ષણ અને જાહેર રોજગારમાં સૌથી પછાત વર્ગો (MBC) માટે નિર્ધારિત 20 ટકાની અંદર વન્નિયાકુલા ક્ષત્રિય સમુદાયને 10.5 ટકા આંતરિક અનામત આપવાની કલ્પના કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : વન્નિયાકુલા ક્ષત્રિય અનામત વિશે

- રાજ્ય ફોર ધ મોસ્ટ બેકવર્ડ ક્લાસિસ એન્ડ રિલેજેટેડ કોમ્યુનિટીઝ એક્ટ, 2021 હેઠળ આ અનામત આપવામાં આવી હતી.
- તેમાં વન્નિયાકુલા ક્ષત્રિય (વનિયાર, વાનિયા, વનિયા ગૌનદર, ગૌનદર અથવા કંદર, પડિયા, પલ્લી અને અગ્નિકુલ ક્ષત્રિય સહિત)નો સમાવેશ થતો હતો.
- 1983માં, બીજા તમિલનાડુ પછાત પંચે સ્વીકાર્યું હતું કે વન્નિયાકુલા ક્ષત્રિયોની વસ્તી રાજ્યની કુલ વસ્તીના 13.01% હતી.
- તેથી 13.01 ટકાની વસ્તી ધરાવતા સમુદાયને 10.5 ટકા અનામતની જોગવાઈને અપ્રમાણસર ગણી શકાય નહીં.

વિધેયકને પડકારવા માટેનો આધાર

- રાજ્યમાં આદર્શ આચારસંહિતા (MCC) અમલમાં આવે તેના કલાકો પહેલા બિલ પસાર થવાને કારણે ફેબ્રુઆરી 2021માં તેને પડકારવામાં આવ્યો હતો.
- વધુમાં અરજદારે દલીલ કરી હતી કે આ કાયદો રાજકીય રીતે પ્રેરિત હતો અને કાયદો ઉતાવળમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

તમિલનાડુ સરકારની દલીલ

- લોકશાહી રાજકારણમાં, ચૂંટાયેલી સરકારને તેના કાર્યકાળ દરમિયાન કોઈ પણ વિધેયકને કાયદો બનાવવાની નીતિ બનાવવા માટે તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરતા રોકી શકાતી નથી. રાજ્ય સરકાર પાસે છેલ્લી ઘડી સુધી જનમત ને પૂર્ણ કરવાની સત્તા છે.
- 2020માં, રાજ્યમાં જાતિઓ, સમુદાયો અને જનજાતિઓ પર છ મહિનાની અંદર માત્રાત્મક ડેટા એકત્રિત કરવા માટે હાઈકોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ એ કુલસેકરનની અધ્યક્ષતામાં એક પંચની રચના કરવામાં આવી હતી.

- તમિલનાડુ સરકારે સ્વીકાર્યું હતું કે પંચે તેના કાર્યકાળ દરમિયાન કોઈ અહેવાલ રજૂ કર્યો નથી.
- વધુમાં, રાજ્ય સરકારે 2007ના એક કાયદાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેના દ્વારા રાજ્યમાં પછાત વર્ગના મુસ્લિમોને અલગથી અનામત આપવામાં આવી હતી, જેના આધારે રાજ્ય સરકારને પણ આ પ્રકારનું બિલ પસાર કરવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી.

આદર્શ આચારસંહિતા

- આદર્શ આચારસંહિતા (MCC) ચૂંટણી પંચ દ્વારા ચૂંટણી પહેલાં રાજકીય પક્ષો અને તેમના ઉમેદવારોને નિયંત્રિત કરવા અને મુક્ત અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણીઓ સુનિશ્ચિત કરવા માટે જારી કરવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકાનું જૂથ છે.
- આદર્શ આચારસંહિતા (MCC) ભારતના બંધારણની કલમ 324 અનુસાર છે, જે ચૂંટણી પંચ (EC)ને સંસદ અને રાજ્ય વિધાનસભાઓમાં મુક્ત અને નિષ્પક્ષ ચૂંટણીઓ પર નજર રાખવા અને તેનું સંચાલન કરવાની શક્તિ આપે છે.
- નિયમો મુજબ ચૂંટણી પંચ દ્વારા ચૂંટણીની જાહેરાત કરવામાં આવે તે તારીખથી જ આદર્શ આચારસંહિતા અમલમાં આવે છે અને ચૂંટણી પરિણામો જાહેર કરવાની તારીખ સુધી અમલમાં રહે છે.

વિકાસ

- આદર્શ આચારસંહિતા સૌ પ્રથમ 1960માં કેરળ વિધાનસભાની ચૂંટણી દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવી હતી, જ્યારે રાજ્ય વહીવટીતંત્રે રાજકીય ભાગીદારો માટે 'આચારસંહિતા' તૈયાર કરી હતી.
- ત્યારબાદ 1962ની લોકસભાની ચૂંટણીમાં ચૂંટણી પંચ (EC) એ તમામ માન્યતા પ્રાપ્ત રાજકીય પક્ષો અને રાજ્ય સરકારોને પ્રતિસાદ માટે આચારસંહિતાનો મુસદ્દો મોકલ્યો હતો, ત્યારથી દેશભરના તમામ રાજકીય પક્ષો દ્વારા તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.

ચૂંટણી માટે બંધારણીય જોગવાઈઓ

- ભારતીય બંધારણનો એક ભાગ સોળમા ચૂંટણીઓ સાથે સંબંધિત છે અને આ બાબતો માટે એક આયોગની સ્થાપના કરે છે.
- ચૂંટણી પંચની સ્થાપના 25 જાન્યુઆરી, 1950ના રોજ બંધારણ મુજબ કરવામાં આવી હતી.
- બંધારણની કલમ 324થી 329 સત્તાઓ, કાર્યો, કાર્યકાળ, અધિકારો વગેરે સાથે સંબંધિત છે.

ચૂંટણીને લગતો લેખ

- 324 : ચૂંટણી પંચમાં ચૂંટણીનો હેતુ, નિર્દેશ અને નિયંત્રણ સ્થાપિત કરવા.
- 325 : ધર્મ, મૂળ, જાતિ અથવા લિંગના આધારે કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ ચોક્કસ મતદાર યાદીમાં શામેલ અથવા શામેલ હોવાનો દાવો કરવો.
- 326 : લોકસભા અને રાજ્ય વિધાનસભાઓની ચૂંટણી પુખ્ત વયની મતાધિકારના આધારે યોજાશે.
- 327 : સંસદની સત્તા ધારાસભાઓની ચૂંટણીઓ સંબંધિત જોગવાઈઓ કરશે.
- 328 : આવી ધારાસભાઓની ચૂંટણીના સંદર્ભમાં જોગવાઈઓ કરવાની રાજ્ય ધારાસભાની સત્તા.
- 329 : ચૂંટણીલક્ષી બાબતોમાં અદાલતોની દખલગીરી પર પ્રતિબંધ.

પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન (PDP) કાયદામાંથી મુક્તિ

- યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (UIDAI) એ Personal Data Protection -PDP એક્ટ (ડેટા પ્રોટેક્શન બિલ, 2019)માંથી મુક્તિની માંગ કરી છે.

ગોપનીયતા કાયદો

- તેને સામાન્ય રીતે “ગોપનીયતા વિધેયક” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને ડેટાના સંગ્રહ, સંચાલન અને પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરીને વ્યક્તિગત અધિકારોનું રક્ષણ કરવાનું વચન આપે છે જેના દ્વારા વ્યક્તિની ઓળખ કરી શકાય છે.
- આ નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ બી એન શ્રીકૃષ્ણની અધ્યક્ષતાવાળી સમિતિ દ્વારા ભૂતકાળમાં તૈયાર કરવામાં આવેલા ડ્રાફ્ટથી પ્રેરિત છે.
- સુપ્રીમ કોર્ટે તેના પુટ્ટાસ્વામી ચુકાદા (2017)માં કહ્યું હતું કે ગોપનીયતાનો અધિકાર એ મૂળભૂત અધિકાર છે.

જોગવાઈ

- આ ખરડો સરકારને વિદેશથી અમુક પ્રકારના વ્યક્તિગત ડેટાના હસ્તાંતરણને અધિકૃત કરવાની સત્તા આપે છે અને સરકારી એજન્સીઓને નાગરિકોના વ્યક્તિગત ડેટા એકત્રિત કરવાની મંજૂરી આપે છે.
- બિલ ડેટાને ત્રણ કેટેગરીમાં વિભાજિત કરે છે અને તેમના સંગ્રહને એક પ્રકારના ધોરણે ફરજિયાત કરે છે.

■ વ્યક્તિગત ડેટા:

- જે ડેટામાંથી વ્યક્તિને ઓળખી શકાય છે જેમ કે નામ, સરનામું વગેરે.

■ સંવેદનશીલ વ્યક્તિગત ડેટા:

- નાણાકીય, આરોગ્ય, જાતીય અભિગમ, બાયોમેટ્રિક્સ, આનુવંશિક, ટ્રાન્સજેન્ડર સ્થિતિ, જાતિ, ધાર્મિક માન્યતાઓ અને અન્ય કેટેગરી જેવા કેટલાક પ્રકારના વ્યક્તિગત ડેટાનો સમાવેશ થાય છે.

■ મહત્વપૂર્ણ વ્યક્તિગત ડેટા:

- સરકાર ગમે ત્યારે મહત્વની ગણી શકે તેવી કોઈ પણ બાબત, જેમ કે લશ્કરી અથવા રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા ડેટા.
- આ વિધેયકમાં સરકાર માટે ડેટા ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા માંગ કરવામાં આવે ત્યારે કોઈ પણ બિન-વ્યક્તિગત ડેટા પ્રદાન કરવાનું ફરજિયાત બનાવે છે.
- ડેટા ટ્રસ્ટી (Fiduciary) સેવા પ્રદાતા તરીકે કામ કરી શકે છે જે આવી ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓ પૂરી પાડતી વખતે ડેટા એકત્રિત કરે છે અને સ્ટોર કરે છે અને તેનો ઉપયોગ કરે છે.
- બિન-વ્યક્તિગત ડેટા અજ્ઞાત ડેટાનો સંદર્ભ આપે છે, જેમ કે ટ્રાફિક પેટર્ન અથવા વસ્તીવિષયક ડેટા.
- કાયદાનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવા માટે ડેટા પ્રોટેક્શન ઓથોરિટીની કલ્પના કરવામાં આવી છે.
- તેમાં ‘ભૂલી જવાનો અધિકાર’નો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. તેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે ‘ડેટા પ્રિન્સિપાલ’ (જે વ્યક્તિને ડેટા સંબંધિત છે) ‘ડેટા ફિડયુશરી’ દ્વારા તેમના વ્યક્તિગત ડેટાના સતત ખુલાસાને મર્યાદિત અથવા અટકાવવાનો અધિકાર હશે.

સમાવિષ્ટ મુદ્દાઓ

- જો પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન (PDP) કાયદો હાલના સ્વરૂપમાં લાગુ કરવામાં આવે તો તે બે અલગ અલગ ઇકોસિસ્ટમ બનાવી શકે છે.
- એક સરકારી એજન્સીઓ કે જે કાયદાના કાર્યક્ષેત્રની સંપૂર્ણપણે બહાર હશે, તેમને વ્યક્તિગત ડેટા સાથે વ્યવહાર કરવાની સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા આપવામાં આવશે.
- બીજું ખાનગી ‘ફિડયુશરી’ હશે જેમણે કાયદાની દરેક જોગવાઈ સાથે વ્યવહાર કરવો પડશે.

■ કલમ 35:

- તેમાં ભારતની સાર્વભૌમત્વ અને અખંડિતતા, જાહેર વ્યવસ્થા, વિદેશી રાજ્યો સાથે મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધો અને રાજ્ય સુરક્ષાની માંગ કરવામાં આવી છે, જેથી કેન્દ્ર સરકારને સરકારી એજન્સીઓ માટે કાયદાની તમામ અથવા કોઈ જોગવાઈ સ્થગિત કરવાની સત્તા આપી શકાય.

■ કલમ 12:

- તે UIDAIને બિલની કઠોરતામાંથી મુક્તિ આપે છે કારણ કે તે ‘ડેટા પ્રિન્સિપાલ’ને સેવા અથવા લાભની જોગવાઈ માટે ડેટા પ્રક્રિયા કરવા સક્ષમ બનાવે છે. જોકે, તે પછી પણ પૂર્વ નોટિસ આપવી પડશે.

- > UIDAI ઓથોરિટી પહેલેથી જ આધાર એક્ટ દ્વારા સંચાલિત છે અને કાયદાઓનું પુનરાવર્તન થઈ શકે નહીં.

Back to basics : યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (UIDAI)

- > આધાર એક્ટ, 2016ની જોગવાઈઓ બાદ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલયના અધિકાર ક્ષેત્ર હેઠળ ભારત સરકારે 12 જુલાઈ, 2016ના રોજ સ્થાપિત એક વૈધાનિક સત્તા છે.
- > UIDAIએ ભારતના તમામ રહેવાસીઓને 12 આંકડાની અનન્ય ઓળખ (UID) નંબર (આધાર) પ્રદાન કરવાની જરૂર છે.
- > UIDAIની સ્થાપના ભારત સરકાર દ્વારા જાન્યુઆરી, 2009માં આયોજન પંચના નેજા હેઠળ જોડાયેલી ઓફિસ તરીકે કરવામાં આવી હતી.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ઓલ ઈન્ડિયા જ્યુડિશિયલ સર્વિસ (AIJS) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. પડતર કેસોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને ભરતી પ્રણાલીની સ્થાપના કરવી જરૂરી છે જે કેસોના ઝડપી નિકાલ માટે મોટી સંખ્યામાં કુશળ ન્યાયાધીશોની ભરતી કરવામાં સક્ષમ છે.
2. નીચલા ન્યાયતંત્રના જિલ્લા ન્યાયાધીશ સ્તર સુધીના તમામ ન્યાયાધીશોની પસંદગી પ્રાંતીય નાગરિક સેવાઓ (ન્યાયિક) પરીક્ષા દ્વારા કરવામાં આવે છે.
3. બોટમ-અપ અભિગમ: ભરતીમાં બોટમ-અપ અભિગમ નીચલા ન્યાયતંત્રમાં ભ્રષ્ટાચાર અને પરિવારવાદ જેવા મુદ્દાઓને પણ ધ્યાનમાં લેશે.
4. 1992માં ઓલ ઈન્ડિયા જાઝ એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાની સુપ્રીમ કોર્ટે કેન્દ્રને AIJS સ્થાપવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 2) પોલીસ સુધારાઓ પર રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર પંચની ભલામણો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. પોલીસ દળોના આધુનિકીકરણ માટેની યોજના (MPF) 1969-70માં શરૂ કરવામાં આવી હતી અને છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં તેમાં અનેક ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે.
2. હાલમાં, કાનૂની માળખું ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં તકનીકી અપનાવવા માટે યોગ્ય નથી.
3. પોલીસ સુધારાનો ઉદ્દેશ પોલીસ સંગઠનોના મૂલ્યો, સંસ્કૃતિ, નીતિઓ અને પદ્ધતિઓને બદલવાનો છે.
4. પોલીસ સુધારા તેમજ ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારો કરવાની જરૂર છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 3) ખાદી ઉત્તરાધિકાર સંપત્તિ બિલ, 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ ખરડો માતાપિતાને તેમની સંપત્તિનું નામ કોને રાખવા માંગે છે તે નક્કી કરવાનો અધિકાર આપશે.
2. વાલીપણને ઘણી વાર ગેરસમજ કરવામાં આવે છે કારણ કે માલિકી ફક્ત એવી વ્યક્તિમાં જ હોય છે જે સૌથી નાની પુત્રી છે.
3. ખાસી હિલ્સ સ્વાયત્ત જિલ્લા પરિષદ (KHADC) બંધારણના છઠ્ઠા સમયપત્રક હેઠળની સંસ્થા છે.
4. આ વ્યવસ્થામાં વંશ અને વંશ માતાના વંશજોને શોધી કાઢવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 4) વન્નિયાકુલા આરક્ષણ ગેરબંધારણીય: મદ્રાસ હાઈકોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચૂંટણી પંચની સ્થાપના 25 જાન્યુઆરી, 1950ના રોજ બંધારણ મુજબ કરવામાં આવી હતી.
2. રાજ્ય ફોર ધ મોસ્ટ બેકવર્ડ ક્લાસિસ એન્ડ રિલેજેટેડ કોમ્યુનિટીઝ એક્ટ, 2021 હેઠળ આ અનામત આપવામાં આવી હતી.
3. 1983માં, બીજા તમિલનાડુ પછાત પંચે સ્વીકાર્યું હતું કે વન્નિયાકુલા ક્ષત્રિયોની વસ્તી રાજ્યની કુલ વસ્તીના 13.01% હતી.
4. લોકશાહી રાજકારણમાં, ચૂંટાયેલી સરકારને તેના કાર્યકાળ દરમિયાન કોઈ પણ વિધેયકને કાયદો બનાવવાની નીતિ બનાવવા માટે તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરતા રોકી શકાતી નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 5) UIDAI ડેટા બિલમાંથી મુક્તિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- આ બિલ વ્યક્તિઓના અંગત ડેટાને સુરક્ષા આપવા માટે પસાર કરવામાં આવ્યું હતું.
 - આ અધિનિયમને આધાર (નાણાકીય અને અન્ય સબસિડી, લાભો અને સેવાઓની લક્ષિત ડિલિવરી) અધિનિયમ, 2016 તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 - UIDAI એ આધાર અધિનિયમ, 2016 હેઠળ ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય દ્વારા સ્થાપિત એક વૈધાનિક સત્તા છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
- 6) પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન (PDP) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- યુનિક આઈડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (UIDAI) એ Personal Data Protection -PDP એક્ટ (ડેટા પ્રોટેક્શન બિલ, 2019)માંથી મુક્તિની માંગ કરી છે.
 - તેને સામાન્ય રીતે “ગોપનીયતા વિધેયક” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને ડેટાના સંગ્રહ, સંચાલન અને પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરીને વ્યક્તિગત અધિકારોનું રક્ષણ કરવાનું વચન આપે છે જેના દ્વારા વ્યક્તિની ઓળખ કરી શકાય છે.
 - આ નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ બી એન શ્રીકૃષ્ણની અધ્યક્ષતાવાળી સમિતિ દ્વારા ભૂતકાળમાં તૈયાર કરવામાં આવેલા ડ્રાફ્ટથી પ્રેરિત છે.
 - સુપ્રીમ કોર્ટે તેના પુટ્ટાસ્વામી ચુકાદા (2017)માં કહ્યું હતું કે ગોપનીયતાનો અધિકાર એ મૂળભૂત અધિકાર છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

**સેવા, સુરક્ષા, શાંતી શૂરવીરોની શાન છે...
પોલીસ ક્ષેત્રની કારકિર્દી બહાદુરોની પહેચાન છે....**

પોલીસ કોન્સ્ટેબલ

સર્વશ્રેષ્ઠ ગેરેન્ટેડ તૈયારી

Daily, Weekly, Monthly OMR દ્વારા TEST નું આરોપણ

10,459 ની વિશાળ ભરતી

રાજકોટ, અમદાવાદ અને ગાંધીનગરની શ્રેષ્ઠતમ ફેકલ્ટી દ્વારા શિક્ષણ તથા માર્ગદર્શન

ગણિત, REASONING અને કાયદામાં સ્કોર કરાવવા ગેરેન્ટેડ તૈયારી

ટુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

ફ્રી રીડીંગ રૂમ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

81406 - 01110
81407 - 01110

ઘ-2, સેક્ટર-6, બીજો માળ, ઈસ્કોન ગાંધીયા પાસે, ગાંધીનગર

offline **ગાંધીનગર**

PHYSICAL ની આક્રમક તૈયારી સાથે

SPECIAL BATCH દિવસ 5 ડ્રાયલ લેકચર 10% DISCOUNT

11/11/21 બપોરે 1 થી 3 pm

એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ

- ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI)ની સમિતિએ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપનીઓ (ARC)ની કામગીરીને સુવ્યવસ્થિત કરવા વ્યાપક સૂચનો કર્યા છે.

Back to basics : એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપનીઓ (ARCs)

- તે એક વિશિષ્ટ નાણાકીય સંસ્થા છે જે બેન્કો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી નોન પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ (Non Performing Assets-NPAs) ખરીદે છે જેથી કરીને તેઓ તેમની બેલેન્સ શીટ સાફ રાખી શકે.
- NPA એ લોન અથવા એડવાન્સ છે જેના માટે મુદ્દલ અથવા વ્યાજની ચુકવણી 90 દિવસની અવધિ માટે મુદત વીતી હોય છે.
- સામાન્ય રીતે, બેંકો ARCનો એક ભાગ રોકડ એડવાન્સ તરીકે ચૂકવીને NPA ખરીદે છે (RBI દ્વારા ફરજિયાત 15%), અને બાકીની રકમ (85%) માટે સુરક્ષા 'રસીદ' (Security Receipts) જારી કરે છે.
- તે બેંકોને સામાન્ય બેંકિંગ પ્રવૃત્તિઓમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં મદદ કરે છે. બેંકો ડિફોલ્ટરો પર તેમનો સમય અને પ્રયત્ન વેડફવાને બદલે, તેઓ તેમની NPAs ARCને પરસ્પર સંમત ભાવે વેચી શકે છે.
- ફાઇનાન્શિયલ એસેટ્સ અને એન્ફોર્સમેન્ટ ઓફ સિક્યોરિટી ઇન્ટરેસ્ટ એક્ટ (SARFAESI), 2002નું સિક્યોરિટાઇઝેશન એન્ડ રિકન્સ્ટ્રક્શન ભારતમાં ARCની સ્થાપના માટે કાનૂની આધાર પૂરો પાડે છે.
- SARFAESI એક્ટ કોર્ટના હસ્તક્ષેપ વિના બિન-કાર્યકારી સંપત્તિના પુનર્નિર્માણમાં મદદ કરે છે. આ અધિનિયમ હેઠળ મોટી સંખ્યામાં ARCની રચના કરવામાં આવી હતી અને ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) સાથે નોંધણી કરવામાં આવી હતી.
- RBI ને ARC ને નિયમન કરવાની સત્તા મળી છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વ્યવસાયોની પુનઃપ્રાપ્તિ અને પુનરુત્થાનની ખાતરી કરવા બંનેમાં, ARCનું પ્રદર્શન અત્યાર સુધી નબળું રહ્યું છે.

- ધિરાણકર્તાઓ 2004-2013ના સમયગાળા દરમિયાન ARCને વેચાયેલી તથાવપૂર્ણ સંપત્તિના સંદર્ભમાં લોન લેનારાઓ પર બાકી રહેલી કુલ રકમના માત્ર 14.29 ટકા જ વસૂલ કરી શક્યા છે.
- ARCની કામગીરીમાં સુધારો કરવા માટે RBIએ આ મુદ્દાઓની તપાસ કરવા અને નાણાકીય ક્ષેત્રની વધતી જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા ARCને સક્ષમ બનાવવાના પગલાંની ભલામણ કરવા માટે એક સમિતિ (સુદર્શન સેનની અધ્યક્ષતા હેઠળ)ની નિમણૂક કરી હતી.

સૂચનો

- તથાવગ્રસ્ત મિલકતોના વેચાણ માટે ઓનલાઇન પ્લેટફોર્મ:
- તથાવગ્રસ્ત મિલકતોના વેચાણમાં પારદર્શિતા અને પ્રક્રિયાઓની એકરૂપતાની જરૂરિયાતને સ્વીકારતા સમિતિનું માનવું છે કે આવી મિલકતોના વેચાણ માટે ઓનલાઇન પ્લેટફોર્મ બનાવી શકાય છે.
- 'સરફેસી એક્ટ'ના અવકાશનું વિસ્તરણ:
- સરફેસી એક્ટની કલમ 5ના અવકાશને વિસ્તૃત કરી શકાય છે જેથી ARCને માત્ર બેંકો અને 'નાણાકીય સંસ્થાઓ' પાસેથી જ નહીં, પરંતુ રિઝર્વ બેંક દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવેલી સંસ્થાઓ પાસેથી પણ પુનર્નિર્માણના હેતુ માટે 'નાણાકીય સંપત્તિ' હસ્તગત કરવાની મંજૂરી મળી શકે.
- આ સૂચિત સત્તાઓ હેઠળ RBI ARCને વૈકલ્પિક રોકાણ ભંડોળ (AIFs), ફોરેન પોર્ટફોલિયો ઇન્વેસ્ટર (FPIs), એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપની (AMCs) સહિત તમામ નિયંત્રિત કંપનીઓ પાસેથી નાણાકીય સંપત્તિ હસ્તગત કરવાની મંજૂરી આપવા પર પણ વિચાર કરી શકે છે.
- વધારાના સંસાધનો પૂરા પાડવા:
- ARCને SEBI દ્વારા નોંધાયેલ વૈકલ્પિક રોકાણ ભંડોળને પ્રાયોજિત કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ જેથી તેમના દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી ખરાબ લોનના પુનર્ગઠનને સરળ બનાવવા માટે સંસાધનો એકત્ર કરી શકાય.
- IBCનો ઉપયોગ:
- ARCને આ હેતુ માટે ઇન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) ફેમવર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ, જે તથાવગ્રસ્ત/દબાવગ્રસ્ત સંપત્તિના નિરાકરણ માટે ARCને મુખ્ય માધ્યમ તરીકે ડિઝાઇન કરે છે.
- ARCને વેચાણ માટે 'મોટી લોન':
- બે વર્ષથી વધુ સમયથી ડિફોલ્ટ થયેલી 'મોટી લોન' અને લોન બેંકો દ્વારા ARCને વેચાણ માટે આપી શકાય છે. અનામત ભાવની અંતિમ મંજૂરી ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિ દ્વારા આપવી જોઈએ.

- તણાવગ્રસ્ત સંપત્તિના વેચાણ માટે યોજાયેલી હરાજીમાં વાસ્તવિક મૂલ્યની ખાતરી કરવામાં અનામત કિંમત મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

■ દેવાની એકત્રીકરણની ખાતરી કરવા માટે:

- સમિતિએ ભલામણ કરી છે કે જો 66 ટકા ધિરાણકર્તાઓ (ભાવના આધારે) ARC દ્વારા દરખાસ્ત સ્વીકારવાનો નિર્ણય લે છે, તો તે બાકીના ધિરાણકર્તાઓ પર બંધનકર્તા હોઈ શકે છે અને બહુમતી ધિરાણકર્તાઓ (66%) દ્વારા મંજૂરીના 60 દિવસની અંદર તેનો અમલ થવો જોઈએ.
- કુલ લોનનો અર્થ કુલ મૂળધન અને વ્યાજ છે જે ઉધાર લેનાર દ્વારા લોન સેટલમેન્ટ કરારના અમલ સમયે લેણદારોને બાકી છે.
- જો ધિરાણકર્તા સંમત થવામાં નિષ્ફળ જાય છે, તો તે બાકી લોન પર 100% જોગવાઈને આધિન રહેશે.
- લોનની જોગવાઈ: પ્રોવિઝનિંગ બુકિંગનો અર્થ એ છે કે બેંક લોન પરના નુકસાનને અકાળે માન્યતા આપે છે.

■ NARCL માટે:

- જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો (PSB)ની બેલેન્સ શીટને સંતુલિત કરવા માટે ભારત દ્વારા પ્રસ્તાવિત નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ (NARCL)ના સંદર્ભમાં RBIએ બજાર મારફતે વાસ્તવિક મૂલ્ય શોધના ઉદ્દેશોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે NARCL અને ખાનગી ARC મિકેનિઝમ વચ્ચે ન્યાયી સ્પર્ધા સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ.

અપેક્ષિત લાભો

■ તણાવગ્રસ્ત દેવામાંથી છૂટકારો મેળવવો:

- સમિતિ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સૂચનોનો ઉદ્દેશ બેંકોને ડિફોલ્ટના પ્રારંભિક તબક્કે તણાવગ્રસ્ત લોનથી છૂટકારો મેળવવા અને અનિચ્છનીય લઘુમતી ધિરાણકર્તાઓને વેચાણમાં જોડાવા માટે પ્રેરિત કરવા સક્ષમ બનાવવાનો છે. માપદંડો વેચાયેલી મોટી મૂલ્યલોન માટે મૂલ્યાંકનકારોની નિમણૂક કરવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે.

■ ARCને સંસાધનો એકત્ર કરવામાં મદદ:

- ભલામણો સમયસર છે અને ARCને સુરક્ષા રસીદોમાં રોકાણ માટે લાયક બજારના સહભાગીઓની વિવિધ કેટેગરીનું શોષણ કરીને સંસાધનો એકત્રિત કરવામાં મદદ કરશે.
- બેંકોને બે વર્ષની જોગવાઈ (લોનની સમયસર ચુકવણી) ની શરત સાથે NPA (નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ)ના વેચાણને ઝડપી બનાવવા માટે પણ પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવ્યા છે.

સુધારેલ PCA ફ્રેમવર્ક

- તાજેતરમાં રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)એ સુધારેલા 'ક્રિવિક કરેક્ટિવ એક્શન' (PCA) ફ્રેમવર્કની જાહેરાત કરી છે.
- તે જાણી શકાય છે કે PCA માળખું બેંકો પર રિઝર્વ બેંકના નિરીક્ષક હસ્તક્ષેપને સક્ષમ બનાવે છે અને અસરકારક બજાર શિસ્તની ખાતરી કરે છે.

સુધારેલ માળખું

■ લાગુ પડવાની ક્ષમતા:

- આ માળખું ભારતમાં કાર્યરત તમામ બેંકોને લાગુ પડે છે, જેમાં શાખાઓ અથવા પેટાકંપનીઓ મારફતે કાર્યરત વિદેશી બેંકોનો સમાવેશ થાય છે.
- જોકે, પેમેન્ટ બેન્કો અને સ્મોલ ફાઈનાન્સ બેન્કો (SFBs)ને ધિરાણકારોની યાદીમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યા છે જ્યાં રિઝર્વ બેંક દ્વારા ત્વરિત સુધારાત્મક કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાય છે.
- નવી જોગવાઈઓ જાન્યુઆરી, 2022થી અમલમાં આવશે.

■ મોનિટરિંગ વિસ્તાર:

- મૂડી, સંપત્તિની ગુણવત્તા અને મૂડીથી જોખમમાં વજન ધરાવતી સંપત્તિનો ગુણોત્તર (CRAR), NPA રેશિયો, ટાયર આઈ લાઈવરેજ રેશિયો આ સુધારેલા માળખામાં દેખરેખ માટેના મુખ્ય ક્ષેત્રો હશે.
- જોકે, સંપત્તિ પરના વળતરને આ સુધારેલા માળખામાં પરિમાણ તરીકે શામેલ કરવામાં આવ્યા નથી.

■ PCAનો અમલ:

- કોઈપણ જોખમ મર્યાદાના ઉલ્લંઘનના પરિણામે PCA લાગુ કરી શકાય છે. તણાવગ્રસ્ત બેંકોને લોન/રોકાણ પોર્ટફોલિયોને વિસ્તૃત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.
- જોકે, તેમને સરકારી સિક્યોરિટીઝ/અન્ય ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા પ્રવાહી રોકાણોમાં રોકાણ કરવાની મંજૂરી છે.
- તેના થાપણદારોને જવાબદારીઓ પૂરી કરવામાં બેંક ડિફોલ્ટના કિસ્સામાં, સંભવિત ઉકેલ પ્રક્રિયાઓનો ઉપયોગ PCA મેટ્રિક્સ વિના કરી શકાય છે.

રિઝર્વ બેંકની સત્તાઓ

- ગવર્નન્સ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓમાં ભારતીય રિઝર્વ બેંક બેંક બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ, 1949ની કલમ 36ACA હેઠળ બોર્ડનું સ્થાન લઈ શકે છે.
- બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટની કલમ 45માં સુધારો રિઝર્વ બેંકને કેન્દ્ર સરકારની મંજૂરીથી કોઈપણ સ્થગિતતા લાગુ કરવા અથવા તેના વિના બેંકનું પુનર્નિર્માણ અથવા જોડાણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.

- રિઝર્વ બેંક તેની ફરજિયાત અને વિવેકાધીન કાર્યવાહીના ભાગરૂપે સુધારેલા PCA હેઠળ બોર્ડ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલી મર્યાદામાં તકનીકી અપગ્રેડેશન ઉપરાંત મૂડી ખર્ચ પર યોગ્ય પ્રતિબંધો લાદી શકે છે.

■ PCA પ્રતિબંધોને દૂર કરવા:

- સતત ચાર ત્રિમાસિક નાણાકીય નિવેદનો અનુસાર કોઈ પણ પરિમાણમાં જોખમ મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું ન હોય તો જ લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધો પાછા ખેંચવા અંગે વિચારણા કરવામાં આવશે.

ઝડપી સુધારાત્મક ક્રિયા

■ પૃષ્ઠભૂમિ:

- PCA એક માળખું છે, જેના હેઠળ નબળા નાણાકીય મેટ્રિક્સ ધરાવતી બેંકોને રિઝર્વ બેંક દ્વારા દેખરેખ હેઠળ રાખવામાં આવે છે.
- રિઝર્વ બેંકે 2002માં PCA માળખું બેંકો માટે માળખાગત પ્રારંભિક હસ્તક્ષેપ પદ્ધતિ તરીકે રજૂ કર્યું હતું જે નબળી સંપત્તિની ગુણવત્તાને કારણે પડકારોનો સામનો કરી રહી હતી અથવા નફાકારકતા ગુમાવવાને કારણે નબળી પડી હતી.
- નાણાકીય સ્થિરતા અને વિકાસ પરિષદના કાર્યકારી જૂથની ભલામણોના આધારે 2017માં માળખામાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

■ ઉદ્દેશો:

- PCA માળખાનો ઉદ્દેશ યોગ્ય સમયે નિરીક્ષક હસ્તક્ષેપને સક્ષમ બનાવવાનો છે અને દેખરેખ હેઠળના એકમ માટે સમયબદ્ધ રીતે ઉપચારાત્મક પગલાંનો અમલ કરવો ફરજિયાત બનાવવાનો છે જેથી તેમના નાણાકીય સ્વાસ્થ્યને પુનઃસ્થાપિત કરી શકાય.
- તેનો ઉદ્દેશ ભારતીય બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ (NPA)ની સમસ્યાને પહોંચી વળવાનો છે.
- તેનો ઉદ્દેશ નિયમનકાર તેમજ રોકાણકારો અને થાપણદારોને ચેતવણી આપવાનો છે.
- તેનું મુખ્ય લક્ષ્ય સમય ગંભીર વળાંક લે તે પહેલાં તેનો સામનો કરવાનું છે.
- ઓડિટેડ વાર્ષિક નાણાકીય પરિણામો: ભારતીય રિઝર્વ બેંક દ્વારા સામાન્ય રીતે ઓડિટ કરાયેલા વાર્ષિક નાણાકીય પરિણામો અને સુપરવાઈઝરી મૂલ્યાંકનના આધારે બેંકને PCAના માળખા હેઠળ મૂકવામાં આવશે.

Back to basics : નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ (NPA)

- જ્યારે લોન લેનાર 90 દિવસ સુધી વ્યાજ અથવા મૂળ રકમ ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે, ત્યારે તેને આપવામાં આવતી લોનને નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ માનવામાં આવે છે.

- ઘણી વાર બેંકો દ્વારા 'નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ'ને 'સબ સ્ટાન્ડર્ડ', 'શંકાસ્પદ' અને 'લોસ એસેટ્સ' તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.

કેપિટલ એક્વેન્સી રેશિયો (CAR)

- CAR એ બેંકની ઉપલબ્ધ મૂડીનું માપ છે, જે બેંકના જોખમ-વજનવાળા ક્રેડિટ એક્સપોઝરની ટકાવારી તરીકે વ્યક્ત કરવામાં આવે છે.
- મૂડી પર્યાપ્તતા ગુણોત્તર, જેને 'કેપિટલ-ટુ-રિસ્ક વેઈટેડ એસેટ રેશિયો' (CRAR) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તેનો ઉપયોગ થાપણદારોને સુરક્ષિત રાખવા અને વિશ્વભરમાં નાણાકીય પ્રણાલીઓની સ્થિરતા અને કાર્યક્ષમતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે થાય છે.

ટાયર-1 લાઈવરેજ ગુણોત્તર

- તે બેંકિંગ સંસ્થાની મુખ્ય મૂડી અને તેની કુલ સંપત્તિ વચ્ચેના સંબંધોને વ્યક્ત કરે છે.
- ટાયર-1 લિવરેજ રેશિયોની ગણતરી ટાયર-1 મૂડીને બેંકની સરેરાશ કુલ એકત્રિત સંપત્તિ અને બેલેન્સ શીટથી અલગ અલગ એક્સપોઝર દ્વારા વિભાજિત કરીને કરવામાં આવે છે.
- લિવરેજ રેશિયો એ ઘણા નાણાકીય માપનોમાંનો એક છે જે કંપનીની નાણાકીય જવાબદારીઓને પૂર્ણ કરવાની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરે છે. કેટલાક ઉદાહરણો છે:
- ઈક્વિટી રેશિયો: આ રેશિયો કંપનીમાં માલિકનું કુલ યોગદાન દર્શાવે છે.
- લોન રેશિયો: આ રેશિયો કંપનીમાં વપરાતા કુલ લિવરેજનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- ડેટ ટુ ઈક્વિટી રેશિયો: આ રેશિયો ઈક્વિટીની તુલનામાં બિઝનેસમાં વપરાતા કુલ દેવાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ દ્વારા સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા માટે MoU

- ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય (MoRD), ભારત સરકાર અને Flipkart એ દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના - રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (DAY-NRLM) માટે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ વચ્ચેના MoU સ્થાનિક વ્યવસાયો અને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) ને ઈ-કોમર્સના દાયરામાં લાવીને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.

- આ ભાગીદારી DAY-NRLMના સ્વ-રોજગાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતા માટે ગ્રામીણ સમુદાયોની ક્ષમતાઓને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્યને અનુરૂપ છે.
- આમ, તે વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના આત્મનિર્ભર ભારતના વિઝનને વધુ પ્રોત્સાહન આપે છે.

Back to basics : ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ કાર્યક્રમ (Flipkart Samarth Program)

- આ MoU ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ કાર્યક્રમનો એક ભાગ છે. ફ્લિપકાર્ટ માર્કેટપ્લેસનો ઉપયોગ કરીને વણકર, કારીગરો અને કારીગરોના કુશળ અને ઓછા સેવા આપતા સમુદાયોને રાષ્ટ્રીય બજારમાં પ્રવેશ આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે તેના પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. તે તેમને જ્ઞાન અને તાલીમ માટે સમર્પિત સમર્થન પણ પ્રદાન કરશે. ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ ઓનબોર્ડિંગ, માર્કેટિંગ, બિઝનેસ ઈન્સાઇટ્સ, કેટેલોગિંગ, એકાઉન્ટ મેનેજમેન્ટ અને વેરહાઉસિંગ સાથે સમય-બાઉન્ડ ઈન્ક્યુબેશન અને સપોર્ટ પ્રદાન કરીને સ્થાનિક સમુદાયો માટે પ્રવેશ અવરોધોને તોડી નાખવાનો પ્રયાસ કરે છે. આનાથી આજીવિકાની વધુ સારી તકો ઊભી કરવામાં અને ટકાવી રાખવામાં મદદ મળશે અને વેપાર અને વ્યાપાર સમાવેશ માટે તકો વધશે.

DAY-NRLM કાર્યક્રમ

- NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ પ્રોજેક્ટ ગ્રામીણ ભારતમાં ગરીબોના સ્વ-રોજગાર અને સંગઠનને પ્રોત્સાહન આપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે ગરીબોને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) માં સંગઠિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે અને તેમને સ્વ-રોજગાર માટે સક્ષમ બનાવે છે.

DAY-NRLM ની પૃષ્ઠભૂમિ

- ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલયે 1999માં 'સંકલિત ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમ (Integrated Rural Development Programme-IRDP)'ની પુનઃરચના કરી હતી અને ગ્રામીણ ગરીબોમાં સ્વરોજગારીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સ્વર્ણજયંતિ ગ્રામીણ સ્વરોજગાર યોજના (Swarnajayanti Grameen Swarojgar Yojana-SGSY) શરૂ કરી હતી. SGSY હવે NRLM માં બદલાઈ ગયું છે. NRLM 2011માં \$5.1 બિલિયનના બજેટ ખર્ચ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

ફ્લિપકાર્ટ સક્ષમ પ્રોગ્રામ

- ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ વર્ષ 2019માં એક ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ પ્લેટફોર્મ તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જે ઘરના સમુદાયો અને વ્યવસાયોને તકો અને આજીવિકા પ્રદાન કરીને સશક્ત બનાવે છે. તે હાલમાં ભારતમાં 950,000થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાને ટેકો આપે છે.

RBIનું સુધારેલું PCA ફ્રેમવર્ક

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ તેની ટ્રિગર સૂચિમાંથી નફાકારકતા પરિમાણોને બાકાત રાખવા માટે 3 નવેમ્બર, 2021ના રોજ તેના પ્રોમ્પ્ટ કરેક્ટિવ એક્શન (Prompt Corrective Action - PCA) ફ્રેમવર્કમાં સુધારો કર્યો હતો.
- મૂડી, સંપત્તિની ગુણવત્તા અને નફાકારકતા તેના 2017 ફ્રેમવર્કમાં દેખરેખના મુખ્ય ક્ષેત્રો હતા.
- રાઉન્ડ કેપિટલ, એસેટ ક્વોલિટી અને લીવરેજ તાજેતરના સુધારામાં મુખ્ય ક્ષેત્રો હશે.
- RBIએ કુલ મૂડી પર્યાપ્તતા ગુણોત્તરમાં ઘટાડાનું સ્તર પણ સુધાર્યું છે.

PCA નો હેતુ શું છે?

- PCA ફ્રેમવર્ક સમયસર સુપરવાઈઝરી હસ્તક્ષેપને સક્ષમ કરવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે. દેખરેખ હેઠળની સંસ્થાએ તેની નાણાકીય સ્થિતિ પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સમયમર્યાદામાં ઉપચારાત્મક પગલાં અમલમાં મૂકવાની જરૂર છે.

PCA ફ્રેમવર્ક શું છે?

- PCA ફ્રેમવર્ક ડિસેમ્બર 2002માં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે અસરકારક બજાર શિસ્ત માટે એક સાધન તરીકે સેવા આપે છે. નાણાકીય સ્થિરતા અને વિકાસ પરિષદના કાર્યકારી જૂથની ભલામણો પર એપ્રિલ 2017માં આ નિયમોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. આ માળખા હેઠળ, RBI નબળા નાણાકીય માપદંડ ધરાવતી બેંકો પર નજર રાખે છે. તેનો હેતુ ભારતના બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ (NPA) ની સમસ્યાઓની તપાસ કરવાનો છે. તે બેંક કટોકટીની સ્થિતિમાં રેગ્યુલેટર, રોકાણકારો અને થાપણદારોને ચેતવણી આપવામાં મદદ કરે છે.
- PCA ફ્રેમવર્ક માત્ર કોમર્શિયલ બેંકોને જ લાગુ પડે છે. સહકારી બેંકો અને નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્શિયલ કંપનીઓ (NBFCs) આ હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી નથી.

ઓડિશાએ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત કરી

- ઓડિશા સરકારે રાજ્યમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનો (EVs) પર મોટર વાહન કર અને નોંધણી ફીની સંપૂર્ણ માફીની જાહેરાત કરી છે.
- ઇલેક્ટ્રિક વાહનોને ઝડપથી અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા માટે આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
- આ છૂટ ઓડિશા મોટર વ્હીકલ ટેક્સેશન એક્ટ હેઠળ આપવામાં આવી છે અને તે 2025 સુધી લાગુ રહેશે.
- રાજ્ય સરકારે ઓડિશા ઇલેક્ટ્રિક વ્હીકલ પોલિસી મુજબ ઇલેક્ટ્રિક વાહનોના ઉત્પાદકો, ખરીદદારો, બેટરીઓ અને ચાર્જિંગ સ્ટેશનો માટે કેટલાક પ્રોત્સાહનો પણ પ્રસ્તાવિત કર્યા છે.
- સરકારે બેટરી સંચાલિત વાહનો માટે મોટર વાહન કર અને નોંધણી ફીમાં 100% રિબેટની જાહેરાત કરી છે.

સુચિત સબસિડી

- રાજ્યના પરિવહન મંત્રાલયે ટુ વ્હીલર્સ, થ્રી વ્હીલર્સ અને ફોર વ્હીલર્સ પર સબસિડીમાં 15% વધારો કરવાની દરખાસ્ત કરી છે. સંબંધિત વાહનો પર મહત્તમ રકમ રૂ. 5,000, રૂ. 12,000 અને રૂ. 100,000થી વધુ ન હોવી જોઈએ. મંત્રાલયે રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓને ઇલેક્ટ્રિક વાહનો પર વ્યાજમુક્ત લોન આપવાનો પણ પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે. તે આવા વાહનોને ભાડે આપવા માટે સરકારી વિભાગો અને PSUsને પ્રોત્સાહન આપવાનો પણ પ્રસ્તાવ મૂકે છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- ટ્રાન્સપોર્ટ વિભાગે ગ્રાહકોને આકર્ષવા માટે ઈ-વાહનો પર સબસિડીની મંજૂરી આપવા સરકારને દરખાસ્ત રજૂ કરી હતી. સરકારે હવે આ પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી દીધી છે. જોકે, આ સબસિડી દિલ્હી અને ગુજરાત સહિત અન્ય રાજ્યોની જેમ બેટરીની ક્ષમતાના આધારે આપવામાં આવશે નહીં.
- ઈ-વાહન નીતિ:
- FAME II સ્કીમ ઉપરાંત, દિલ્હી, કેરળ, ગુજરાત, આંધ્રપ્રદેશ અને મહારાષ્ટ્ર જેવા રાજ્યોએ “ઈ-વાહન નીતિ” લાગુ કરી છે.

આરોગ્ય વ્યવસ્થાને મજબૂત કરવા વિશ્વ બેંકની લોન: મેઘાલય

- તાજેતરમાં ભારત અને વિશ્વ બેંકે મેઘાલય હેલ્થ સિસ્ટમ સ્ટ્રેન્જિંગ પ્રોજેક્ટ માટે 40 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

Back to basics : પરિચય

- **ચેપનું નિવારણ:**
 - આ પ્રોજેક્ટ ભવિષ્યમાં વિવિધ રોગચાળા, રોગચાળા અને આરોગ્ય કટોકટીના વધુ લવચીક પ્રતિસાદ માટે ચેપના નિવારણ અને નિયંત્રણમાં રોકાણ કરશે.
- **બાયોમેડિકલ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ:**
 - આ પ્રોજેક્ટ બાયોમેડિકલ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ (સોલિડ અને લિક્વિડ વેસ્ટ બંને) માટે એકંદર ઇકોસિસ્ટમમાં સુધારો કરવા માટે રોકાણ કરશે.
 - આમાં પર્યાવરણનું રક્ષણ કરતી વખતે એકલતા (Segregation), ડિસઈન્ફેક્શન અને કલેક્શન અને હેલ્થકેર અને દર્દીની સલામતીની ગુણવત્તામાં સુધારો સામેલ હશે.
- **પર્ફોમન્સ આધારિત ફાઈનાન્સિંગ સિસ્ટમ:**
 - આ પ્રોજેક્ટ પર્ફોમન્સ આધારિત ફાઈનાન્સિંગ સિસ્ટમ તરફ આગળ વધશે જ્યાં આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય (MoHFW) અને તેની પેટાકંપનીઓ વચ્ચે આંતરિક કામગીરી સમજૂતી (IPA)ના તમામ સ્તરે વધુ જવાબદારીને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે.
 - આંતરિક કામગીરી કરારો વિશિષ્ટ વ્યક્તિગત અને સંગઠનાત્મક લક્ષ્યો માટે જવાબદારીને વ્યાખ્યાયિત કરે છે. આ સિસ્ટમ પરિણામલક્ષી લક્ષ્યો સ્થાપિત કરે છે જે એકંદર ઉદ્દેશ સાથે સુસંગત છે અને સમજૂતી માટે ઔપચારિક રીતે હસ્તાક્ષર કરેલી પ્રતિબદ્ધતા પૂર્ણ થવાની સાથે સમાપ્ત થાય છે.
- **સમન્વયને પ્રોત્સાહન આપવું:**
 - તે વિવિધ યોજનાઓ વચ્ચે તાલમેલને પ્રોત્સાહન આપવા અને રાજ્ય વીમા એજન્સીની ક્ષમતા વધારવા પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

મહત્વ

- **શાસન ક્ષમતાઓમાં વધારો:**
 - તે રાજ્ય અને તેની આરોગ્ય સુવિધાઓના સંચાલન અને શાસન ક્ષમતાઓમાં વધારો કરશે; રાજ્ય આરોગ્ય વીમા કાર્યક્રમની ડિઝાઈન અને કવરેજને વિસ્તૃત કરશે; પ્રમાણપત્ર અને વધુ સારી માનવ સંસાધન પ્રણાલીઓ મારફતે આરોગ્ય સેવાઓની ગુણવત્તામાં સુધારો કરશે; દવાઓ અને નિદાનની કાર્યક્ષમ પહોંચ પ્રદાન કરશે.
- **આરોગ્ય વીમા કાર્યક્રમોને મજબૂત બનાવવું:**
 - તે મેઘાલયના આરોગ્ય વીમા કાર્યક્રમની અસરકારકતાને મજબૂત કરવામાં મદદ કરશે જે મેઘા સ્વાસ્થ્ય વીમા યોજના (MHIS) તરીકે ઓળખાય છે, જે હાલમાં 56% ઘરોને આવરી લે છે.

■ મહિલા સશક્તિકરણ:

- આ મહિલાઓને સમુદાય સ્તરે આરોગ્ય સેવાઓનો વધુ સારી રીતે ઉપયોગ કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.

વર્લ્ડ બેંક

■ પરિચય:

- 1944માં અમેરિકાના ન્યૂ હેમ્પશાયરમાં બ્રેટન વુડ્સ કોન્ફરન્સ દરમિયાન ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD) અને ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડ (IMF) ની સ્થાપના એક સાથે કરવામાં આવી હતી.
- ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD)ને વર્લ્ડ બેંક તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે જે ગરીબી ઘટાડે છે અને વિકાસશીલ દેશોમાં સહિયારી સમૃદ્ધિનું નિર્માણ કરે છે.

■ સભ્ય:

- 189 દેશો તેના સભ્યો છે.
- ભારત સભ્ય રાષ્ટ્ર પણ છે.
- મુખ્ય અહેવાલો:
- ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ (તાજેતરમાં પ્રકાશિત કરવાનું બંધ કર્યું).
- હ્યુમન કેપિટલ ઇન્ડેક્સ.
- વર્લ્ડ ડેવલપમેન્ટ રિપોર્ટ.

■ પાંચ મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD)
- ઇન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન (IDA)
- ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (IFC)
- બહુપક્ષીય રોકાણ ગેરંટી એજન્સી (MIGA)
- ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર ફોર સેટલમેન્ટ ઓફ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ડિસ્પ્યુટ્સ (ICSID)
- ભારત તેનો સભ્ય નથી.

ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરવામાં આવશે

- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને કૌશલ્ય વિકાસ મંત્રી સી.એન. અશ્વથ નારાયણના જણાવ્યા અનુસાર, કર્ણાટક સરકાર રાજ્યમાં ફિનટેક અથવા ફાઇનાન્સિયલ ટેકનોલોજી માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરશે.
- મેંગલુરુ ટેકનોવાન્ઝા (Mangaluru Technovanza) ના ઉદ્ઘાટન સત્રને સંબોધિત કરતી વખતે આ પગલાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

- કર્ણાટક ડિજિટલ ઈકોનોમી મિશન (KDEM) દ્વારા મેંગલુરુ ટેકનોવાન્ઝાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના માટે સરકાર 12 કરોડ રૂપિયા ફાળવશે.

Back to basics : કર્ણાટકમાં સોફ્ટવેર ટેકનોલોજી પાર્ક

- સરકાર શહેરમાં સોફ્ટવેર ટેકનોલોજી પાર્ક સ્થાપવાની પણ યોજના ધરાવે છે. તેની સ્થાપના કર્ણાટક સ્ટેટ ઈલેક્ટ્રોનિક્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (KEONICS)ની મદદથી કરવામાં આવશે. KEONICSના બોર્ડ પહેલાથી જ પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી દીધી છે.

મેંગલુરુમાં સ્ટાર્ટ-અપ્સ

- રાજ્ય સરકાર મેંગલુરુ ક્ષેત્રમાં સ્ટાર્ટ-અપ્સને પણ પ્રોત્સાહન આપશે. આ હેતુ માટે, બિયોન્ડ બેંગલુરુ પહેલ (Beyond Bengaluru Initiative) હેઠળ તેમજ ટાયર II અને ટાયર III શહેરોમાં ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપવાની સરકારની નીતિ હેઠળ પ્રોત્સાહનો પ્રદાન કરવામાં આવશે. આ પ્રોત્સાહનો કંપનીઓને બેંગલુરુની બહાર તેમના એકમો સ્થાપવા આકર્ષિત કરશે.

ટેલિકોમ નીતિ

- ટેલિકોમ અને ઇન્ટરનેટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને ટેકો આપવા માટે સરકાર રાજ્યમાં ટેલિકોમ પોલિસી પણ લોન્ચ કરશે. આ નીતિ હેઠળ, તેમના પ્રોજેક્ટ્સ માટે સિંગલ વિન્ડો ક્લિયરન્સ વિન્ડો પ્રદાન કરવામાં આવશે.
- KDEM- Beyond Bengaluru Initiative
- Karnataka Digital Economy Mission (KDEM) - Beyond Bengaluru Initiative IT અને IT-સક્ષમ સેવાઓ ક્ષેત્રને માર્ગદર્શન આપવા તેમજ કર્ણાટકના ટાયર -II શહેરોમાં રોજગાર પેદા કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. પ્રોવિઝનિંગ બુકિંગનો અર્થ એ છે કે બેંક લોન પરના નુકસાનને અકાળે માન્યતા આપે છે.
 2. ARCને આ હેતુ માટે ઇન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) ફેમવર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
 3. NPA એ લોન અથવા એડવાન્સ છે જેના માટે મુદ્દલ અથવા વ્યાજની ચુકવણી 90 દિવસની અવધિ માટે મુદત વીતી હોય છે.
 4. કુલ લોનનો અર્થ કુલ મૂળધન અને વ્યાજ છે જે ઉધાર લેનાર દ્વારા લોન સેટલમેન્ટ કરારના અમલ સમયે લેણદારને બાકી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

2) સુધારેલ PCA ફ્રેમવર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. લોન રેશિયો: આ રેશિયો કંપનીમાં વપરાતા કુલ લિવરેજનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
2. CAR એ બેંકની ઉપલબ્ધ મૂડીનું માપ છે, જે બેંકના જોખમ-વજનવાળા ક્રેડિટ એક્સપોઝરની ટકાવારી તરીકે વ્યક્ત કરવામાં આવે છે.
3. કોઈપણ જોખમ મર્યાદાના ઉલ્લંઘનના પરિણામે PCA લાગુ કરી શકાય છે. તથાવગ્રસ્ત બેંકોને લોન/રોકાણ પોર્ટફોલિયોને વિસ્તૃત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.
4. જ્યારે લોન લેનાર 90 દિવસ સુધી વ્યાજ અથવા મૂળ રકમ ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે, ત્યારે તેને આપવામાં આવતી લોનને નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ માનવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

3) ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ વચ્ચેના MoU સ્થાનિક વ્યવસાયો અને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) ને ઈ-કોમર્સના દાયરામાં લાવીને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.
2. NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે.
3. ભારતમાં 950,000થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાને ટેકો આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

4) RBIનું સુધારેલું PCA ફ્રેમવર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. PCA ફ્રેમવર્ક સમયસર સુપરવાઈઝરી હસ્તક્ષેપને સક્ષમ કરવા માટે ડિઝાઈન કરવામાં આવ્યું છે.
2. RBIએ કુલ મૂડી પર્યાપ્તતા ગુણોત્તરમાં ઘટાડાનું સ્તર પણ સુધાર્યું છે.
3. PCA ફ્રેમવર્ક માત્ર કોમર્શિયલ બેંકોને જ લાગુ પડે છે. સહકારી બેંકો અને નોન-બેંકિંગ ફાઈનાન્શિયલ કંપનીઓ (NBFCs) આ હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

5) ઓડિશાની ઈલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. FAME II સ્કીમ ઉપરાંત, દિલ્હી, કેરળ, ગુજરાત, આંધ્રપ્રદેશ અને મહારાષ્ટ્ર જેવા રાજ્યોએ “ઈ-વાહન નીતિ” લાગુ કરી છે.
2. ઈલેક્ટ્રિક વાહનોને ઝડપથી અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા માટે આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
3. રાજ્યના પરિવહન મંત્રાલયે ટુ વ્હીલર્સ, થ્રી વ્હીલર્સ અને ફોર વ્હીલર્સ પર સબસીડીમાં 15% વધારો કરવાની દરખાસ્ત કરી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

6) મેઘાલય અને વીશ્વ બેંક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત અને વિશ્વ બેંકે મેઘાલય હેલ્થ સિસ્ટમ સ્ટ્રેન્જિંગ પ્રોજેક્ટ માટે 40 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
2. વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે જે ગરીબી ઘટાડે છે અને વિકાસશીલ દેશોમાં સહિયારી સમૃદ્ધિનું નિર્માણ કરે છે.
3. આ મહિલાઓને સમુદાય સ્તરે આરોગ્ય સેવાઓનો વધુ સારી રીતે ઉપયોગ કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.
4. આ પ્રોજેક્ટ ભવિષ્યમાં વિવિધ રોગચાળા, રોગચાળા અને આરોગ્ય કટોકટીના વધુ લવચીક પ્રતિસાદ માટે ચેપના નિવારણ અને નિયંત્રણમાં રોકાણ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

7) ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ટેલિકોમ અને ઈન્ટરનેટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને ટેકો આપવા માટે સરકાર રાજ્યમાં ટેલિકોમ પોલિસી પણ લોન્ચ કરશે.
2. સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના માટે સરકાર 12 કરોડ રૂપિયા ફાળવશે.
3. કર્ણાટક ડિજિટલ ઈકોનોમી મિશન (KDEM) દ્વારા મેંગલુરુ ટેકનોવાઝાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

ભારતની ડી-હાઇફનેશન નીતિ : ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન

- ગ્લાસગોમાં તાજેતરમાં થયેલી COP26 સમિટ દરમિયાન પેલેસ્ટાઇનના પ્રધાનમંત્રીએ તમામ સંબંધિતો સાથે સહકાર જાળવી રાખતા પશ્ચિમ એશિયામાં કાયમી ભૂમિકા ભજવવા માટે ભારતનું સમર્થન કરવાની હાકલ કરી હતી.
- આ નિવેદન ભારતના વિદેશ મંત્રીની ઇઝરાયલની મુલાકાતના સંદર્ભમાં નોંધપાત્ર છે, જેમાં તેમણે પેલેસ્ટાઇન વિસ્તારની મુલાકાતનો સમાવેશ કર્યો નથી.
- ભારત તાજેતરના વર્ષોમાં ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન વચ્ચે De-Hyphenated Policyનું પાલન કરી રહ્યું છે.

ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન પ્રત્યે ભારતની નીતિ

- ઇઝરાયલ-પેલેસ્ટાઇન સંઘર્ષ ઓગણીસમી સદીના અંતમાં શરૂ થયો હતો. તે જેરુસલેમના પ્રતીક અને ભૂમિ પર વર્ષો જૂના સંઘર્ષ સાથે સંકળાયેલું છે.
- 1947માં સંયુક્ત રાષ્ટ્રે ઠરાવ-181ને સ્વીકાર્યો, જેને પાર્ટીશન પ્લાન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તેમાં પેલેસ્ટાઇનના બ્રિટિશ આદેશને આરબ અને યહૂદી રાજ્યોમાં વિભાજિત કરવાની હાકલ કરવામાં આવી હતી.
- આના પરિણામે ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન વચ્ચે વણઉકેલ્યા સંઘર્ષો થયા.
- પરંપરાગત રીતે, ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન પ્રત્યે ભારતની વિદેશ નીતિ ઉચ્ચ કુગાવાની વિદેશ નીતિ રહી છે.
- જો કે, ઇઝરાયલ સાથેના સંબંધોને પેલેસ્ટાઇન ઓથોરિટી સાથે જોડવાથી ભારતને તેના શ્રેષ્ઠ હિતમાં વ્યવહારિક નીતિનું પાલન કરતા અટકાવે છે.
- તાજેતરના સમયમાં, ભારતે નીતિને ડી-હાઇફનેશન તરફ સ્થળાંતરિત કરતી જોઈ છે.

Back to basics : ડી-હાઇફનેશનની નીતિ (Dehyphenation)

- વિશ્વમાં સૌથી લાંબા સમય સુધી ચાલતા ઇઝરાયલ-પેલેસ્ટાઇન સંઘર્ષ અંગે ભારતની નીતિ આગામી ત્રણ દાયકામાં ઇઝરાયલ સાથેના મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધોને સંતુલિત કરવા માટે પ્રથમ ચાર દાયકાથી સ્પષ્ટ પણે પેલેસ્ટાઇન તરફી રહી છે.
- તાજેતરના વર્ષોમાં ભારતની પરિસ્થિતિને ઇઝરાયલ તરફી પણ જોવામાં આવી રહી છે.

- 2017માં એક અભૂતપૂર્વ પગલું તરીકે બંને દેશોને બદલે ભારતના વડા પ્રધાને માત્ર ઇઝરાયલની મુલાકાત લીધી હતી.
- તે પછી વડા પ્રધાનની તાજેતરમાં પેલેસ્ટાઇન, ઓમાન અને સંયુક્ત આરબ અમીરાતની મુલાકાત પણ નવી નીતિનો સિલસિલો છે.
- અગાઉની નીતિથી દૂર જવું અને આ બંને હરીફો પ્રત્યે સ્વતંત્ર નીતિને ટેકો આપવો એ ભારતની વિદેશ નીતિમાં ડી-હાઇફનેશન કહેવામાં આવે છે.
- આનો અર્થ એ થયો કે બંને દેશો સાથેના હિતોને ધ્યાનમાં રાખીને ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન સાથે ભારતના સંબંધો અલગ હશે.
- ડી-હાઇફનેશન એ ખરેખર એક કાળજીપૂર્વક સંતુલન કાર્ય છે જેમાં ભારત પરિસ્થિતિની માંગ મુજબ એક બાજુથી બીજી બાજુ આગળ વધી રહ્યું છે.
- ભારત વૈશ્વિક રાજકારણ અને અર્થતંત્રમાં એક મોટો ખેલાડી બનવાની દિશામાં આગળ વધી રહ્યું છે, ત્યારે આ અગાઉથી અસ્તિત્વ ધરાવતી નીતિઓની સમીક્ષાની જરૂરિયાત પણ વધી રહી છે અને ઇઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇનને સંમોહિત કરવાની પ્રક્રિયા પણ આ નીતિઓ હેઠળ આવે છે.
- તાજેતરના વર્ષોમાં ભારતે સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં પેલેસ્ટાઇનને ટેકો આપવાની પરંપરા તોડી છે.
- 2019માં ભારતે શહીદ નામના પેલેસ્ટાઇન સંગઠનને નિરીક્ષકનો દરજ્જો નકારવા માટે ECOSOC (ઇકોનોમિક એન્ડ સોશિયલ કાઉન્સિલ)માં ઇઝરાયલની તરફેણમાં મત આપ્યો હતો.
- વધુમાં, ગાઝા પટ્ટીમાં ઇઝરાયલની કાર્યવાહીની તપાસ કરવા માટે માનવ અધિકાર પરિષદ દ્વારા બોલાવવામાં આવેલા ઠરાવ પર ભારતે મતદાનમાં ભાગ લીધો નથી.

ભારત-પેલેસ્ટાઇન કોલ

- પેલેસ્ટાઇનના લોકોના અધિકારોને ટેકો આપવાની ભારતની ઐતિહાસિક પરંપરા છે. પેલેસ્ટાઇન ઇચ્છે છે કે ભારતનો તકનીકી ટેકો “રાજકીય સમર્થનની સમાંતર” હોય.
- તે ઇચ્છે છે કે ભારત જેરુસલેમની રાજધાની સાથે સ્વતંત્ર પેલેસ્ટાઇન રાજ્યની સ્થાપના માટે પેલેસ્ટીની લોકોના આત્મનિર્ણય અને સમર્થનના અધિકારની પુષ્ટિ કરે.

આગળનો રસ્તો

- બહુપક્ષીય સંગઠનોમાં ભારતની ભૂમિકા માટે “મધ્ય પૂર્વ અને પશ્ચિમ એશિયામાં સુરક્ષા અને સ્થિરતા હાંસલ કરવા માટે તમામ સંબંધિતો સાથે સહકારમાં મજબૂત પ્રયાસોની જરૂર છે”.

- ભારત હાલમાં 2021-22 માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના બિન-સ્થાયી સભ્ય તરીકે સેવા આપી રહ્યું છે અને 2022-24 માટે માનવ અધિકાર પરિષદમાં ફરીથી ચૂંટાયું છે. ભારતે આ બહુપક્ષીય મંચનો ઉપયોગ કરીને ઈઝરાયેલ-પેલેસ્ટાઈન મુદ્દાના ઉકેલ માટે મધ્યસ્થી તરીકે કામ કરવું જોઈએ.

ગ્લાસગોના નેતાઓએ જંગલ અને જમીનના ઉપયોગ અંગે જાહેરાત કરી

- તાજેતરમાં યુનાઈટેડ કિંગડમ દ્વારા 2030 સુધીમાં 'વન નાબૂદી અટકાવવા' અને જમીન ધોવાણ અંગે મહત્વાકાંક્ષી ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.
- આને જંગલ અને જમીનના ઉપયોગ અંગે ગ્લાસગો નેતાઓની ઘોષણા તરીકે ઓળખવામાં આવી રહ્યું છે.
- ભારતે તેના પર હસ્તાક્ષર કર્યા ન હતા કારણ કે તેણે સમજૂતીમાં જળવાયુ પરિવર્તન અને જંગલના મુદ્દાઓની દ્રષ્ટિએ 'વેપાર' શબ્દ સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.

ઘોષણા વિશે

- **સંકલિત અભિગમ:**
 - ઘોષણાપત્રમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે જમીનના ઉપયોગ, આબોહવા, જૈવવિવિધતા અને ટકાઉ વિકાસના લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા માટે વૈશ્વિક સ્તરે અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે જોડાયેલા ક્ષેત્રોમાં પરિવર્તનકારી આગળની કાર્યવાહીની જરૂર પડશે
 - સતત ઉત્પાદન અને વપરાશ.
 - માળખાગત સુવિધાઓનો વિકાસ; વેપાર; ફાઈનાન્સ એન્ડ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ.
 - નાના હોલ્ડિંગ્સ, સ્વદેશી લોકો અને સ્થાનિક સમુદાયો માટે સહાય, જેઓ તેમની આજીવિકા માટે જંગલો પર આધાર રાખે છે અને સંરક્ષણમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
 - એન્થ્રોપોજેનિક ગ્રીનહાઉસ ગેસઉત્સર્જન અને સિંક દ્વારા દૂર કરવા વચ્ચેનું સંતુલન; આબોહવા પરિવર્તનને ઓપ્ટિમાઇઝ કરવા અને અન્ય ઈકોસિસ્ટમ સેવાઓ જાળવવા માટે.
 - હસ્તાક્ષરો: આ જાહેરાતમાં યુકે, યુએસ, રશિયા અને ચીન સહિત 105થી વધુ હસ્તાક્ષરો છે.
 - આ દેશો વૈશ્વિક વેપારના 75 ટકા અને પામ તેલ, કોકો અને સોયા જેવા વૈશ્વિક જંગલોની 85 ટકા મુખ્ય ચીજવસ્તુઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, જેમનું ઉત્પાદન જંગલોને જોખમમાં મૂકી શકે છે.
 - તેમણે 2021-25 સુધીમાં અમને જાહેર ભંડોળના ધિરાણમાં 12 અબજ ડોલરનું વચન પણ આપ્યું છે.

- બહુપક્ષીય સમજૂતી પ્રત્યે પ્રતિબદ્ધતા: તેણે જળવાયુ પરિવર્તન પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર માળખાગત સંમેલન અને પેરિસ સમજૂતી, જૈવિક વિવિધતા પર સંમેલન, રણીકરણ પર સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંમેલન, ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો સાથે સંબંધિત પ્રતિબદ્ધતાઓની પુષ્ટિ કરી હતી.

ઘોષણાપત્રના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- **સંરક્ષણ:**
 - જંગલો અને અન્ય પાર્થિવ ઈકોસિસ્ટમ્સના સંરક્ષણ અને પુનઃસ્થાપનને ઝડપી બનાવવા.
- **ટકાઉ વિકાસ:**
 - આંતરરાષ્ટ્રીય અને સ્થાનિક સ્તરે વેપાર અને વિકાસ નીતિઓની સુવિધા, જે ટકાઉ વિકાસ અને ઉત્પાદન અને ટકાઉ ચીજવસ્તુઓના વપરાશને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- **લવચીકતાનું નિર્માણ:**
 - સ્થાનિક સમુદાયોને સશક્ત બનાવવા, સ્થિતિસ્થાપકતા વધારવા અને ગ્રામીણ આજીવિકા સહિત નબળાઈ ઘટાડવી.
- **સ્વદેશી અધિકારોને માન્યતા:**
 - સ્વદેશી અધિકારોને માન્યતા આપતી વખતે નફાકારક, ટકાઉ કૃષિનો વિકાસ અને વન મૂલ્યોને માન્યતા.
- **નાણાકીય પ્રતિબદ્ધતાઓ:**
 - આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય પ્રતિબદ્ધતાઓની પુષ્ટિ કરવી અને વિવિધ જાહેર અને ખાનગી સ્ત્રોતોમાંથી નાણાં અને રોકાણમાં નોંધપાત્ર વધારો કરવો.

ભારતનો પક્ષ

- ભારત, આર્જેન્ટિના, મેક્સિકો, સાઉદી અરેબિયા અને દક્ષિણ આફ્રિકા એકમાત્ર G-20 દેશો છે જેમણે આ ઘોષણા પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી.
- આ ઘોષણા વેપારને આબોહવા પરિવર્તન અને જંગલના મુદ્દાઓ સાથે જોડે છે. વેપાર WTO હેઠળ આવે છે અને તેને આબોહવા પરિવર્તનની ઘોષણાઓ હેઠળ લાવવું જોઈએ નહીં.
- ભારત અને અન્ય લોકોએ "વેપાર" શબ્દ દૂર કરવા જણાવ્યું હતું, પરંતુ માંગ સ્વીકારવામાં આવી ન હતી. તેથી, તેઓએ ઘોષણા પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા ન હતા.
- ભારતમાં વનનાબૂદીનો મુદ્દો મહત્વપૂર્ણ છે. સરકારે વારંવાર કહ્યું છે કે, છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં ભારતમાં વૃક્ષોનું આવરણ અને વનઆવરણ વધ્યું છે.
- જોકે પર્યાવરણવાદીઓ એ લાંબા સમયથી કહ્યું છે કે હાલની સરકાર ખાણ કામ અને અન્ય માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સ પર પર્યાવરણીય સંરક્ષણને પ્રાધાન્ય આપી રહી છે જે જંગલો, વન્યજીવન અને તેમની આસપાસ રહેતા લોકોના જીવનને કાયમ માટે બદલી નાખશે.

16મી પૂર્વ એશિયા સમિટ

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ 16મી પૂર્વ એશિયા સમિટ (EAS)માં હાજરી આપી હતી.
- 16મી EASમાં ભારત-પેસિફિક, સાઉથ ચીન સાગર, યુનાઈટેડ નેશન્સ મેરીટાઈમ લો ટ્રીટી (UNCLOS), આતંકવાદ અને કોરિયન પેનિન્સુલા અને મ્યાનમારની પરિસ્થિતિ સહિતના મહત્વપૂર્ણ પ્રાદેશિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય મુદ્દાઓ પર પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.

ઈન્ડો-પેસિફિક

- સ્વતંત્ર, ખુલ્લા અને સર્વસમાવેશક ભારત-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં આસિયાન કેન્દ્રત્વના સિદ્ધાંત પર ભારતના પુનઃધ્યાનની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી.
- તેમાં ભારત-પેસિફિક (AOIP) પર આસિયાન આઉટલુક અને ભારતની ભારત-પેસિફિક મહાસાગર પહેલ (IPOI) વચ્ચેના વર્તમાન તાલમેલ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.

ફ્લેક્સિબલ ગ્લોબલ પ્રાઈસ ચેઈન

- લવચીક વૈશ્વિક મૂલ્ય શૃંખલાના મહત્વ પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો અને ભારત-પેસિફિક દેશોને ક્વોડ-સ્પોન્સર્ડ રસીઓ પ્રદાન કરવાની ભારતની પ્રતિબદ્ધતાને પુનરાવર્તિત કરવામાં આવી હતી.
- 2022ના અંત સુધીમાં વૈશ્વિક પુરવઠાને વેગ આપવા માટે ક્વાડ કન્ટ્રીઝ (ભારત, જાપાન, ઓસ્ટ્રેલિયા અને યુએસ)એ ભારતમાં ઓછામાં ઓછા 1 અબજ ડોલરની રસીનું ઉત્પાદન કરવામાં મદદ કરવા પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી છે.
- આસિયાન કોવિડ-19 રિકવરી ફંડ માટે 1મિલિયન ડોલરના ભારતના સમર્થન બદલ ભારતનો આભાર વ્યક્ત કર્યો છે.

બહુપક્ષીયતા

- ભારત બહુપક્ષીયતા, નિયમ આધારિત આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવસ્થા, આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો અને તમામ દેશોની સાર્વભૌમત્વ અને પ્રાદેશિક અખંડિતતાના સહિયારા મૂલ્યો માટે આદરને મજબૂત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે.
- સાયબર સુરક્ષા
- સાયબર સુરક્ષા પર વૈશ્વિક ધોરણો વિકસાવવા માટે પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.

અન્ય

- EAS રાજકારણીઓએ પર્યટન અને ટકાઉ સુધારા મારફતે માનસિક સ્વાસ્થ્ય, આર્થિક સુધારા પર ત્રણ નિવેદનો અપનાવ્યા હતા, જેને ભારતે સહ-પ્રાયોજિત કર્યા છે.

Back to basics : પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન

પરિચય:

- 2005માં સ્થપાયેલી આ સંસ્થા 18 પ્રાદેશિક નેતાઓ (દેશો)નું મંચ છે, જે વ્યૂહાત્મક સંવાદ અને ઈન્ડો-પેસિફિક ક્ષેત્ર સામેના મુખ્ય રાજકીય, સુરક્ષા અને આર્થિક પડકારો પર સહકાર માટે છે.
- પૂર્વ એશિયા જૂથનો ખ્યાલ સૌ પ્રથમ 1991માં મલેશિયાના તત્કાલીન વડા પ્રધાન મહાતિર બિન મોહમ્મદ (Mahathir bin Mohamad) દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- EASના માળખામાં પ્રાદેશિક સહકારના છ પ્રાથમિકતા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે. જે આ છે: પર્યાવરણ અને ઊર્જા, શિક્ષણ, નાણાં, વૈશ્વિક આરોગ્ય મુદ્દાઓ અને રોગચાળાના રોગો, કુદરતી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અને આસિયાન કનેક્ટિવિટી.

સભ્યપદ:

- તેમાં બ્રુનેઈ, કંબોડિયા, ઈન્ડોનેશિયા, લાઓસ, મલેશિયા, મ્યાનમાર, ફિલિપાઈન્સ, સિંગાપોર, થાઈલેન્ડ અને વિયેતનામ સહિત અન્ય 8 દેશો - ઓસ્ટ્રેલિયા, ચીન, જાપાન, ભારત, ન્યૂઝીલેન્ડ, કોરિયા પ્રજાસત્તાક, રશિયા અને અમેરિકા એમ 10 આસિયાન (દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયાઈ રાષ્ટ્રો)ના સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- તે આસિયાન દેશો પર કેન્દ્રિત એક મંચ છે, તેથી તેની અધ્યક્ષતા ફક્ત આસિયાનના સભ્યો જ કરી શકે છે.
- તેનું નેતૃત્વ વર્ષ 2021 માટે બ્રુનેઈ દારુસસલામ (Brunei Darussalam) કરી રહ્યું છે.

પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન અને પ્રક્રિયાઓ:

- પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન (EAS) શિખર સંમેલનની વાર્ષિક સૂચિ નેતાઓની સમિટ સાથે સમાપ્ત થાય છે, જે સામાન્ય રીતે દર વર્ષના ચોથા ત્રિમાસિક ગાળામાં આસિયાન નેતાઓની બેઠકો સાથે યોજાય છે.
- દર વર્ષે EASના વિદેશ પ્રધાનો અને આર્થિક મંત્રીઓ (Economic Ministers)ની બેઠકો પણ યોજાય છે.

ભારત અને પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન

- ભારત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલનના સ્થાપક સભ્યોમાંનું એક છે.
- ભારતે નવેમ્બર 2019માં બેંગકોકમાં આયોજિત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલનમાં ભારતની ભારત-પેસિફિક મહાસાગર પહેલ (IPOI)નું અનાવરણ કર્યું હતું, જેનો ઉદ્દેશ સલામત અને સ્થિર દરિયાઈ ક્ષેત્ર અથવા અધિકારક્ષેત્ર બનાવવા માટે ભાગીદારી કરવાનો હતો.

યાહૂએ ચીનમાંથી બહાર નીકળવાનો નિર્ણય લીધો

- ▶ પડકારરૂપ વ્યાપાર અને કાયદાકીય વાતાવરણને કારણે, યાહૂ (Yahoo)એ 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ચીનમાંથી બહાર નીકળવાનું નક્કી કર્યું છે.
- ▶ યાહૂએ 1 નવેમ્બર, 2021થી ચીનમાં તેની સેવાઓ બંધ કરી દીધી છે.
- ▶ યાહૂએ આ નિર્ણય વપરાશકર્તાઓના અધિકારો અને મફત અને ખુલ્લા ઈન્ટરનેટ પ્રત્યેની તેની પ્રતિબદ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને લીધો છે.

ચીનમાં સેન્સરશિપ

- ▶ યાઈનીઝ સત્તાવાળાઓની ઈન્ટરનેટ સેન્સરશીપ પર કડક પકડ છે. ચીનમાં કાર્યરત કંપનીઓએ રાજકીય રીતે સંવેદનશીલ અથવા અયોગ્ય કીવર્ડ્સ અને સામગ્રીને સેન્સર કરવાની જરૂર છે.
- ▶ ચીને તેનો “વ્યક્તિગત માહિતી સંરક્ષણ કાયદો” પણ અમલમાં મૂક્યો છે, જે કંપનીઓ કઈ માહિતી એકત્રિત કરી શકે તેની મર્યાદા નક્કી કરે છે. તે માહિતી કેવી રીતે સંગ્રહિત કરવી જોઈએ તે માટેના ધોરણો પણ સેટ કરે છે.
- ▶ ચીનના કાયદા હેઠળ, દેશમાં કાર્યરત કંપનીઓએ જો અધિકારીઓ વિનંતી કરે તો ડેટા સોંપવો જરૂરી છે.

ચીનમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સોશિયલ મીડિયા સાઈટ્સ કેવી રીતે કામ કરે છે?

- ▶ યાહૂનું ચીનમાંથી પાછું ખેંચવું મોટે ભાગે પ્રતીકાત્મક છે કારણ કે ચીને પહેલેથી જ યાહૂ સેવાઓ અને તેના વેબ પોર્ટલને અવરોધિત કરી દીધા હતા. ચીને 2010 દરમિયાન તેની મુખ્ય ભૂમિ પર યાહૂની સંગીત અને ઈમેલ સેવાઓ પણ બંધ કરી દીધી હતી. ચીન આંતરરાષ્ટ્રીય સોશિયલ મીડિયા સાઈટ્સ અને ફેસબુક અને ગૂગલ જેવા સર્ચ એન્જિનને ત્યાં કામ કરવાની મંજૂરી આપતું નથી. ચીનમાં વપરાશકર્તાઓ વર્ચ્યુઅલ પ્રાઇવેટ નેટવર્ક (VPN)નો ઉપયોગ કરીને આ સેવાઓનો ઉપયોગ કરે છે.

ઓસ્ટ્રેલિયાએ ભારતની કોવેક્સિન રસીને મંજૂરી આપી

- ▶ ઓસ્ટ્રેલિયન સરકારે 1 નવેમ્બર 2021ના રોજ ભારતની કોવેક્સિન (Covaxin) કોવિડ-19 રસીને માન્યતા આપી છે.

- ▶ Covaxin અને Covishield ભારતમાં વ્યાપકપણે ઉપયોગમાં લેવાતી બે રસીઓ છે.
- ▶ ઓસ્ટ્રેલિયાએ પહેલાથી જ કોવિશિલ્ડને માન્યતા આપી છે.
- ▶ Covaxin રસી 12 વર્ષ અને તેથી વધુ ઉંમરના પ્રવાસીઓ માટે માન્ય છે જ્યારે BBIBP-CorV રસી 18 થી 60 વર્ષની વયના લોકો માટે માન્ય છે.

TGA મંજૂરી

- ▶ TGA એ વધારાની માહિતી મેળવી હતી જે દર્શાવે છે કે આ રસીઓ સુરક્ષા પૂરી પાડે છે અને ઓસ્ટ્રેલિયામાં મુસાફરી કરતી વખતે પ્રવાસીઓ અન્ય લોકોને કોવિડ ચેપ ફેલાવે તેવી સંભાવના ઘટાડે છે.

Back to basics : કોવેક્સિન

- ▶ Covaxin રસીનું કોડનેમ BBV152 છે. તે નિષ્ક્રિય વાયરસ-આધારિત COVID-19 રસી છે. તેને ભારત બાયોટેક દ્વારા ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) - નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ વાયરોલોજી (NIV) સાથે મળીને વિકસાવવામાં આવ્યું હતું. આ રસી 64% એસિમ્પ્ટમેટિક કેસ સામે અસરકારક છે.

G20 સમિટમાં International Methane Emissions Observatory (IMEO) લોન્ચ કરવામાં આવી

- ▶ યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNEP) એ G20 સમિટમાં “International Methane Emissions Observatory (IMEO)” લોન્ચ કર્યું છે.
- ▶ ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા માટે પગલાં લેવા માટે મિથેન ઓબ્ઝર્વેટરી શરૂ કરવામાં આવી છે.
- ▶ તેને યુરોપિયન યુનિયનના સમર્થનથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.

Back to basics : International Methane Emissions Observatory (IMEO)

- ▶ તે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું કારણ કે મિથેન આબોહવા માટે સૌથી ખતરનાક વાયુઓમાંનો એક છે.
- ▶ IMEO સેટેલાઈટ દ્વારા મિથેન ઉત્સર્જન પર નજર રાખશે.
- ▶ વેધશાળા પ્રાયોગિક રીતે ચકાસાયેલ મિથેન ઉત્સર્જનના વૈશ્વિક જાહેર ડેટાસેટનું નિર્માણ કરશે.
- ▶ તે શરૂઆતમાં અશ્મિભૂત ઈંધણ ક્ષેત્ર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે, કારણ કે તે એન્થ્રોપોજેનિક ઉત્સર્જનમાં ત્રીજા ભાગનો હિસ્સો ધરાવે છે. આ વિસ્તાર કાપવાની સૌથી વધુ શક્યતા છે.

IMEO કેવી રીતે મદદ કરશે?

- IMEO ચાર સ્ટ્રીમમાંથી ડેટાને એકીકૃત કરશે, એટલે કે:
- વૈજ્ઞાનિક અભ્યાસોમાંથી પ્રત્યક્ષ માપન ડેટા
- રિમોટ સેન્સિંગ ડેટા
- રાષ્ટ્રીય યાદી
- તેલ અને ગેસ રિપોર્ટિંગ
- તે લગભગ 30 દેશોની પ્રતિબદ્ધતાઓ પર દેખરેખ રાખશે જે યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા ગ્લોબલ મિથેન પ્લેજ પહેલમાં જોડાયા છે. 2030 સુધીમાં મિથેન ઉત્સર્જનમાં 30% ઘટાડો કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે આ પહેલ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- તે માનવીય કારણો થતા મિથેન ઉત્સર્જનની ચોકસાઈ અને જાહેર પારદર્શિતાને સુધારવામાં પણ મદદ કરશે.

મિથેન પાર્ટનરશિપ 2.0

- મિથેન પાર્ટનરશિપ 2.0 એ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP)ની આગેવાની હેઠળની આબોહવા પહેલ છે. તેમાં 62 કંપનીઓનો સમાવેશ થાય છે, જે વિશ્વના તેલ અને ગેસ ઉત્પાદનના 30%નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

ઊર્જા સંક્રમણ માટે ઇટાલી-ભારત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી

- તાજેતરમાં દ્વિપક્ષીય બેઠકમાં ભારત અને ઇટાલીએ ઊર્જા સંક્રમણના ક્ષેત્રમાં 'ઇટાલી-ભારત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી' પર સંયુક્ત નિવેદન જારી કર્યું હતું.
- નવેમ્બર 2020માં ભારત અને ઇટાલી (2020-2024) વચ્ચે ભાગીદારી માટેની કાર્ય યોજના અપનાવવામાં આવી ત્યારથી બંને દેશો વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય સંબંધોમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ થઈ છે.

સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ

- સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ સહકારના વિવિધ ક્ષેત્રોનું અન્વેષણ કરવા નીચેના પર વિચાર કરશે:

- સ્માર્ટ શહેરો; ગતિશીલતા; સ્માર્ટ-ગ્રીડ, પાવર ડિસ્ટ્રિબ્યુશન અને સ્ટોરેજ સોલ્યુશન્સ.
- ગેસ પરિવહન અને કુદરતી ગેસ.
- ઇન્ટિગ્રેટેડ વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ (વેસ્ટ-ટુ-વેલ્થ).
- ગ્રીન એનર્જી (ગ્રીન હાઇડ્રોજન; કોમ્પ્રેસ્ડ નેચરલ ગેસ (CNG) અને લિક્વિડ નેચરલ ગેસ (LNG); બાયો-મિથેન; બાયો-રિફાઇનરી; સેકન્ડ જનરેશન બાયો-ઇથેનોલ; એરંડા નું તેલ; કચરાદ્વારા બાયો-ઓઇલ-ઇંધણી).

- સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથની સ્થાપના ઓક્ટોબર 2017માં દિલ્હીમાં હસ્તાક્ષર કરાયેલા ઊર્જા ક્ષેત્રમાં સહકાર પર સમજૂતી કરાર દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : 'ગ્રીન કોરિડોર' પ્રોજેક્ટ

- બંને દેશો વર્ષ 2030 સુધીમાં 450 ગીગાવોટ નવીનીકરણીય ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવાના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવા માટે ભારતમાં એક મોટો 'ગ્રીન કોરિડોર' પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવા વિચારણા કરી રહ્યા છે.
- 'ગ્રીન એનર્જી કોરિડોર' પ્રોજેક્ટ્સનો ઉદ્દેશ ગ્રીડમાં પરંપરાગત પાવર સ્ટેશનો સાથે સૌર અને પવન ઉત્પન્ન વીજળી જેવા નવીનીકરણીય સ્ત્રોતોને સુમેળ કરવાનો છે.

■ રોકાણ:

- ઊર્જા સંક્રમણ સાથે સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં ભારતીય અને ઇટાલિયન કંપનીઓના સંયુક્ત રોકાણને પ્રોત્સાહન આપવું.

■ માહિતી વહેંચણી:

- બંને દેશો ઉપયોગી માહિતી અને અનુભવ શેર કરશે, ખાસ કરીને નીતિ અને નિયમનકારી માળખાના ક્ષેત્રમાં.
- બંને દેશો વચ્ચેના સહકારમાં સ્વચ્છ અને વ્યાવસાયિક રીતે વ્યવહારુ ઈંધણ/તકનીકોમાં સંક્રમણને સરળ બનાવવા, લાંબા ગાળાનું ગ્રીડ આયોજન, નવીનીકરણીય ઊર્જા અને કાર્યક્ષમતા પગલાં માટે યોજનાઓને પ્રોત્સાહન આપવા તેમજ સ્વચ્છ ઊર્જા સંક્રમણને વેગ આપવા માટે નાણાકીય સાધનો પૂરા પાડવાના સંભવિત સાધનોનો સમાવેશ થાય છે.

ભારત માટે ઇટાલીનું મહત્વ

- 2021 ભારત અને ઇટાલી વચ્ચેના રાજદ્વારી સંબંધોની 73મી વર્ષગાંઠ છે.
- ભારતને તાજેતરમાં ઇટાલીએ વેપારના આંતરરાષ્ટ્રીયકરણ માટે ટોચના પાંચ પ્રાથમિકતા ધરાવતા દેશોમાંના એક તરીકે માન્યતા આપી છે.
- ઇટાલી ભૂરાજકીય અને આર્થિક બંને રીતે ભારતના મહત્વને માન્યતા આપે છે અને સારા રાજદ્વારી સંબંધો અને આર્થિક આદાનપ્રદાનના આધારે તેના સંબંધોને નવી ઊંચાઈએ લઈ જવા માટે સક્રિય પણે પ્રયત્નશીલ છે.
- સંબંધોનું આર્થિક મહત્વ એ હકીકતથી સમજી શકાય છે કે ઇટાલી વિશ્વની આઠમી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા છે અને યુરોઝોનમાં ત્રીજી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા છે.
- તે વિશ્વનો છઠ્ઠો સૌથી મોટો ઉત્પાદન દેશ પણ છે, જેમાં વિવિધ ઔદ્યોગિક લાક્ષણિકતાઓ ધરાવતા નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગોનું પ્રભુત્વ છે.
- બીજી તરફ ભારત વિશ્વની છઠ્ઠી સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા છે અને ભારતમાં કાર્યરત 600થી વધુ ઇટાલિયન કંપનીઓનું પણ મોટું બજાર છે.

- ઇટાલીએ મિસાઈલ ટેકનોલોજી કન્ટ્રોલ રેજિમ (MTCR), વાસેનાર સિસ્ટમ અને ઓસ્ટ્રેલિયા ગ્રુપ જેવા નિકાસ નિયંત્રણ શાસનોના ભારતના સભ્યપદને ટેકો આપ્યો છે.
- ઇટાલી યુરોપિયન યુનિયનમાં ત્રીજા સૌથી મોટા ભારતીય સમુદાયનું આયોજન કરે છે, જેમાં બ્રિટન અને નેધરલેન્ડ પછી અંદાજિત 1,80,000 લોકો છે. ભારતીય શ્રમ ખાસ કરીને કૃષિ અને ડેરી ઉદ્યોગમાં રોકાયેલો છે.
- યુરોપિયન યુનિયનનો ભાગ હોવાને કારણે ઇટાલી બ્રેકિંગ બાદ યુરોપમાં ભારત માટે મહત્વપૂર્ણ ભાગીદાર સાબિત થઈ શકે છે અને ભારતીય કંપનીઓને યુરોપમાં કામ કરવા માટે અનુકૂળ આધાર પૂરો પાડી શકે છે.
- ભારત-પેસિફિક એકતરફ આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ વેપાર માટે અગ્રણી માર્ગ બની રહ્યો છે, જ્યારે ભૂમધ્ય સમુદ્ર એશિયાથી આવતા માલવાહક જહાજોના આગમનનો કુદરતી મુદ્દો છે.
- બંને ક્ષેત્રોમાં સંયુક્ત પણે કામ કરવાનો અર્થ લોકશાહી, મુક્ત વેપાર, સુરક્ષા અને કાયદાના શાસન જેવા મૂલ્યોને પ્રોત્સાહન આપવાનો થશે, જે ભારત અને ઇટાલી વચ્ચે આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જેના પરિણામે આયોજન અને નીતિ નિર્માણ થાય છે.
- 2021 અને 2023માં ઇટાલી અને ભારત અનુક્રમે G-20ની અધ્યક્ષતા કરશે, જે કોવિડ-19 ના રોગચાળા બાદ વૈશ્વિક અર્થતંત્ર અને આંતર-રાજ્ય સંબંધોને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.
- ઇટાલી તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (ISA)માં જોડાયો છે.

18મી ભારત-આસિયાન શિખર પરિષદ

- તાજેતરમાં ભારતે વર્તમાન આસિયાન રાષ્ટ્રપતિ બ્રુનેઈના આમંત્રણ પર 18મી ભારત-આસિયાન શિખર પરિષદમાં ભાગ લીધો હતો.
- તમામ રાજકારણીઓએ 2022ને 'ભારત-આસિયાન મિત્રતા વર્ષ' તરીકે જાહેર કર્યું હતું.
- આસિયાન-ભારત શિખર સંમેલન દર વખતે યોજાય છે અને ભારત અને આસિયાનને ઉચ્ચ સ્તરે જોડાવાની તક પૂરી પાડે છે.

એક્ટ ઇસ્ટ પોલિસીમાં આસિયાન

- એક્ટ ઇસ્ટ પોલિસી અને કોમ્પ્રિહેન્સિવ ઇન્ડો-પેસિફિક વિઝન પ્રત્યે ભારતના અભિગમથી આસિયાનની કેન્દ્રસ્થાને તાણ આવી હતી.

- ભારત-પ્રશાંત અને ભારતની ભારત-પેસિફિક પહેલ (Indo-Pacific Oceans Initiative: IPOI) માટે આસિયાન આઉટલુક વચ્ચેના સંવાદિતા પર સંપૂર્ણ આધાર રાખીને વડા પ્રધાન મોદી અને આસિયાન રાજકારણીઓએ આ ક્ષેત્રમાં શાંતિ, સ્થિરતા અને સમૃદ્ધિ માટે સહકાર પર ભારત-આસિયાન સંયુક્ત નિવેદનને મંજૂરી આપવાનું સ્વાગત કર્યું હતું.
- તાજેતરમાં ભારતે 16મી પૂર્વ એશિયા સમિટને પણ સંબોધન કર્યું હતું, જ્યાં તેણે સ્વતંત્ર, ખુલ્લા અને સર્વસમાવેશક ભારત-પેસિફિક ક્ષેત્રમાં આસિયાન કેન્દ્રીકૃત ભારતની 'એક્ટ ઇસ્ટ પોલિસી'ને આવકારી હતી.

ભારત-આસિયાન જોડાણ

- આસિયાન દેશો અને ભારત વચ્ચે શારીરિક અને ડિજિટલ જોડાણનું મહત્વ જેટલા લોકો કરી શકે તેટલા લોકો માટે છે.
- ભારતે ભારત-આસિયાન સાંસ્કૃતિક જોડાણોને વધુ મજબૂત કરવા માટે આસિયાન સાંસ્કૃતિક વારસાની સૂચિની સ્થાપના માટે ટેકો જાહેર કર્યો હતો.

વેપાર અને રોકાણ

- કોવિડને રેખાંકિત કર્યા પછી આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ માટે પુરવઠા શૃંખલાના વૈવિધ્યીકરણ અને લવચીકતાના મહત્વ પર ભારત-આસિયાન મુક્ત વેપાર સમજૂતી (FTA)માં સુધારો કરવાની જરૂરિયાતને રેખાંકિત કરવામાં આવી છે.

નિયમ આધારિત આદેશો

- દક્ષિણ ચીન સમુદ્ર અને આતંકવાદ સહિત સામાન્ય હિત અને ગંભીર ચિંતાના પ્રાદેશિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય મુદ્દાઓ.
- આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા, ખાસ કરીને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દરિયાઈ કાયદા સંધિ (UNCLOS)ની જોગવાઈઓની જાળવણી સહિત આ ક્ષેત્રમાં નિયમ આધારિત આદેશોને પ્રોત્સાહન આપવું મહત્વપૂર્ણ છે.

કોવિડ -19

- આ ક્ષેત્રમાં રોગચાળા સામેની લડાઈમાં ભારતના અથાગ પ્રયાસો પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો અને આ દિશામાં આસિયાન પહેલોને જરૂરી ટેકો આપવાની પણ અપીલ કરવામાં આવી હતી.
- ભારતે મ્યાનમાર માટે આસિયાનની માનવતાવાદી પહેલ માટે 2,00,000 ડોલર અને આસિયાનના કોવિડ-19 રિસ્પોન્સ ફંડ માટે 1 મિલિયન ડોલરની તબીબી સામગ્રી માટે અમારું યોગદાન આપ્યું છે.

ભારત-આસિયાન અને ચીન

- પરંપરાગત રીતે, ભારત અને આસિયાન સંબંધો સામાન્ય ઐતિહાસિક અને સાંસ્કૃતિક મૂળને કારણે વેપાર અને વ્યક્તિગત સંબંધો પર આધારિત રહ્યા છે, સમન્વયનું બીજું તાજેતરનું અને મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્ર ચીનની વધતી સાર્વભૌમત્વને સંતુલિત કરી રહ્યું છે.
- ભારત અને આસિયાન બંનેનો ઉદ્દેશ ચીનની આક્રમક નીતિઓથી વિપરીત પ્રદેશમાં શાંતિપૂર્ણ વિકાસ માટે નિયમ આધારિત સુરક્ષા માળખું સ્થાપિત કરવાનો છે.
- ભારતની જેમ વિયેતનામ, ફિલિપાઈન્સ, મલેશિયા અને બ્રુનેઈ જેવા ઘણા આસિયાન સભ્યો ચીન સાથે પ્રાદેશિક વિવાદો ધરાવે છે, જે ચીન સાથેના સંબંધોનો મહત્વપૂર્ણ ઘટક છે.
- ભારતે 2014માં તેના અગાઉના અભિગમ કરતાં વધુ વ્યૂહાત્મક અભિગમ સાથે એક્ટ ઈસ્ટમાં 'લુક ઈસ્ટ' નીતિને પુનર્જીવિત કરી હતી, જેમાં માત્ર દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયાના દેશો સાથે જ નહીં પરંતુ પેસિફિકમાં પણ જોડાણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું.

Back to basics : એસોસિએશન ઓફ સાઉથ ઈસ્ટ એશિયન કન્ટ્રીઝ (આસિયાન)

- **પરિચય:**
 - તે એક પ્રાદેશિક જૂથ છે જે આર્થિક, રાજકીય અને સુરક્ષા સહકારને પ્રોત્સાહન આપે છે.
 - તેની સ્થાપના ઓગસ્ટ 1967માં થાઈલેન્ડના બેંગકોકમાં આસિયાન ઘોષણાપત્ર (બેંગકોક ઘોષણાપત્ર) પર હસ્તાક્ષર સાથે કરવામાં આવી હતી, જેમાં આસિયાનના સ્થાપકો એટલે કે ઈન્ડોનેશિયા, મલેશિયા, ફિલિપાઈન્સ, સિંગાપોર અને થાઈલેન્ડનો પણ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યો હતો.
 - તે દર વખતે તેના સભ્ય દેશોના અંગ્રેજી નામોના મૂળાક્ષર ક્રમના આધારે આગળ વધી રહ્યું છે.
 - આસિયાન દેશોની કુલ વસ્તી 650 મિલિયન છે અને કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)ની સંયુક્ત વસ્તી 2.8 ટ્રિલિયન અમેરિકન ડોલર છે. તે આશરે 86.9 અબજ ડોલરના વેપાર સાથે ભારતનો ચોથો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર છે.
- **સભ્ય:**
 - આસિયાન દક્ષિણ પૂર્વ એશિયાના દસ દેશો - બ્રુનેઈ, કંબોડિયા, ઈન્ડોનેશિયા, લાઓસ, મલેશિયા, મ્યાનમાર, ફિલિપાઈન્સ, સિંગાપોર, થાઈલેન્ડ અને વિયેતનામનું સંગઠન છે.
- **ઈન્ડો-પેસિફિક પ્રત્યે આસિયાનનો અભિગમ:**
 - તે આ ક્ષેત્રમાં સહકારને માર્ગદર્શન આપવા અને આસિયાનની સમુદાય નિર્માણ પ્રક્રિયાને વધારવા અને આસિયાનની આગેવાની હેઠળની પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલન માટે નિર્ધારિત હાલની વ્યવસ્થાને વધુ મજબૂત કરવા માટે એક વ્યાપક અભિગમ પ્રદાન કરે છે.

- મુખ્ય ઉદ્દેશ આ ક્ષેત્રમાં શાંતિ, સ્થિરતા અને સમૃદ્ધિ માટે સક્ષમ વાતાવરણને પ્રોત્સાહન આપવામાં, સામાન્ય પડકારોનો સામનો કરવામાં, નિયમ આધારિત પ્રાદેશિક માળખું જાળવવામાં અને ગાઢ આર્થિક સહકારને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરવાનો અને આ રીતે પારસ્પરિક વિશ્વાસને વધુ મજબૂત બનાવવાનો છે.

■ ભારતની ભારત-પેસિફિક મહાસાગર પહેલ (IPOI):

- આ ક્ષેત્રમાં સહકારી અને સહયોગી રીતે સામાન્ય પડકારોનો સામનો કરવા માટે સાથે મળીને કામ કરતા દેશો માટે આ એક ખુલ્લી, બિન-સંધિ આધારિત પહેલ છે.
- IPOI નીચેના સાત સ્તંભો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટે હાલના પ્રાદેશિક માળખા અને વ્યવસ્થા પર આધારિત છે:
 - દરિયાઈ સલામતી
 - દરિયાઈ ઇકોલોજી
 - દરિયાઈ સંસાધનો
 - ક્ષમતા નિર્માણ અને સંસાધન વહેંચણી
 - આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા અને વ્યવસ્થાપન
 - વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને શૈક્ષણિક સહકાર
 - વેપાર કનેક્ટિવિટી અને દરિયાઈ પરિવહન

ભારત અને સ્પેન વચ્ચે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજાઈ

- 31 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી રોમમાં G20 સમિતિ પછી તેમના સ્પેનિશ સમકક્ષ પેડ્રો સાંચેઝને મળ્યા હતા.
- આ બેઠક દરમિયાન પીએમ મોદીએ ભારતના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સમાં સ્પેનથી રોકાણને આમંત્રણ આપ્યું હતું.
- બંને નેતાઓએ મજબૂત દ્વિપક્ષીય સંબંધો, પરસ્પર હિતના પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર વિચારોનું આદાન-પ્રદાન કર્યું. તેઓએ અફઘાનિસ્તાન અને ઈન્ડો-પેસિફિકની સ્થિતિ અંગે પણ ચર્ચા કરી હતી.
- તેઓએ સ્પેન પાસેથી એરક્રાફ્ટની ખરીદી માટેના કરાર પર હસ્તાક્ષર જેવા વધતા દ્વિપક્ષીય વેપાર અને રોકાણ સંબંધોનું સ્વાગત કર્યું.
- તેઓ સ્વચ્છ ટેકનોલોજી, ઈ-મોબિલિટી, ઊંડા સમુદ્રમાં સંશોધન અને અદ્યતન સામગ્રી જેવા ક્ષેત્રોમાં દ્વિપક્ષીય સહયોગને વધુ વિસ્તૃત કરવા સંમત થયા હતા.

- બંને નેતાઓએ ભારત-EU સંબંધો અને જળવાયુ પરિવર્તન અંગે પણ વિચારોનું આદાન-પ્રદાન કર્યું હતું.

ભારતમાં સ્પેનિશ રોકાણ

- આ મીટિંગ દરમિયાન પીએમ મોદીએ સ્પેનને ભારતમાં ગ્રીન હાઈડ્રોજન, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને ડિફેન્સ મેન્યુફેક્ચરિંગ જેવા અનેક ક્ષેત્રોમાં રોકાણ કરવા આમંત્રણ આપ્યું હતું.
- તેમણે સ્પેનને ભારતની નેશનલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પાઈપલાઈન (National Infrastructure Pipeline), ગતિ શક્તિ યોજના (Gati Shakti Plan) અને એસેટ મોનેટાઈઝેશન પ્લાન (Asset Monetisation Plan)ની લાભ લેવા પણ કહ્યું હતું.

અફઘાનિસ્તાન પર ભારતનો દૃષ્ટિકોણ

- ઓગસ્ટ 2021માં કાબુલ પર તાલિબાનોના કબજા બાદ ભારતે અફઘાનિસ્તાનની સ્થિતિ પર ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી. ભારતે ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે અફઘાનિસ્તાનના પ્રદેશનો ઉપયોગ કોઈપણ દેશને ધમકી આપવા અથવા હુમલો કરવા, આતંકવાદી હુમલાની યોજના બનાવવા અથવા નાણાં પૂરો પાડવા અથવા આતંકવાદીઓને આશ્રય આપવા અથવા તાલીમ આપવા માટે થવો જોઈએ નહીં.

C296 એરક્રાફ્ટ

- ભારતે એરબસ સ્પેન પાસેથી 56 C295 એરક્રાફ્ટની ખરીદી માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યાં. 56માંથી 40 એરક્રાફ્ટ ટાટા એડવાન્સ સિસ્ટમના સહયોગથી 'મેડ ઈન ઈન્ડિયા' હશે.

G-20 સમિટમાં રોમ ઘોષણાપત્ર અપનાવવામાં આવ્યું

- બે દિવસીય G-20 સમિટ 31 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ પૂર્ણ થઈ હતી. આ સમિટ દરમિયાન, રોમ ઘોષણા (Rome Declaration) સ્વીકારવામાં આવી હતી.
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ આ સમિટને ફાયદાકારક ગણાવી હતી.
- સમિટ દરમિયાન, નેતાઓએ વૈશ્વિક મહત્વના મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરી હતી જેમ કે કોવિડ-19 રોગચાળા સામે લડવું, આરોગ્ય માળખામાં સુધારો કરવો, આર્થિક સહયોગને મજબૂત બનાવવો અને નવીનતાઓને આગળ વધારવી.
- તેણે 'રોમ ઘોષણા' પણ અપનાવ્યું. સભ્ય દેશો સંમત થયા કે COVID-19 રસીકરણ એ વૈશ્વિક જાહેર હિત છે.

- આ સમિટ દરમિયાન, દેશો એ પણ સંમત થયા હતા કે COVID-19 રસીઓ માટે કટોકટીના ઉપયોગની અધિકૃતતા માટેની પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવવા માટે વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO)ને મજબૂત બનાવવામાં આવશે.
- આ સત્રનું મુખ્ય ધ્યાન ઊર્જા અને આબોહવા પર હતું.
- ઘણા વિકાસશીલ દેશોએ વિકાસશીલ દેશોના હિતોનું રક્ષણ કરવાની હાકલ કરી હતી.

Back to basics : રોમ ઘોષણા (Rome Declaration)

- રોમ ઘોષણા 16 પરસ્પર સંમત સિદ્ધાંતો ધરાવે છે, જેનો હેતુ ભવિષ્યમાં સ્વાસ્થ્ય સંકટને રોકવા અને સલામત, ન્યાયી અને ટકાઉ વિશ્વ (sustainable world) બનાવવા માટે સંયુક્ત પગલાંને માર્ગદર્શન આપવાનો છે. આ 16 સિદ્ધાંતો નીચે મુજબ છે.
- નિદાન, પ્રતિભાવ, નિવારણ અને સજ્જતા માટે હાલની બહુપક્ષીય આરોગ્ય પ્રણાલીઓને ટેકો આપવો.
- માનવ, પ્રાણી અને પર્યાવરણીય જોખમોને સંબોધવા માટે બહુ-ક્ષેત્રીય, પુરાવા-આધારિત એક આરોગ્ય અભિગમની દેખરેખ અને અમલીકરણ તરફ કામ કરવું.
- તમામ સમાજ અને આરોગ્ય નીતિઓને પ્રોત્સાહન આપો.
- બહુપક્ષીય વેપાર પ્રણાલીને પ્રોત્સાહન આપો.
- ઉચ્ચ ગુણવત્તા, સલામત અને અસરકારક આરોગ્ય પ્રણાલીઓ માટે સમાન, સસ્તું અને વૈશ્વિક એક્સેસને સક્ષમ કરવું.
- નિપુણતા બનાવવા, સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક ઉત્પાદન ક્ષમતા વિકસાવવા ઓછી અને મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોને ટેકો આપો.
- ડેટા શેરિંગ, ક્ષમતા નિર્માણ, સ્વૈચ્છિક ટેકનોલોજી અને લાઈસન્સિંગ કરારો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો.
- હાલની સજ્જતા અને કન્ટેઈનમેન્ટ સ્ટ્રક્ચર્સ માટે સમર્થન વધારવું.
- વિશ્વવ્યાપી આરોગ્ય અને સંભાળ કાર્યબજમાં રોકાણ.
- ક્લિનિકલ પબ્લિક અને એનિમલ હેલ્થ લેબોરેટરીઓના પર્યાપ્ત સંસાધનો, તાલીમ અને સ્ટાફિંગમાં રોકાણ કરવું.
- ઈન્ટરઓપરેબલ પ્રારંભિક ચેતવણી મોનિટરિંગ, માહિતી અને ટ્રિગરિંગ સિસ્ટમ્સના વિકાસ અને સુધારણામાં રોકાણ.
- સંશોધન, વિકાસ અને નવીનતાના લક્ષ્યમાં સ્થાનિક, આંતરરાષ્ટ્રીય અને બહુપક્ષીય સહકારમાં રોકાણ.
- અર્થપૂર્ણ અને સમાવિષ્ટ સંવાદને સમર્થન અને પ્રોત્સાહન આપીને સજ્જતા અને પ્રતિભાવના પગલાંની અસરકારકતામાં વધારો.
- ફાઈનાન્સિંગ મિકેનિઝમની અસરકારકતાની ખાતરી કરવી.

- ટકાઉ અને સમાન પુનઃપ્રાપ્તિના સંદર્ભમાં ફાર્માસ્યુટિકલ અને નોન-ફાર્માસ્યુટિકલ પગલાં અને કટોકટી પ્રતિસાદ પર સંકલન.
- રોગચાળાની સજ્જતા, નિવારણ, શોધ અને લાંબા ગાળાના પ્રતિભાવના ભંડોળ માટે સુવ્યવસ્થિત, અદ્યતન, ટકાઉ અને અનુમાનિત મિકેનિઝમ્સની જરૂરિયાતને સંબોધિત કરવી.

ભારત અને ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગ

- ભારત અને ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગ વધારવા માટે
- તેલ અવીવમાં 29 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ ભારત-ઈઝરાયેલ વર્કિંગ ગ્રુપની 15મી બેઠક દરમિયાન, ભારત અને ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક નવી ટાસ્ક ફોર્સની સ્થાપના કરવાનો નિર્ણય કર્યો. તેઓએ પેટા કાર્યકારી જૂથ બનાવવાનું પણ નક્કી કર્યું.
- આ બેઠકની સહ-અધ્યક્ષતા ડૉ. અજય કુમાર, ભારતના સંરક્ષણ સચિવ અને મેજર જનરલ (નિવૃત્ત) અમીર એશેલ, મહાનિદેશક, ઈઝરાયેલના સંરક્ષણ મંત્રાલયે કરી હતી.
- તેઓએ ઔદ્યોગિક સહયોગ અને કવાયતો સહિત સૈન્ય-થી-સૈન્ય કામગીરીમાં પ્રગતિની સમીક્ષા કરી.
- તેમણે R&D અને સંરક્ષણ પ્રાપ્તિ અને ઉત્પાદન પર પેટા કાર્યકારી જૂથો દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રગતિની પણ સમીક્ષા કરી હતી.

ભારત-ઈઝરાયેલ જોઈન્ટ વર્કિંગ ગ્રુપ (JWG)

- દ્વિપક્ષીય સંરક્ષણ સહકાર પર ભારત અને ઈઝરાયેલ સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ (JWG) સહકારના નવા ક્ષેત્રોને ઓળખવા માટે એક વ્યાપક દસ વર્ષનો રોડમેપ તૈયાર કરવા ટાસ્ક ફોર્સની રચના કરવા સંમત થયા હતા.

સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ

- સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ એ બંને દેશોના “સંરક્ષણ મંત્રાલય” વચ્ચેની ટોચની સંસ્થા છે. તે દ્વિપક્ષીય સંરક્ષણ સહયોગના તમામ પાસાઓની વ્યાપક સમીક્ષા કરે છે અને માર્ગદર્શન આપે છે.

ભારત-ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગ

- ભારત અને ઈઝરાયેલ વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય સંબંધો તેમના સંબંધિત રાષ્ટ્રીય હિતો દ્વારા સંચાલિત થાય છે. આતંકવાદ, અવકાશ, સાયબર સુરક્ષા અને ગુપ્ત માહિતીની વહેંચણી જેવા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ કરવા માટે બંને દેશો વચ્ચે સંરક્ષણ સહયોગનો વિસ્તાર થયો છે. 2017માં, આશરે \$715 મિલિયનના વેચાણ સાથે ભારત ઈઝરાયેલનો સૌથી મોટો શસ્ત્ર ગ્રાહક હતો.

માનવ તસ્કરીને રોકવા માટે પ્રોટોકોલ: SCO

- તાજેતરમાં, શાંઘાઈ સહકાર સંગઠન (SCO)એ નવી દિલ્હીમાં યોજાયેલી તેની 19મી બેઠક (પ્રોસિક્યુટર જનરલ્સ)માં માનવ તસ્કરી, ખાસ કરીને મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરીના વધતા જોખમને રોકવા અને તેનો સામનો કરવા માટે સહકારને મજબૂત કરવા માટે એક પ્રોટોકોલ અપનાવ્યો હતો.
- તાજિકિસ્તાન શાંઘાઈ સહકાર સંગઠનના વર્તમાન પ્રમુખ છે.

Back to basics : SCO (શાંઘાઈ સહકાર સંગઠન)

- તેની સ્થાપના 2001માં રશિયા, ચીન, કિર્ગિઝ પ્રજાસત્તાક, કઝાકિસ્તાન, તાજિકિસ્તાન અને ઉઝબેકિસ્તાનના રાષ્ટ્રપતિઓ દ્વારા શાંઘાઈમાં એક શિખર સંમેલનમાં કરવામાં આવી હતી.
- તેમાં હાલમાં ભારત, કઝાકિસ્તાન, ચીન, કિર્ગિઝ રિપબ્લિક, પાકિસ્તાન, રશિયા, તાજિકિસ્તાન અને ઉઝબેકિસ્તાન જેવા આઠ સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- ભારતને 2005માં SCOમાં નિરીક્ષક બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- ભારત અને પાકિસ્તાન 2017માં કાયમી સભ્ય બન્યા હતા.
- તેનું મુખ્ય મથક ચીનના બેઈજિંગમાં આવેલું છે.
- RATS (પ્રાદેશિક આતંકવાદ વિરોધી માળખું) SCOનો કાયમી ભાગ છે, જેનું મુખ્ય મથક ઉઝબેકિસ્તાનના તાશકંદમાં છે.
- આ સમિત વાર્ષિક ધોરણે યોજાય છે અને સભ્ય દેશોની અધ્યક્ષતા એક વર્ષ માટે રોટેશન ધોરણે કરવામાં આવે છે.

માનવ તસ્કરી

- માનવ તસ્કરીમાં એક વ્યક્તિ તરફથી બળજબરી અથવા ખામીયુક્ત કાર્યવાહી, એક સ્થળેથી બીજી જગ્યાએ જવું અથવા બંધક બનાવવું, જેમાં ઘાઠમકી અથવા અન્ય પ્રકારની બળજબરીનો સમાવેશ થાય છે.
- સત્તામણીમાં શારીરિક અથવા જાતીય શોષણના અન્ય સ્વરૂપો, બળજબરીથી મજૂરી અથવા સેવાઓ, ગુલામ બનાવવા અથવા શરીરના ઉત્સર્જનનો સમાવેશ થાય છે.

પ્રોટોકોલ વિશે

- વ્યક્તિઓની તસ્કરીના જોખમને પહોંચી વળવા માટે રાષ્ટ્રીય કાયદાઓનું આદાનપ્રદાન ચાલુ રાખવાની માંગ કરવામાં આવી છે.
- તસ્કરીના પીડિતોને તેમની લાયકાતના દાયરામાં રક્ષણ અને સહાય પૂરી પાડવી.
- અદ્યતન તાલીમના ક્ષેત્રમાં SCO સભ્ય દેશોની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ વચ્ચે સહકાર વિકસાવવા, ખાસ કરીને મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરીનો સામનો કરવા અપીલ કરવામાં આવી છે.

ભારતમાં સંબંધિત કાયદાઓ

- > અનૈતિક વેપાર (નિવારણ) અધિનિયમ, 1956 આ મુદ્દાને પહોંચી વળવા માટેનો એક મોટો કાયદો છે.
- > ભારતીય બંધારણની કલમ 23 અને 24 (શોષણ સામે અધિકાર).
- > IPCમાં 25 વિભાગો છે, જેમ કે 366A, 366B, 370 અને 374.
- > જુવેનાઇલ જસ્ટિસ એક્ટ એન્ડ ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (IT) એક્ટ એન્ડ પ્રિવેન્શન ઓફ ચાઇલ્ડ લેબર એક્ટ, બોન્ડેડ લેબર (એલિવેશન) એક્ટ વગેરે.

માનવ તસ્કરીનો સામનો કરવા ભારતના પ્રયાસો

- > જુલાઈ 2021માં મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયે માનવ તસ્કરી વિરોધી વિધેયક, તસ્કરી ઈન પર્સન્સ (નિવારણ, સંભાળ અને પુનર્વસન) બિલ, 2021નો મુસદ્દો બહાર પાડ્યો હતો.
- > ભારતે યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ઇન્ટરનેશનલ ઓર્ગનાઈઝ્ડ ક્ષાઈમ (પલેમો કન્વેન્શન)ને બહાલી આપી છે, જેમાં ખાસ કરીને અન્ય લોકો ઉપરાંત મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરી અટકાવવા અને સજા કરવાનો પ્રોટોકોલ છે.
- > ભારતે વેશ્યાવૃત્તિ માટે મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરી અટકાવવા અને તેનો સામનો કરવા માટે સાર્ક કન્વેન્શનને બહાલી આપી છે.
- > માનવ તસ્કરીના ગુનાનો સામનો કરવા માટે રાજ્ય સરકારો દ્વારા લેવામાં આવેલા વિવિધ નિર્ણયો પર વાતચીત કરવા અને તેનું અનુસરણ કરવા માટે ગૃહ મંત્રાલય (MHA)માં વર્ષ 2006માં એન્ટી-ટ્રાફિકિંગ નોડલ સેલની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- **ન્યાયિક સેમિનાર:**
 - > નીચલી અદાલતના ન્યાયિક અધિકારીઓને તાલીમ આપવા અને સંવેદનશીલ બનાવવા માટે ઉચ્ચ અદાલત સ્તરે માનવ તસ્કરી અંગે ન્યાયિક સેમિનાર યોજવામાં આવે છે.
 - > ગૃહ મંત્રાલયે તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ મારફતે “વ્યક્તિઓની તસ્કરી” સામે ભારતમાં કાયદા અમલીકરણના પ્રતિસાદને મજબૂત કરવાની વ્યાપક યોજના હેઠળ દેશના 270 જિલ્લાઓમાં માનવ તસ્કરી વિરોધી એકમોની સ્થાપના માટે ભંડોળ બહાર પાડ્યું છે.
 - > બાળકો અને મહિલાઓની તસ્કરીને દૂર કરવા માટે ઉજ્જવલા યોજના 2007માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજનાનો ઉદ્દેશ જાતીય શોષણ માટે તસ્કરી અટકાવવા, રક્ષણ, પુનર્વસન અને સ્વદેશ મોકલવાનો છે.
 - > “સ્વાધાર ગૃહ યોજના”, “સખી”, “મહિલા હેલ્પલાઈનનું સાર્વત્રિકીકરણ” જેવી વિવિધ પહેલો હિંસાથી અસરગ્રસ્ત મહિલાઓની ચિંતાઓને દૂર કરવા માટે સહાયક સંસ્થાકીય માળખા અને વ્યવસ્થા પ્રદાન કરે છે.

પ્રશ્નોત્તર

- 1) ભારતની ડી-હાઈફ્રેન્શન નીતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. બહુપક્ષીય સંગઠનોમાં ભારતની ભૂમિકા માટે “મધ્ય પૂર્વ અને પશ્ચિમ એશિયામાં સુરક્ષા અને સ્થિરતા હાંસલ કરવા માટે તમામ સંબંધિતો સાથે સહકારમાં મજબૂત પ્રયાસોની જરૂર છે”.
 2. 2019માં ભારતે શહીદ નામના પેલેસ્ટાઈન સંગઠનને નિરીક્ષકનો દરજ્જો નકારવા માટે ECOSOC (ઈકોનોમિક એન્ડ સોશિયલ કાઉન્સિલ)માં ઇઝરાયલની તરફેણમાં મત આપ્યો હતો.
 3. 2017માં એક અભૂતપૂર્વ પગલું તરીકે બંને દેશોને બદલે ભારતના વડા પ્રધાને માત્ર ઇઝરાયલની મુલાકાત લીધી હતી.
 4. 1947માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર ઠરાવ-181ને સ્વીકાર્યો, જેને પાર્ટીશન પ્લાન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4
- 2) ગ્લાસગોના નેતાઓની જંગલ અને જમીનના ઉપયોગ અંગેની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ભારત, આર્જેન્ટિના, મેક્સિકો, સાઉદી અરેબિયા અને દક્ષિણ આફ્રિકા એકમાત્ર G-20 દેશો છે જેમણે આ ઘોષણા પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી.
 2. નાના હોલ્ડિંગ્સ, સ્વદેશી લોકો અને સ્થાનિક સમુદાયો માટે સહાય, જેઓ તેમની આજીવિકા માટે જંગલો પર આધાર રાખે છે અને સંરક્ષણમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
 3. આ જાહેરાતમાં યુકે, યુએસ, રશિયા અને ચીન સહિત 105થી વધુ હસ્તાક્ષરો છે.
 4. ભારતમાં વનનાબૂદીનો મુદ્દો મહત્વપૂર્ણ છે. સરકારે વારંવાર કહ્યું છે કે, છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં ભારતમાં વૃક્ષોનું આવરણ અને વનઆવરણ વધ્યું છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4
- 3) 16મી પૂર્વ એશિયા સમિટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ભારત પૂર્વ એશિયા શિખર સંમેલનના સ્થાપક સભ્યોમાંનું એક છે.
 2. દર વર્ષે EASના વિદેશ પ્રધાનો અને આર્થિક મંત્રીઓ (Economic Ministers)ની બેઠકો પણ યોજાય છે.
 3. આસિયાન કોવિડ-19 રિકવરી ફંડ માટે 1મિલિયન ડોલરના ભારતના સમર્થન બદલ ભારતનો આભાર વ્યક્ત કર્યો છે.
 4. સાયબર સુરક્ષા પર વૈશ્વિક ધોરણો વિકસાવવા માટે પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4

- 4) યાહૂ (Yahoo) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. યાહૂએ 1 નવેમ્બર, 2021થી ચીનમાં તેની સેવાઓ બંધ કરી દીધી છે.
 2. ચીનના કાયદા હેઠળ, દેશમાં કાર્યરત કંપનીઓએ જો અધિકારીઓ વિનંતી કરે તો ડેટા સોંપવો જરૂરી છે.
 3. ચીને 2010 દરમિયાન તેની મુખ્ય ભૂમિ પર યાહૂની સંગીત અને ઈમેલ સેવાઓ પણ બંધ કરી દીધી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 5) ભારતની કોવેક્સિન રસીને મંજૂરી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ઓસ્ટ્રેલિયાએ પહેલાથી જ કોવિશિલ્ડને માન્યતા આપી છે.
 2. Covaxin રસીનું કોડનેમ BBV152 છે.
 3. આ રસી 64% એસિમ્પટમેટિક કેસ સામે અસરકારક છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 6) G20 સમિટમાં International Methane Emissions Observatory (IMEO) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પ્રોગ્રામ (UNEP) એ G20 સમિટમાં “ International Methane Emissions Observatory (IMEO)” લોન્ચ કર્યું છે.
 2. ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા માટે પગલાં લેવા માટે મિથેન ઓબ્ઝર્વેટરી શરૂ કરવામાં આવી છે.
 3. તેને યુરોપિયન યુનિયનના સમર્થનથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 7) ઊર્જા સંક્રમણ માટે ઈટાલી-ભારત વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ઈટાલી તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (ISA)માં જોડાયો છે.
 2. ભારત-પેસિફિક એકતરફ આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ વેપાર માટે અગ્રણી માર્ગ બની રહ્યો છે, જ્યારે ભૂમધ્ય સમુદ્ર એશિયાથી આવતા માલવાહક જહાજોના આગમનનો કુદરતી મુદ્દો છે.
 3. ઈટાલીએ મિસાઈલ ટેકનોલોજી કન્ટ્રોલ રેજિમ (MTCR), વાસેનાર સિસ્ટમ અને ઓસ્ટ્રેલિયા ગ્રુપ જેવા નિકાસ નિયંત્રણ શાસનોના ભારતના સભ્યપદને ટેકો આપ્યો છે.
 4. 2021 ભારત અને ઈટાલી વચ્ચેના રાજદ્વારી સંબંધોની 73મી વર્ષગાંઠ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 8) 18મી ભારત-આસિયાન શિખર પરિષદ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. તાજેતરમાં ભારતે વર્તમાન આસિયાન રાષ્ટ્રપતિ બ્રુનેઈના આમંત્રણ પર 18મી ભારત-આસિયાન શિખર પરિષદમાં ભાગ લીધો હતો.
 2. તમામ રાજકારણીઓએ 2022ને ‘ભારત-આસિયાન મિત્રતા વર્ષ’ તરીકે જાહેર કર્યું હતું.
 3. આસિયાન-ભારત શિખર સંમેલન દર વખતે યોજાય છે અને ભારત અને આસિયાનને ઉચ્ચ સ્તરે જોડાવાની તક પૂરી પાડે છે.
 4. એક્ટ ઈસ્ટ પોલિસી અને કોમ્પ્રિહેન્સિવ ઈન્ડો-પેસિફિક વિઝન પ્રત્યે ભારતના અભિગમથી આસિયાનની કેન્દ્ર સ્થાને તાણ આવી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 9) ભારત અને સ્પેન વચ્ચે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજાઈ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 31 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી રોમમાં G20 સમિટ પછી તેમના સ્પેનિશ સમકક્ષ પેડ્રો સાંચેઝને મળ્યા હતા.
 2. આ બેઠક દરમિયાન પીએમ મોદીએ ભારતના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સમાં સ્પેનથી રોકાણને આમંત્રણ આપ્યું હતું.
 3. બંને નેતાઓએ મજબૂત દ્વિપક્ષીય સંબંધો, પરસ્પર હિતના પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક મુદ્દાઓ પર વિચારોનું આદાન-પ્રદાન કર્યું. તેઓએ અફઘાનિસ્તાન અને ઈન્ડો-પેસિફિકની સ્થિતિ અંગે પણ ચર્ચા કરી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 10) G-20 સમિટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. બે દિવસીય G-20 સમિટ 31 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ પૂર્ણ થઈ હતી. આ સમિટ દરમિયાન, રોમ ઘોષણા (Rome Declaration) સ્વીકારવામાં આવી હતી.
 2. સમિટ દરમિયાન, નેતાઓએ વૈશ્વિક મહત્વના મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરી હતી જેમ કે કોવિડ-19 રોગચાળા સામે લડવું, આરોગ્ય માળખામાં સુધારો કરવો, આર્થિક સહયોગને મજબૂત બનાવવો અને નવીનતાઓને આગળ વધારવી.
 3. તેમણે ‘રોમ ઘોષણા’ પણ અપનાવ્યું. સભ્ય દેશો સંમત થયા કે COVID-19 રસીકરણ એ વૈશ્વિક જાહેર હિત છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

11) ભારત અને ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તેલ અવીવમાં 29 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ ભારત-ઈઝરાયેલ વર્કિંગ ગ્રુપની 15મી બેઠક દરમિયાન, ભારત અને ઈઝરાયેલ સંરક્ષણ સહયોગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક નવી ટાસ્ક ફોર્સની સ્થાપના કરવાનો નિર્ણય કર્યો. તેઓએ પેટા કાર્યકારી જૂથ બનાવવાનું પણ નક્કી કર્યું.
2. આ બેઠકની સહ-અધ્યક્ષતા ડૉ. અજય કુમાર, ભારતના સંરક્ષણ સચિવ અને મેજર જનરલ (નિવૃત્ત) અમીર એશેલ, મહાનિદેશક, ઈઝરાયેલના સંરક્ષણ મંત્રાલયે કરી હતી.
3. તેમણે R&D અને સંરક્ષણ પ્રાપ્તિ અને ઉત્પાદન પર પેટા કાર્યકારી જૂથો દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રગતિની પણ સમીક્ષા કરી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

12) માનવ તસ્કરીને રોકવા માટે પ્રોટોકોલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતે વેશ્યાવૃત્તિ માટે મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરી અટકાવવા અને તેનો સામનો કરવા માટે સાર્ક કન્વેન્શનને બહાલી આપી છે.
2. જુલાઈ 2021માં મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયે માનવ તસ્કરી વિરોધી વિધેયક, તસ્કરી ઈન પર્સન્સ (નિવારણ, સંભાળ અને પુનર્વસન) બિલ, 2021નો મુસદ્દો બહાર પાડ્યો હતો.
3. તાજિકિસ્તાન શાંઘાઈ સહકાર સંગઠનના વર્તમાન પ્રમુખ છે.
4. અદ્યતન તાલીમના ક્ષેત્રમાં SCO સભ્ય દેશોની શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ વચ્ચે સહકાર વિકસાવવા, ખાસ કરીને મહિલાઓ અને બાળકોની તસ્કરીનો સામનો કરવા અપીલ કરવામાં આવી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

સેવા, સુરક્ષા, શાંતી શૂરવીરોની શાન છે... પોલીસ ક્ષેત્રની કારકિર્દી બહાદુરોની પહેચાન છે....

રાજકોટ, અમદાવાદ અને ગાંધીનગરની શ્રેષ્ઠતમ ફેકલ્ટી દ્વારા શિક્ષણ તથા માર્ગદર્શન

ગણિત, REASONING અને કાયદામાં સ્કોર કરાવવા ગેરેન્ટેડ તૈયારી

દુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

પોલીસ કોન્સ્ટેબલ

PHYSICAL ની આક્રમક તૈયારી સાથે

ફ્રી રીડીંગ રૂમ

Daily, Weekly, Monthly OMR ઢાંચા TEST નું આયોજન

SPECIAL BATCH

5 દિવસ ફ્રી ટ્રાયલ લેકર

11/11/21 બપોરે 2 થી 4

10% DISCOUNT

Offline

અમદાવાદ

સર્વશ્રેષ્ઠ ગેરેન્ટેડ તૈયારી

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

84695 01110 / 84696 01110

ગુજરાત પોલીસમાં વધુ સફળ વિદ્યાર્થીઓ

1270થી

127 RBS COMPLEX, એચ. કે. કોલેજ ની સામે, આશ્રમ રોડ

ઈરાનનો સમૃદ્ધ યુરેનિયમ ભંડાર

- તાજેતરમાં ઈરાનની પરમાણુ એજન્સીએ અહેવાલ આપ્યો હતો કે તેના 20 ટકા યુરેનિયમ સંવર્ધન સાથે તેનો ભંડાર 210 કિલોથી વધુ થઈ ગયો છે.
- એપ્રિલ 2021માં આંતરરાષ્ટ્રીય પરમાણુ ઊર્જા એજન્સી (IAEA)એ જણાવ્યું હતું કે ઈરાને નાત્લાનમાં સપાટી પરના પરમાણુ પ્લાન્ટમાં યુરેનિયમને 60 ટકા ખંડિત શુદ્ધતા સુધી પ્રોત્સાહન આપવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી હતી.
- ઈરાન અને વિશ્વ શક્તિઓ વચ્ચે 2015માં થયેલા સીમાચિહ્નરૂપ પરમાણુ કરાર હેઠળ ઈરાન 3.67 ટકાથી વધુ યુરેનિયમને પ્રોત્સાહન આપી શક્યું ન હતું. 90 ટકાથી વધુની સમૃદ્ધ ક્ષમતા ધરાવતા યુરેનિયમનો ઉપયોગ પરમાણુ શસ્ત્રો માટે કરી શકાય છે.

યુરેનિયમ વૃદ્ધિ

- કુદરતી યુરેનિયમમાં લગભગ 99%, U-238 અને 0.7%, U-235 ધરાવતા બે જુદા જુદા આઈસોટોપ હોય છે.
- U-235 એ એક ખંડિત સામગ્રી (Fissile Material) છે જે પરમાણુ રિએક્ટરમાં ચેઈન પ્રતિક્રિયા નું સંચાલન કરવામાં મદદ કરે છે.
- યુરેનિયમમાં વધારો આઈસોટોપ સેપરેશન (Isotope Separation) પ્રક્રિયા (U-238 U-235થી અલગ) મારફતે યુરેનિયમ U-235ની માત્રામાં વધારો કરે છે.
- પરમાણુ શસ્ત્રોના ઉત્પાદન માટે યુરેનિયમમાં 90 ટકા અથવા તેથી વધુ વધારો જરૂરી છે જેને અત્યંત સમૃદ્ધ યુરેનિયમ/શસ્ત્ર ગ્રેડ યુરેનિયમ (Highly Enriched Uranium/Weapons-Grade Uranium) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- પરમાણુ રિએક્ટરોને ઓછા સમૃદ્ધ યુરેનિયમ તરીકે ઓળખાતા U-235ના 3-5 ટકા સુધી યુરેનિયમ વધારવાની જરૂર પડે છે. તેનો ઉપયોગ વાણિજ્યિક પરમાણુ ઊર્જા પ્લાન્ટ્સ માટે બળતણ ઉત્પન્ન કરવા માટે થઈ શકે છે.
- અત્યંત સમૃદ્ધ યુરેનિયમની શુદ્ધતા 20% અથવા તેથી વધુ છે અને તેનો ઉપયોગ સંશોધન રિએક્ટરોમાં થાય છે.

સંબંધિત મુદ્દાઓ

- વૃદ્ધિની જટિલ પ્રક્રિયા આનાથી સરળ બને છે અને ઉચ્ચ શુદ્ધતા તરફ આગળ વધતી વખતે ઓછા સેન્ટ્રિફ્યુગલ/સેન્ટ્રિફ્યુગલની જરૂર પડે છે.

- બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, યુરેનિયમના 90 ટકા શુદ્ધતા મેળવવા માટે 20 ટકા યુરેનિયમથી શરૂઆત કરવી ખૂબ જ સરળ છે અને 60 ટકાથી શરૂ કરવી વધુ સ્થિર અને સરળ રહેશે.

વર્ષ 2015નો પરમાણુ સોદો

- 2015માં, ઈરાન અમેરિકા, બ્રિટન, ફ્રાન્સ, ચીન, રશિયા અને જર્મની સહિત વૈશ્વિક શક્તિઓ (P5+ 1)ના જૂથ સાથે તેના પરમાણુ કાર્યક્રમ માટે લાંબા ગાળાના કરાર પર સંમત થયું હતું.
- આ સમજૂતીને સામાન્ય ભાષામાં 'સંયુક્ત વ્યાપક અમલીકરણ યોજના' (Joint Comprehensive Plan of Action- JCPOA) અને ઈરાન પરમાણુ સમજૂતી (Iran Nuclear Deal) તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી.
- આ સમજૂતી પ્રતિબંધો હટાવવા અને વૈશ્વિક વેપારમાં તેની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવા માટે ઈરાન દ્વારા તેના પરમાણુ કાર્યક્રમોની પ્રવૃત્તિને રોકવા સંમત થઈ હતી.
- આ સમજૂતી હેઠળ ઈરાનને તેના સંશોધન કાર્ય હાથ ધરવા માટે યુરેનિયમનો થોડો જથ્થો જમા કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, પરંતુ તેણે યુરેનિયમ સંવર્ધન પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો, જેનો ઉપયોગ રિએક્ટર ઇંધણ અને પરમાણુ શસ્ત્રો બનાવવા માટે થાય છે.
- ઈરાને ભારે જળ રિએક્ટર (Heavy-Water Reactor) બનાવવાની પણ જરૂર હતી, જેમાં મોટા પ્રમાણમાં પ્લુટોનિયમ (Plutonium)નો ઉપયોગ બળતણ તરીકે તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય નિરીક્ષણની મંજૂરી આપવાની જરૂર છે.
- મે 2018માં, અમેરિકાએ આ મુસદ્દાથી પોતાને દૂર રાખ્યા હતા અને તેને ખામીયુક્ત ગણાવી હતી, તેમને વધુ કડક બનાવ્યા હતા, પ્રતિબંધો પુનઃસ્થાપિત કર્યા હતા.
- ઈરાને બાકીના હસ્તાક્ષરો સાથેના વિવિધ કરારોમાં P+5 પ્રતિબંધતાઓનું ઉલ્લંઘન કરવાનું ચાલુ રાખતાં અમેરિકા દ્વારા પ્રતિબંધો કડક કરવામાં આવ્યા હતા.
- તાજેતરમાં યુરોપિયન યુનિયન, ઈરાન અને અમેરિકાએ જાહેરાત કરી હતી કે ડ્રાફ્ટ ફરી શરૂ કરવા માટે પરોક્ષ વાટાઘાટો 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ વિચેનામાં ફરી શરૂ થશે.

નવી આર્મી એવિએશન બ્રિગેડ: LAC

- તાજેતરમાં ભારતે અરુણાચલ પ્રદેશ ક્ષેત્રમાં વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા (LAC)ના પૂર્વીય ક્ષેત્રમાં નવી આર્મી એવિએશન બ્રિગેડની સ્થાપના કરી હતી.
- વધુમાં, ચીની ધારાસભાએ એક નવો સરહદી કાયદો પણ અપનાવ્યો છે જે રાજ્ય અને સૈન્યને આ વિસ્તારની સુરક્ષા કરવા અને ચીનના પ્રાદેશિક દાવાઓને નબળો પાડતા “કોઈપણ કાર્યનો સામનો” કરવાનો આદેશ આપે છે.
- LAC એ સીમાંકન છે જે ભારતીય નિયંત્રિત પ્રદેશને ચીનના નિયંત્રણ હેઠળના પ્રદેશથી અલગ કરે છે. તાજેતરના વર્ષોમાં ભારત દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સને કારણે લદાખની ગલવાન ખીણમાં ગતિરોધ સર્જાયો છે.

પરિચય

- નવી આર્મી એવિએશન બ્રિગેડની સ્થાપના માર્ચ 2021માં આસામના તેજપુર નજીક મિસામારી એરપોર્ટ પર કરવામાં આવી હતી અને તેની ક્ષમતાઓ જેમ કે, એડવાન્સ લાઈટ હેલિકોપ્ટર (ALH), યુએસ ચીતા હેલિકોપ્ટર અને ઈઝરાયલના હેરોન ડ્રોન.
- જોકે નવી બ્રિગેડ મુખ્યત્વે આર્મીની ગુપ્ત માહિતી, સર્વેલન્સ અને રિકોનિસન્સ (ISR) પ્રવૃત્તિઓ માટે છે, પરંતુ તે LAC પર અન્ય હેતુઓ માટે આર્મીને ટેકો આપવાની ક્ષમતા પણ ધરાવે છે.

Back to basics : વાસ્તવિક નિયંત્રણ રેખા (LAC)

- સીમાંકન રેખા:**
 - હિમાચલ પ્રદેશ, ઉત્તરાખંડ, સિક્કિમ અને અરુણાચલ પ્રદેશ અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ લદાખ ચીન સાથે સરહદ ધરાવે છે.
- ક્ષેત્ર:**
 - LAC સામાન્ય રીતે ત્રણ ક્ષેત્રોમાં વિભાજિત થાય છે: પશ્ચિમી ક્ષેત્ર, કેન્દ્રીય ક્ષેત્ર અને પૂર્વીય ક્ષેત્ર.
- પૂર્વક્ષેત્ર:**
 - ભારત આ ક્ષેત્રમાં ચીન સાથે 1346 કિમી લાંબી સરહદ ધરાવે છે.
 - તે સિક્કિમ અને અરુણાચલ પ્રદેશ સુધી ફેલાયેલું છે.
 - પૂર્વીય ક્ષેત્રમાં LACની ગોઠવણી 1914ની મેકમોહન લાઈન જેવી જ છે.
 - ચીન મેકમોહન લાઈનને ગેરકાયદેસર અને અસ્વીકાર્ય માને છે, અને દાવો કરે છે કે 1914ના મેપ પરના કન્વેન્શનમાં શિમલામાં મેકમોહન લાઈન પર હસ્તાક્ષર કરનારા તિબેટના પ્રતિનિધિઓને તેમ કરવાનો અધિકાર નથી.

- ચીન સમગ્ર અરુણાચલ પ્રદેશને દક્ષિણ તિબેટના ભાગ તરીકે દાવો કરે છે.
- મધ્ય ક્ષેત્ર:**
 - આ ક્ષેત્રમાં ભારત ચીન સાથે લગભગ 545 કિમીની સરહદ ધરાવે છે જે લદાખથી નેપાળ સુધી ફેલાયેલી છે.
 - હિમાચલ પ્રદેશ અને ઉત્તરાખંડ આ ક્ષેત્રમાં તિબેટ (ચીન) સાથેની આ સરહદને સ્પર્શે છે. આ ક્ષેત્રમાં સરહદને લઈને બંને પક્ષો વચ્ચે ખાસ મતભેદ નથી.
- પશ્ચિમી ક્ષેત્ર:**
 - આ ક્ષેત્રમાં ભારત ચીન સાથે લગભગ 1597 કિમીની સરહદ ધરાવે છે. તે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ લદાખ (તે સમયનું જમ્મુ-કાશ્મીર રાજ્ય) અને ચીનના ઝિન્જિયાંગ/શિનજિયાંગ પ્રાંત વચ્ચે છે.
 - આ ક્ષેત્રમાં અક્સાઈ ચિનને લઈને પ્રાદેશિક વિવાદ છે. ભારત તેને તત્કાલીન કાશ્મીરના ભાગ તરીકે દાવો કરે છે, જ્યારે ચીનનો દાવો છે કે તે શિનજિયાંગનો ભાગ છે.
 - પશ્ચિમી વિસ્તારમાં સરહદી વિવાદ 1860ના દાયકામાં બ્રિટિશરો દ્વારા પ્રસ્તાવિત જ્હોન્સન લાઈન સાથે સંબંધિત છે, જે કુનલુન પર્વત સુધી ફેલાયેલો છે અને જમ્મુ અને કાશ્મીરના તત્કાલીન રજવાડાના ભાગ રૂપે અક્સાઈ ચિનનું પ્રદર્શન કરે છે.
 - આઝાદી બાદ ભારતે જોન્સન લાઈનના આધારે અક્સાઈ ચિન પર પોતાનો દાવો કર્યો હતો.
 - LAC ને લઈને વિવાદિત 23 વિસ્તારોમાંથી 11ની ઓળખ લદાખમાં પશ્ચિમી વિસ્તારમાં, ચાર મધ્ય પ્રદેશમાં અને આઠ પૂર્વીય વિસ્તારમાં કરવામાં આવી છે.
 - ભારતે સૌ પ્રથમ 1993માં LACનો ખ્યાલ અપનાવ્યો ત્યારથી સરકાર દ્વારા વિવિધ પદ્ધતિઓ દ્વારા 23 વિવાદિત વિસ્તારોની ઓળખ કરવામાં આવી હતી.

HPV રસી જે સર્વાઈકલ કેન્સરને ઘટાડે છે

- તાજેતરના નવા સંશોધનમાં જાણવા મળ્યું છે કે હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV) રસી મહિલાઓમાં ગર્ભાશયના કેન્સરના જોખમને નોંધપાત્ર રીતે ઘટાડે છે.
- આ પરિણામ નોંધપાત્ર છે કારણ કે રસી 2000ના દાયકામાં રજૂ કરવામાં આવી હતી અને તે કેન્સર સામે અસરકારક છે તે હકીકત તાજેતરમાં પ્રકાશમાં આવી છે.

નિષ્કર્ષ

- હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV) રસીથી યુકેની મહિલાઓમાં ગર્ભાશયના કેન્સરના કેસોમાં 87 ટકાનો ઘટાડો થયો હતો જેમને 12 કે 13 વર્ષની ઉંમરે રસી આપવામાં આવી હતી.

- જ્યારે તેમને રસી આપવામાં આવી ત્યારે 16-18 વર્ષની મહિલાઓમાં જોખમમાં 34 ટકાનો ઘટાડો થયો હતો.
- 11 વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન (2006થી) આ રસીએ લગભગ 450 સર્વાઈકલ કેન્સર અને લગભગ 17,200 કેન્સર પૂર્વેના કેસોને અટકાવ્યા હતા.

Back to basics : સર્વાઈકલ કેન્સર (Cervical Cancer)

- તે એક પ્રકારનું કેન્સર છે જે ગર્ભાશયના સર્વાઈકલ કોષોમાં થાય છે.
- હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV)ના વિવિધ તાણ મોટાભાગના સર્વાઈકલ કેન્સરના મૂળમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
- શરીરની રોગપ્રતિકારક શક્તિ સામાન્ય રીતે HPVના સંપર્કમાં આવે ત્યારે શરીરને વાયરસને અસર કરતા અટકાવે છે. જો કે, કેટલાક લોકોમાં વાયરસ વર્ષો સુધી ટકી રહે છે, જે કેટલાક સર્વાઈકલ કોશિકાઓને કેન્સરના કોષો બનાવે છે.
- HPV રસી (Cervarix) 16 અને 18 HPVથી કેન્સર પેદા કરવા માટેના બે તાણથી રક્ષણ પ્રદાન કરે છે.
- હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ:
- હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV) એ પ્રજનન ટ્રેકનો સૌથી સામાન્ય વાયરસ છે.
- HPVના 100 થી વધુ પ્રકારો છે.
- 40 થી વધુ પ્રકારના HPV સીધા જાતીય સંપર્ક દ્વારા ફેલાય છે.
- આ 40માંથી બે જનનાંગ કેન્સરનું કારણ બને છે, જ્યારે લગભગ એક ડઝન HPV વિવિધ પ્રકારના કેન્સરનું કારણ બને છે, જેમાં ગર્ભાશય, ગુદા, ઓરોફેન્જિયલ, પેનિલ, ઊન અને યોનિનો સમાવેશ થાય છે.

HPV રસીઓના પ્રકારો

- **ક્વાડ્રિવલન્ટ વેક્સિન (ગાર્ડાસિલ):**
- તે ચાર પ્રકારના HPV (HPV 16, 18, 6 અને 11) સામે રક્ષણ આપે છે. પછીના બે તાણ જનનાંગ કેન્સરનું કારણ બને છે.
- **બાયવેલન્ટ રસી (Cervarix):**
- તે ફક્ત HPV 16 અને 18થી રક્ષણ આપે છે.
- **નોન-વેલન્ટ રસી (ગાર્ડાસિલ 9):**
- તે HPVના નવ સ્ટ્રેન્સ સામે રક્ષણ આપે છે.
- આ રસીઓ મહિલાઓ અને છોકરીઓને ગર્ભાશયના કેન્સરથી બચાવે છે જેઓ હજી સુધી વાયરસના સંપર્કમાં આવ્યા નથી.

ભારતીય દૃશ્ય

- ભારતમાં વિશ્વમાં 16-17 ટકા સામાન્ય કેન્સર અને 27 ટકા સર્વાઈકલ કેન્સરના કેસ છે.
- વધુમાં, ભારતમાં ગર્ભાશયના કેન્સરના લગભગ 77 ટકા કેસ HPV 16 અને 18ને કારણે થાય છે.

- ભારતમાં, 2008માં દ્વિસંયોજક અને ચતુર્વિધ HPV રસીનું લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું અને 2018માં નોન-વેલન્ટ રસીનું લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું.
- સત્તાવાર રીતે, ભારતમાં પુરુષો માટે HPV રસીની ભલામણ કરવામાં આવી નથી.

કેન્સર (Cancer)

- તે રોગોનું એક મોટું જૂથ છે જે શરીરના લગભગ કોઈપણ ભાગમાં અથવા પેશીઓમાં શરૂ થઈ શકે છે, જ્યારે અસામાન્ય કોષો અનિયંત્રિત રીતે વિકસે છે, હુમલો કરવા અને/અથવા શરીરની આસપાસના ભાગોમાં ફેલાવવા માટે તેમની સામાન્ય મર્યાદાથી આગળ વધે છે. ત્યાર પછીની પ્રક્રિયાને મેટાસ્ટેઝિંગ કહેવામાં આવે છે અને તે કેન્સરથી મૃત્યુનું મુખ્ય કારણ છે.
- કેન્સરના અન્ય સામાન્ય નામ નિયોપ્લાઝમ અને મેલિગન્ટ ગાંઠો છે.
- ફેફસાં, પ્રોસ્ટેટ, કોલોરેક્ટલ, પેટ અને યકૃતનું કેન્સર પુરુષોમાં કેન્સરના સૌથી સામાન્ય પ્રકાર છે, જ્યારે સ્તન, કોલોરેક્ટલ, ફેફસાં, ગર્ભાશય અને થાઈરોઈડ કેન્સર મહિલાઓમાં સૌથી વધુ જોવા મળે છે.
- વિશ્વ કેન્સર દિવસનું આયોજન યુનિયન ફોર ઈન્ટરનેશનલ કેન્સર કન્ટ્રોલ (UICC) દ્વારા કરવામાં આવે છે અને દર વર્ષે 4 ફેબ્રુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે.

સંબંધિત ભારતીય પહેલો

- કેન્સર, ડાયાબિટીસ, હૃદયરોગ અને સ્ટ્રોક (NPCDCS)ના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ.
- નેશનલ કેન્સર ગ્રીડ (NCG).

પ્રોજેક્ટ-15B ક્લાસ ડિસ્ટ્રોયર વોરશિપ : વિશાખાપટ્ટનમ

- તાજેતરમાં, પ્રોજેક્ટ-15Bના ચાર અત્યાધુનિક સ્ટીલ્થ ગાર્ડેડ મિસાઈલ ડિસ્ટ્રોયર એટલે કે 'Y12704 (વિશાખાપટ્ટનમ)'નું પ્રથમ યુદ્ધ જહાજ નેવીને સોંપવામાં આવ્યું હતું.
- આ યુદ્ધજહાજ સ્વદેશી સ્ટીલ DMR 249Aનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવ્યું છે અને તે ભારતમાં બનાવવામાં આવેલા સૌથી મોટા વિધ્વંસકોમાંનું એક છે.

Back to basics : ભારતનો વિધ્વંસક/વિનાશક બાંધકામ કાર્યક્રમ

- ભારતનો સ્વદેશી વિનાશક બાંધકામ કાર્યક્રમ 1990ના દાયકાના અંતમાં દિલ્હીના ત્રણ વર્ગ (P-15 વર્ગ) યુદ્ધજહાજો સાથે શરૂ થયો હતો, ત્યારબાદ એક દાયકા પછી કોલકાતા ક્લાસ (P-15A)ના ત્રણ વિનાશક યુદ્ધજહાજો હતા.

- હાલ P-15B (વિશાખાપટ્ટનમ કેટેગરી) હેઠળ કુલ ચાર યુદ્ધજહાજો (વિશાખાપટ્ટનમ, મોરમુગાઓ, ઈમ્ફાલ, સુરત)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.
- ઈન્કી એક્સેસ અને ક્ષમતાની દ્રષ્ટિએ, વિધ્વંસકનો આદેશ એક એરક્રાફ્ટ કેરિયર (INS વિક્રમાદિત્ય) પછી જ આવે છે.

પ્રોજેક્ટ-15B

- મેસર્સ મઝગાંવ ડોક શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ, મુંબઈમાં પ્રોજેક્ટ 15B (P 15B)ના ચાર ગાઈડેડ મિસાઈલ ડિસ્ટ્રોયરનું નિર્માણ ચાલી રહ્યું છે. આ ચાર જહાજોના નિર્માણ પર વર્ષ 2011માં હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ જહાજો અત્યાધુનિક શસ્ત્રો/સેન્સર પેકેજો, અદ્યતન સ્ટીલ્થ સુવિધાઓ અને ઉચ્ચ સ્તરના ઓટોમેશન સાથે વિશ્વના વધુ તકનીકી રીતે વિકસિત સ્ટીલ્થ ગાઈડેડ મિસાઈલ ડિસ્ટ્રોયર છે.

P-15B યુદ્ધજહાજોની લાક્ષણિકતાઓ

- આ જહાજો બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક ક્રૂઝ મિસાઈલો અને લાંબા અંતરની જમીનથી હવામાં માર કરનારી મિસાઈલો (SAM)થી સજ્જ છે.
- આ જહાજમાં મધ્યમ અંતરની જમીનથી હવામાં મિસાઈલ (SAM), સ્વદેશી ટોર્પીડો ટ્યુબ લોન્ચર્સ, એન્ટી સબમરીન સ્વદેશી રોકેટ લોન્ચર્સ અને 76 MM સુપર રેપિડ ગન માઉન્ટ્સ જેવી અનેક સ્વદેશી શસ્ત્ર પ્રણાલીઓ છે.

પ્રોજેક્ટ-15Bના અન્ય ત્રણ જહાજો

- પ્રોજેક્ટ 15B - 'મુર્ગાવ'નું બીજું જહાજ 2016માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેને પોર્ટ ટ્રાયલ માટે તૈયાર કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- આ અંતર્ગત ત્રીજું જહાજ (ઈમ્ફાલ) 2019માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેના નિર્માણના અદ્યતન તબક્કામાં છે.
- ચોથું જહાજ (સુરત) બ્લોક ઈરેક્શન પ્રક્રિયા હેઠળ છે અને ચાલુ નાણાકીય વર્ષ (2022)ની અંદર લોન્ચ કરવામાં આવશે.

'પ્રોજેક્ટ-15B'ની ભૂમિકા

- હાલના ભૂરાજકીય દૃશ્યમાં ભારતીય નૌકાદળ 2.01 મિલિયન ચોરસ કિલોમીટર 'યુનિક ઈકોનોમિક ઝોન' (EEZ) સાથે 7516 કિમી લાંબા દરિયાકિનારા અને લગભગ 1100 ઓફશોર ટાપુઓની સુરક્ષામાં ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી રહ્યું છે.
- P-15B કેટેગરી જેવા વિધ્વંસકો ભારત-પેસિફિકના મોટા મહાસાગરોમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે, જે ભારતીય નૌકાદળને એક મહત્વપૂર્ણ બળ બનવામાં મદદ કરશે.

- તે નૌકાદળના કાફલાને હવા, સપાટી અથવા પાણીની અંદરના કોઈપણ જોખમથી બચાવવા માટે માર્ગદર્શિત મિસાઈલ વિધ્વંસકોને પણ તૈનાત કરે છે.

અન્ય તાજેતરના પ્રોજેક્ટ્સ

■ પ્રોજેક્ટ-75 (I):

- તેમાં અંદાજિત 43,000 કરોડ રૂપિયાના ખર્ચે અત્યાધુનિક એર ઈન્ડિપેન્ડન્ટ પ્રોપલ્શન સિસ્ટમથી સજ્જ સબમરીનના સ્વદેશી નિર્માણની કલ્પના કરવામાં આવી છે.

■ પ્રોજેક્ટ-75:

- આ ભારતીય નૌકાદળનો કાર્યક્રમ છે જેમાં સ્કોર્પીન વર્ગની છ એટેક સબમરીનનું નિર્માણ શામેલ છે. આ કાર્યક્રમ ફ્રેન્ચ કંપની નેવલ ગ્રુપ (અગાઉ DCNS તરીકે ઓળખાતો હતો) પાસેથી મઝગાંવ ડોક લિમિટેડ (MDL) ખાતે ટેકનોલોજીના હસ્તાંતરણ સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.

ISRO એક સૌર ઉર્જા કેલ્ચુલેટર એપ્લિકેશન લોન્ચ કરશે જે કોઈપણ પ્રદેશની સૌર ઉર્જા ક્ષમતાને માપી શકે છે

- વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ કહ્યું છે કે ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંસ્થા (ISRO) ટૂંક સમયમાં વિશ્વને સૌર ઉર્જા કેલ્ચુલેટર એપ્લિકેશન પ્રદાન કરશે જે સમગ્ર વિશ્વમાં કોઈપણ ક્ષેત્રની સૌર શક્તિની સંભાવનાને માપી શકે છે.
- ગ્લાસગોમાં ગ્લોબલ COP 26 સમિટના એક્સિલરેટેડ ટેકનોલોજી ઈનોવેશન અને ડિપ્લોયમેન્ટ પરના સત્રમાં બોલતા પીએમ મોદીએ કહ્યું કે, આ કેલ્ચુલેટર દ્વારા, સેટેલાઈટ ડેટાના આધારે વિશ્વના કોઈપણ સ્થાનની સૌર ઉર્જા સંભવિતતાની ગણતરી કરી શકાય છે. પીએમ મોદીના જણાવ્યા અનુસાર, આ એપ્લિકેશન સૌર પ્રોજેક્ટ્સનું સ્થાન નક્કી કરવામાં ઉપયોગી થશે અને 'વન સન, વન વર્લ્ડ એન્ડ વન ગ્રીડ' (One Sun, One World and One Grid) પહેલને મજબૂત બનાવશે.
- પીએમ મોદીએ કહ્યું કે સૌર ઉર્જા સંપૂર્ણપણે સ્વચ્છ અને ટકાઉ છે. પડકાર એ છે કે આ ઉર્જા માત્ર દિવસ દરમિયાન જ ઉપલબ્ધ છે અને તે હવામાન આધારિત છે. તેમણે કહ્યું કે, 'વન સન, વન વર્લ્ડ એન્ડ વન ગ્રીડ' આ સમસ્યાનો ઉકેલ છે અને સ્વચ્છ ઉર્જા ગમે ત્યાં અને ગમે ત્યારે વિશ્વવ્યાપી ગ્રીડ દ્વારા પ્રસારિત કરી શકાય છે.

SpaceX ભારતમાં પેટાકંપની સ્થાપશે

- એલોન મસ્કની માલિકીની SpaceX એ સ્થાનિક બ્રોડબેન્ડ કામગીરી શરૂ કરવા માટે 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ભારતમાં તેની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપનીની રચના કરી છે.
- SpaceXની સેટેલાઈટ બ્રોડબેન્ડ આર્મ સ્ટારલિંક (Starlink) નો હેતુ ભારતમાં ડિસેમ્બર 2022થી બ્રોડબેન્ડ સેવાઓ શરૂ કરવાનો છે. તેની પાસે 2 લાખ સક્રિય ટર્મિનલ છે જે ભારત સરકારની પરવાનગીને આધીન છે.
- આ પેટાકંપનીનું નામ SSCPL છે, જેનો અર્થ થાય છે 'Starlink Satellite Communications Private Limited'. આ કંપની 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ સામેલ કરવામાં આવી હતી.
- Starlinkને ભારતમાંથી 5,000 થી વધુ પ્રી-ઓર્ડર મળી ચૂક્યા છે.

ડેટા શુલ્ક

- સ્ટારલિંક દરેક ગ્રાહક પાસેથી US\$99 (રૂ. 7,350) એકત્રિત કરી રહી છે. તે બીજા તબક્કામાં 50 થી 150 મેગાબિટ પ્રતિ સેકન્ડની રેન્જમાં ડેટા સ્પીડ પહોંચાડવાનો દાવો કરે છે. તેની સેવાઓ બ્રોડબેન્ડમાં ભારતી એરટેલ, રિલાયન્સ જિયો, વોડાફોન આઈડિયા દ્વારા ઓફર કરવામાં આવતી સેવાઓ સાથે સ્પર્ધા કરશે. તે ભારતી ગ્રુપ સમર્થિત વનવેબ સાથે સીધી સ્પર્ધા કરશે.

Back to basics : સ્પેસ એક્સપ્લોરેશન ટેકનોલોજીસ કોર્પ. (SpaceX)

- SpaceX એ અમેરિકન એરોસ્પેસ ઉત્પાદક, સંચાર નિગમ અને અવકાશ પરિવહન સેવાઓ કંપની છે. તેનું મુખ્ય મથક હોથોર્ન, કેલિફોર્નિયામાં છે. મંગળના વસાહતીકરણ માટે અવકાશ પરિવહન ખર્ચ ઘટાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે એલોન મસ્ક દ્વારા 2002માં કંપનીની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. તે ફાલ્કન 9 અને ફાલ્કન હેવી લોન્ચ વાહનો, ડ્રેગન કાર્ગો, ફૂડ સ્પેસક્રાફ્ટ, કેટલાક રોકેટ એન્જિન અને સ્ટારલિંક સંચાર ઉપગ્રહોનું ઉત્પાદન કરે છે.

સ્ટારલિંક (Starlink)

- Starlink એ SpaceX દ્વારા સંચાલિત ઉપગ્રહ ઈન્ટરનેટ નક્ષત્ર છે. તે પૃથ્વીના મોટા ભાગ પર સેટેલાઈટ ઈન્ટરનેટ એક્સેસ પ્રદાન કરે છે. અત્યાર સુધીમાં તેમાં 1600થી વધુ ઉપગ્રહ સામેલ છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) ઈરાનનો સમૃદ્ધ યુરેનિયમ ભંડાર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. 90 ટકાથી વધુની સમૃદ્ધ ક્ષમતા ધરાવતા યુરેનિયમનો ઉપયોગ પરમાણુ શસ્ત્રો માટે કરી શકાય છે.
 2. કુદરતી યુરેનિયમમાં લગભગ 99%, U-238 અને 0.7%, U-235 ધરાવતા બે જુદા જુદા આઈસોટોપ હોય છે.
 3. અત્યંત સમૃદ્ધ યુરેનિયમની શુદ્ધતા 20% અથવા તેથી વધુ છે અને તેનો ઉપયોગ સંશોધન રિએક્ટરોમાં થાય છે.
 4. ડ્રાફ્ટ ફરી શરૂ કરવા માટે પરોક્ષ વાટાઘાટો 29 નવેમ્બર, 2021ના રોજ વિધેનામાં ફરી શરૂ થશે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4
- 2) નવી આર્મી એવિએશન બ્રિગેડ: LAC વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ભારતે સૌ પ્રથમ 1993માં LACનો ખ્યાલ અપનાવ્યો ત્યારથી સરકાર દ્વારા વિવિધ પદ્ધતિઓ દ્વારા 23 વિવાદિત વિસ્તારોની ઓળખ કરવામાં આવી હતી.
 2. ચીન સમગ્ર અરુણાચલ પ્રદેશને દક્ષિણ તિબેટના ભાગ તરીકે દાવો કરે છે.
 3. LAC એ સીમાંકન છે જે ભારતીય નિયંત્રિત પ્રદેશને ચીનના નિયંત્રણ હેઠળના પ્રદેશથી અલગ કરે છે.
 4. પૂર્વક્ષેત્ર: ભારત આ ક્ષેત્રમાં ચીન સાથે 1346 કિમી લાંબી સરહદ ધરાવે છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4
- 3) હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV) રસી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. વિશ્વ કેન્સર દિવસનું આયોજન યુનિયન ફોર ઈન્ટરનેશનલ કેન્સર કન્ટ્રોલ (UICC) દ્વારા કરવામાં આવે છે અને દર વર્ષે 4 ફેબ્રુઆરીએ ઉજવવામાં આવે છે.
 2. કેન્સર રોગોનું એક મોટું જૂથ છે જે શરીરના લગભગ કોઈપણ ભાગમાં અથવા પેશીઓમાં શરૂ થઈ શકે છે.
 3. કેન્સરના અન્ય સામાન્ય નામ નિયોપ્લાઝમ અને મેલિગન્ટ ગાંઠો છે.
 4. હ્યુમન પેપિલોમાવાયરસ (HPV) એ પ્રજનન ટ્રેકનો સૌથી સામાન્ય વાયરલ ચેપ છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4

4) પ્રોજેક્ટ-15B ક્લાસ ડિસ્ટ્રોયર વોરશિપ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં, પ્રોજેક્ટ-15Bના ચાર અત્યાધુનિક સ્ટીલ્થ ગાર્ડેડ મિસાઈલ ડિસ્ટ્રોયર એટલે કે 'Y12704 (વિશાખાપટ્ટનમ)'નું પ્રથમ યુદ્ધ જહાજ નેવીને સોંપવામાં આવ્યું હતું.
2. આ યુદ્ધ જહાજ સ્વદેશી સ્ટીલ DMR 249Aનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવ્યું છે અને તે ભારતમાં બનાવવામાં આવેલા સૌથી મોટા વિધ્વંસકોમાંનું એક છે.
3. ભારતનો સ્વદેશી વિનાશક બાંધકામ કાર્યક્રમ 1990ના દાયકાના અંતમાં દિલ્હીના ત્રણ વર્ગ (P-15 વર્ગ) યુદ્ધ જહાજો સાથે શરૂ થયો હતો, ત્યારબાદ એક દાયકા પછી કોલકાતા ક્લાસ (P-15A)ના ત્રણ વિનાશક યુદ્ધ જહાજો હતા.
4. હાલ P-15B (વિશાખાપટ્ટનમ કેટેગરી) હેઠળ કુલ ચાર યુદ્ધ જહાજો (વિશાખાપટ્ટનમ, મોરમુગાઓ, ઈન્ડિયન, સુરત)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3
(C) 1,2,4

- (B) 2,3,4
(D) 1,2,3 અને 4

5) સૌર ઊર્જા કેલ્ક્યુલેટર એપ્લિકેશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ કેલ્ક્યુલેટર દ્વારા, સેટેલાઈટ ડેટાના આધારે વિશ્વના કોઈપણ સ્થાનની સૌર ઊર્જા સંભવિતતાની ગણતરી કરી શકાય છે.
2. આ ઊર્જા માત્ર દિવસ દરમિયાન જ ઉપલબ્ધ છે અને તે હવામાન આધારિત છે.
3. આ એપ્લિકેશન સૌર પ્રોજેક્ટ્સનું સ્થાન નક્કી કરવામાં ઉપયોગી થશે અને 'વન સન, વન વર્લ્ડ એન્ડ વન ગ્રીડ' પહેલને મજબૂત બનાવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2
(C) 1,3

- (B) 2,3
(D) 1,2, અને 3

ગુજરાત સરકારની ટૂંક સમયમાં પ્રસિદ્ધ થનારી વર્ગ-3ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની માસ્ટર બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી, ગ્રામસેવક, હેડ ક્લાર્ક, નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

જનરલ બેચ

10% DISCOUNT

તારીખ 16/11/2021 સાંજે 04 TO 06

Weekly Test

01 નવા અભ્યાસક્રમ મુજબની પરિણામલક્ષી તૈયારી

02 સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

03 ટુ ધી પોઇન્ટ પરીક્ષાલક્ષી ઓડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

04 સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના સમન્વયથી અભ્યાસ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત 93757-01110 / 93280-01110

offline રાજકોટ

કાલાવડ રોડ, તિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે, સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે, રાજકોટ.

ICE® INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ સૌર ઊર્જાની સધ્ધરતામાં સુધારો કરવા માટે 'વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ' માટે હાકલ કરી હતી.
- આ પ્રસંગે, તેમણે એ પણ જાહેરાત કરી કે ભારતની અવકાશ એજન્સી, ISRO ટૂંક સમયમાં વિશ્વને એક કેલ્ચુલેટર પ્રદાન કરશે જે કોઈપણ ક્ષેત્રની સૌર ઊર્જા ક્ષમતાને માપી શકે.
- 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG) સોલ્યુશનનો ઉપયોગ સૌર ઊર્જાના પડકારનો સામનો કરવા માટે કરવામાં આવશે.
- પૃથ્વીનું વાતાવરણ એક કલાકમાં પૂરતો સૂર્યપ્રકાશ મેળવે છે, જેનો ઉપયોગ પૃથ્વી પરના દરેક માનવીની એક વર્ષ માટે વીજળીની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે કરી શકાય છે.
- જો કે, સૌર ઊર્જા દિવસ દરમિયાન જ ઉપલબ્ધ છે. બીજો પડકાર એ છે કે તે હવામાનની સ્થિતિ પર આધારિત છે.

Back to basics : OSOWOG (One Sun One World One Grid)

- આ પ્રોજેક્ટ સમગ્ર વિશ્વમાં સોલાર પાવર સપ્લાય કરવા માટે 'ટ્રાન્સ-નેશનલ ઇલેક્ટ્રિસિટી ગ્રીડ' સ્થાપવા વિશે છે. OSOWOG પાછળનું વિઝન 'The Sun Never Sets' છે. તે કોઈપણ સમયે, કોઈપણ ભૌગોલિક સ્થાનમાં, સમગ્ર વિશ્વમાં, કોઈપણ સમયે સ્થિર છે. ભારત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી આ સૌથી મહત્વકાંક્ષી યોજના છે અને આર્થિક લાભોની દૃષ્ટિએ મહત્વપૂર્ણ છે. તે વિશ્વ બેંકના ટેકનિકલ આસિસ્ટન્સ પ્રોગ્રામ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

OSOWOG ના ત્રણ તબક્કાઓ

- તબક્કો 1: આમાં એશિયન ખંડમાં ક્રિયાપ્રતિક્રિયા સામેલ હશે.
- તબક્કો 2: આફ્રિકા જોડાશે.
- તબક્કો 3: આમાં વૈશ્વિક ઇન્ટરકનેક્શનનો સમાવેશ થશે.

OSOWOG નું મહત્વ

- OSOWOG પ્રોજેક્ટ તમામ સહભાગી દેશોને નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદ કરશે. તે ફાઈનાન્સ, કૌશલ્ય અને ટેકનોલોજી સુધી પહોંચવામાં પણ મદદ કરશે.
- આનાથી પ્રોજેક્ટની કિંમત ઓછી થશે, ઉચ્ચ કાર્યક્ષમતા અને તમામ સહભાગી સંસ્થાઓમાં સંપત્તિનો ઉપયોગ વધશે.

- આ પ્રોજેક્ટથી થનાર આર્થિક લાભો ગરીબી નાબૂદીમાં પરિણમશે. તે પાણી અને સ્વચ્છતા, ખોરાક અને અન્ય સામાજિક-આર્થિક પડકારોને ઘટાડવામાં પણ મદદ કરશે.

“જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના”

- “જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના” હેઠળ, વર્ષ 2021માં લગભગ 15,000 વિદ્યાર્થીઓએ કોચિંગ ક્લાસ માટે નોંધણી કરી છે.

જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના શું છે?

- આ યોજના દિલ્હી સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે કેટલાક ખાનગી કેન્દ્રો પર શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- આમાં આર્થિક રીતે નબળા પૃષ્ઠભૂમિ અને હાંસિયામાં ઘડેલાઈ ગયેલા સમુદાયોના બાળકોનો સમાવેશ થાય છે.
- દિલ્હી સરકાર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ફ્રી કોચિંગ ઉપરાંત 2,500 રૂપિયાનું ટ્રાવેલ સ્ટાઈપેન્ડ પણ આપવામાં આવશે.
- કયા વિદ્યાર્થીઓ યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે?
- આ અંતર્ગત SC, ST, OBC અને EWS કેટેગરીના હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી કોચિંગ સેન્ટરોમાંથી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે મફત કોચિંગ આપવામાં આવે છે.
- જે પરિવારોની આવક વાર્ષિક રૂ.8 લાખથી ઓછી છે તેઓ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે.

કઈ કોચિંગ સંસ્થાઓ વર્ગો ઓફર કરે છે?

- આ યોજના હેઠળ, વિદ્યાર્થીઓ 46 કોચિંગ કેન્દ્રોમાં મફત કોચિંગ ક્લાસનો લાભ લઈ શકે છે. કોચિંગ વિદ્યાર્થીઓને સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ જેમ કે UPSC, CDS, મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ પ્રવેશ, બેન્કિંગ પરીક્ષાઓ, મેનેજમેન્ટ સ્કૂલની પરીક્ષાઓ અને લો યુનિવર્સિટી પ્રવેશ માટે તૈયાર કરે છે.

Back to basics : પૃષ્ઠભૂમિ

- આ સ્કીમ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વર્ષે તે માત્ર SC અને ST વિદ્યાર્થીઓ માટે જ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ અંતર્ગત લગભગ પાંચ હજાર વિદ્યાર્થીઓ નોંધાયા હતા.

આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ

- National Crime Records Bureau (NCRB) એ તાજેતરમાં “Accidental Deaths & Suicides in India, 2020” શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે. વર્ષ 2020માં ભારતમાં આત્મહત્યાની સંખ્યા 2019ના આંકડાની તુલનામાં 10% વધીને 1,53,052 થઈ ગઈ છે.
- આ રિપોર્ટ અનુસાર વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યામાં 21.20 ટકાનો વધારો થયો છે.
- કુલ સંખ્યામાં, દૈનિક વેતન મેળવનારાઓનો કુલ આત્મહત્યામાં સૌથી મોટો હિસ્સો હતો. 2020માં આ સંખ્યા 37,666 હતી.
- 2020માં આત્મહત્યાનો આંકડો 1982 પછી સૌથી વધુ હતો. 1981ના આંકડાની સરખામણીમાં 11.15 ટકાનો વધારો થયો હતો.
- આત્મહત્યાનો દર 2019માં 10.4 ટકાથી વધીને 2020માં 11.3 ટકા થયો છે. આત્મહત્યા દરને એક લાખ વસ્તી દીઠ આત્મહત્યાની સંખ્યા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.
- 2014 અને 2020ની વચ્ચે દૈનિક વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો બમણો થયો છે.

વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યા

- વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યાનું સ્તર 1995 પછીના સર્વોચ્ચ સ્તરે પહોંચી ગયું છે.
- વર્ષ 2019માં 10,335 કેસ નોંધાયા હતા. 2020માં આ સંખ્યા વધીને 14,825 થઈ ગઈ.
- ટકાવારીની દ્રષ્ટિએ, સમાન સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો 7.4% થી વધીને 8.2% થયો છે.

દૈનિક વેતન મેળવનારાઓનો હિસ્સો

- 2014 અને 2020ની વચ્ચે દૈનિક વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો બમણો થયો છે. વર્ષ 2014માં તેમનો હિસ્સો 12 ટકા હતો જે 2019માં વધીને 23.4 ટકા થયો હતો. તામિલનાડુમાં રોજિંદા વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાની સૌથી વધુ સંખ્યા નોંધાઈ છે. તે પછી મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, તેલંગાણા અને ગુજરાત આવે છે.

21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં ભંડોળની તંગી

- “મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ (મનરેગા) યોજના” ના નાણાકીય નિવેદન અનુસાર, 21 રાજ્યો પાસે આ યોજના માટે પૂરતું ભંડોળ નથી.
- આ યોજના માટેનું ભંડોળ નાણાકીય વર્ષ 2021 ના અર્ધ-સમયના સમયગાળામાં સમાપ્ત થઈ ગયું છે, અને આગામી સંસદીય સત્ર શરૂ થાય ત્યાં સુધી વળતર માટે પૂરક અંદાજપત્રીય ફાળવણી પ્રદાન કરવામાં આવશે નહીં.
- તે રૂ. 8,686 કરોડનું નેગેટિવ નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.

આનો મતલબ શું થયો?

- ભંડોળની અછતનો અર્થ એ છે કે મનરેગા કામદારોની ચૂકવણી અને સામગ્રીની કિંમતમાં વિલંબ થશે.

શા માટે ભંડોળની અછત છે?

- મનરેગા માંગ આધારિત યોજના છે. તે જરૂરિયાતમંદ ગ્રામીણ પરિવારને 100 દિવસના અકુશળ કામની ખાતરી આપે છે. કોવિડ-19 રોગચાળા વચ્ચે 2020માં લોકડાઉન સમયગાળા દરમિયાન આ યોજનાને 1.11 લાખ કરોડ રૂપિયાનું સૌથી વધુ બજેટ આપવામાં આવ્યું હતું. આ ભંડોળનો ઉપયોગ 11 કરોડ કામદારો માટે મહત્વપૂર્ણ જીવનરેખા પ્રદાન કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ કેન્દ્રીય બજેટ 2021-22માં, રાષ્ટ્રવ્યાપી લોકડાઉન સમાપ્ત થતાં, યોજના માટે 73,000 કરોડ રૂપિયા ફાળવવામાં આવ્યા હતા. કેન્દ્રએ એવી પણ જાહેરાત કરી હતી કે જ્યારે નાણાં પૂરા થઈ જશે ત્યારે પૂરક બજેટ ફાળવવામાં આવશે. 29 ઓક્ટોબર સુધીમાં, બાકી ચૂકવણી સહિતનો કુલ ખર્ચ રૂ. 79,810 કરોડ સુધી પહોંચ્યો હતો. આંધ્રપ્રદેશ, પશ્ચિમ બંગાળ અને તમિલનાડુ સહિત 21 રાજ્યો નકારાત્મક નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.

Back to basics : મનરેગા (MGNREGA)

- મનરેગા એ વિશ્વના સૌથી મોટા વર્ક ગેરંટી પ્રોગ્રામ પૈકી એક છે. આ યોજના ગ્રામીણ પરિવારના પુખ્ત સભ્યોને દરેક નાણાકીય વર્ષમાં 100 દિવસની રોજગારી પૂરી પાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. અધિકાર-આધારિત માળખાનો ઉપયોગ કરીને ગરીબીના કારણોને સંબોધવાનો તેનો હેતુ છે. આ યોજના હેઠળ, લઘુત્તમ વેતન અધિનિયમ, 1948 હેઠળ કૃષિ મજૂરો માટે નિર્દિષ્ટ વૈધાનિક લઘુત્તમ વેતન મુજબ વેતન ચૂકવવામાં આવે છે.

ડેરી સહકાર યોજના શું છે?

- કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે 31 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme) શરૂ કરી હતી. ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા અને આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ગુજરાતના આણંદમાં આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે.
- **ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme):**
 - આ યોજના 5000 કરોડના કુલ રોકાણ બજેટ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. “સહયોગ થી સમૃદ્ધિ તક” ના વિઝનને સાકાર કરવા માટે સહકાર મંત્રાલય હેઠળ NCDC દ્વારા તેનો અમલ કરવામાં આવશે. NCDC લાયક સહકારી મંડળીઓને દૂધની પ્રાપ્તિ, બોવાઈન ડેવલપમેન્ટ, ગુણવત્તા ખાતરી, બ્રાન્ડિંગ, પેકેજિંગ, પરિવહન, દૂધ અને દૂધ ઉત્પાદનોનો સંગ્રહ અને ડેરી ઉત્પાદનોની નિકાસ જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડશે.
- **પૃષ્ઠભૂમિ:**
 - અમૂલના 75માં સ્થાપના વર્ષની ઉજવણી માટે અમૂલ દ્વારા આયોજિત એક કાર્યક્રમ દરમિયાન આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- **અમૂલ:**
 - અમૂલ એ ગુજરાતના આણંદ સ્થિત ભારતીય ડેરી સહકારી મંડળી છે. તેની સ્થાપના 1946માં થઈ હતી. તેનું સંચાલન ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક માર્કેટિંગ ફેડરેશન લિમિટેડ (GCMMF) દ્વારા કરવામાં આવે છે. GCMMF ગુજરાતમાં લગભગ 3.6 મિલિયન દૂધ ઉત્પાદકો અને 13 જિલ્લા દૂધ સંઘોની સર્વોચ્ચ સંસ્થાની માલિકી ધરાવે છે. અમૂલે ભારતની શ્વેત ક્રાંતિમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી અને તેને દૂધ અને દૂધના ઉત્પાદનોનું વિશ્વનું સૌથી મોટું ઉત્પાદક બનાવ્યું હતું.

વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ: IREDA

- તાજેતરમાં ઈન્ડિયન રિન્યુએબલ એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (IREDA)એ ‘વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક 2021’ના ભાગરૂપે ‘વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ’ લોન્ચ કર્યું છે.
- તે ભ્રષ્ટાચાર પ્રત્યે IREDAની “શૂન્ય સહનશીલતા”નો એક ભાગ છે. આ પોર્ટલ દ્વારા IREDAના કર્મચારીઓ છેતરપિંડી, ભ્રષ્ટાચાર, સત્તાના દુરુપયોગ વગેરે સંબંધિત ચિંતાઓ ઉભી કરી શકે છે.
- IREDA એ નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય (MNRE) ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ ભારત સરકારનું મિની રત્ન (કેટેગરી-1) સાહસ છે.

Back to basics : વ્હિસલબ્લોઈંગ (Whistleblowing)

- કંપની એક્ટ 2013 અનુસાર, વ્હિસલબ્લોઈંગ એ એક સંસ્થામાં અનૈતિક પ્રથાઓ તરફ હિસ્સેદારોનું ધ્યાન આકર્ષિત કરવાના હેતુથી કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી છે.
- વ્હિસલબ્લોઅર કોઈ પણ હોઈ શકે છે જે ખોટી પ્રથાઓનો પર્દાફાશ કરે છે અને આરોપોને સમર્થન આપવા માટે પુરાવા ધરાવે છે.
- તેઓ સંસ્થાની અંદરથી અથવા બહારના હોઈ શકે છે, જેમ કે વર્તમાન અને ભૂતપૂર્વ કર્મચારીઓ, શેરહોલ્ડરો, બાહ્ય ઓડિટર્સ અને વકીલો.
- ભારતમાં વ્હિસલ બ્લોઅર્સ પ્રોટેક્શન એક્ટ, 2014 દ્વારા સુરક્ષિત છે.
- જાન્યુઆરી 2020માં સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા (SEBI)એ ઈન્સાઈડર ટ્રેડિંગ કેસોની માહિતી શેર કરવા માટે વ્હિસલ બ્લોઅર અને અન્ય માહિતી આપનારાઓને પુરસ્કાર આપવા માટે એક નવી વ્યવસ્થા સ્થાપિત કરી હતી.
- ઈન્સાઈડર ટ્રેડિંગ એ શેરબજારમાં અયોગ્ય અને ગેરકાયદેસર પ્રથા છે, જે અન્ય રોકાણકારોને ઘણાંમ નુકસાન પહોંચાડતી કંપની વિશેની મહત્વપૂર્ણ આંતરિક બિન-જાહેર માહિતી જાહેર કરે છે.

વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક

- **પરિચય:**
 - સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલના જન્મદિવસના સપ્તાહ દરમિયાન દર વર્ષે તેની ઉજવણી કરવામાં આવે છે, જેને ઘણી વાર ‘બિસ્માર્ક ઓફ ઈન્ડિયા’કહેવામાં આવે છે. સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન દ્વારા તેનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે.
 - સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની જન્મજયંતિ નિમિત્તે દર વર્ષે 31મી ઓક્ટોબરે રાષ્ટ્રીય એકીકરણ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
 - આ વર્ષે 26 ઓક્ટોબરથી 1 નવેમ્બર સુધી વિજિલન્સ વીક મનાવવામાં આવી રહ્યું છે.
- **થીમ:**
 - ‘સ્વતંત્ર ભારત @ 75: આત્મનિર્ભરતા અને અખંડિતતા’.
- **ઉદ્દેશ:**
 - અઠવાડિયા દરમિયાન વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે, જેનો ઉદ્દેશ ભ્રષ્ટાચારની દુષ્ટતાને ઓળખવાનો અને વ્યક્તિગત અને પ્રણાલીગત સ્તરે તેની સાથે વ્યવહાર કરવાની રીતોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ભારતમાં ભ્રષ્ટાચાર**■ વિસ્તરણ:**

- ગ્લોબલ કર્પ્શન બેરોમીટર (GCB) - એશિયા 2020માં જાણવા મળ્યું હતું કે લાંચ આપનારાઓમાંથી લગભગ 50ને આમ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે વ્યક્તિગત જોડાણોનો ઉપયોગ કરનારાઓમાંથી 32 ટકાલોકોએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ લાંચ આપ્યા વિના સેવા મેળવી શકતા નથી.
- 2020 સુધી ભારત 180 દેશોની યાદીમાં 'કર્પ્શન પરસેપ્શન ઈન્ડેક્સ'માં 86મા ક્રમે છે. એ જાણી શકાય છે કે આ પરિસ્થિતિ વર્ષ 2019 કરતા પણ ખરાબ છે જ્યારે ભારત 80મા ક્રમે હતું.

■ કારણ:

- ભારતમાં ભ્રષ્ટાચારના મુખ્ય કારણો નબળું નિયમનકારી માળખું, સત્તાવાર ગુપ્તતા, નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં બહિષ્કારનીતિ છે; ત્યાં કઠોર અમલદારશાહી માળખાઓ અને પ્રક્રિયાઓ છે અને અસરકારક આંતરિક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓનો અભાવ વગેરે છે.

■ પ્રભાવ:

- તે સંસાધનોના ઉપયોગમાં અક્ષમતાઓને પ્રોત્સાહન આપે છે, બજારોને વિકૃત કરે છે, ગુણવત્તા સાથે સમાધાન કરે છે, પર્યાવરણનો નાશ કરે છે અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા માટે ગંભીર ખતરો છે.

■ સંબંધિત પહેલ:

- ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, 1988
- પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, 2002
- કંપની એક્ટ, 2013
- વિદેશી ફાળો (નિયમન) અધિનિયમ, 2010
- લોકપાલ અને લોકાયુક્ત અધિનિયમ, 2013
- સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. OSOWOG પ્રોજેક્ટ તમામ સહભાગી દેશોને નવીનીકરણીય ઉર્જા સ્ત્રોતોમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદ કરશે.
 2. તબક્કો I: આમાં એશિયન ખંડમાં ક્રિયાપ્રતિક્રિયા સામેલ હશે.
 3. 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG) સોલ્યુશનનો ઉપયોગ સૌર ઊર્જાના પડકારનો સામનો કરવા માટે કરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 2) "જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના" વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ સ્કીમ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વર્ષે તે માત્ર SC અને ST વિદ્યાર્થીઓ માટે જ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
2. આમાં આર્થિક રીતે નબળા પૃષ્ઠભૂમિ અને હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા સમુદાયોના બાળકોનો સમાવેશ થાય છે.
3. જે પરિવારોની આવક વાર્ષિક રૂ. 3.8 લાખથી ઓછી છે તેઓ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 3) આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. National Crime Records Bureau (NCRB) એ તાજેતરમાં "Accidental Deaths & Suicides in India, 2020" શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે.
2. વર્ષ 2020માં ભારતમાં આત્મહત્યાની સંખ્યા 2019ના આંકડાની તુલનામાં 10% વધીને 1,53,052 થઈ ગઈ છે. આ રિપોર્ટ અનુસાર વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યામાં 21.20 ટકાનો વધારો થયો છે.
3. 2020માં આત્મહત્યાનો આંકડો 1982 પછી સૌથી વધુ હતો. 1981ના આંકડાની સરખામણીમાં 11.15 ટકાનો વધારો થયો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 4) 21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં ભંડોળની તંગી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. મનરેગા એ વિશ્વના સૌથી મોટા વર્ક ગેરંટી પ્રોગ્રામ પૈકી એક છે.
2. તે જરૂરિયાતમંદ ગ્રામીણ પરિવારને 100 દિવસના અકુશળ કામની ખાતરી આપે છે.
3. તે રૂ. 8,686 કરોડનું નેગેટિવ નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

5) ડેરી સહકાર યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે 31 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme) શરૂ કરી હતી. ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા અને આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ગુજરાતના આણંદમાં આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે.
2. આ યોજના 5000 કરોડના કુલ રોકાણ બજેટ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. “સહયોગ થી સમૃદ્ધિ તક” ના વિઝનને સાકાર કરવા માટે સહકાર મંત્રાલય હેઠળ NCDC દ્વારા તેનો અમલ કરવામાં આવશે.
3. NCDC લાયક સહકારી મંડળીઓને દૂધની પ્રાપ્તિ, બોવાઈન ડેવલપમેન્ટ, ગુણવત્તા ખાતરી, બ્રાન્ડિંગ, પેકેજિંગ, પરિવહન, દૂધ અને દૂધ ઉત્પાદનોનો સંગ્રહ અને ડેરી ઉત્પાદનોની નિકાસ જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2

(B) 2,3

(C) 1,3

(D) 1,2 અને 3

6) ફ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં ઈન્ડિયન રિન્યુએબલ એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (IREDA)એ ‘વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક 2021’ના ભાગરૂપે ‘ફ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ’ લોન્ચ કર્યું છે.
2. તે ભ્રષ્ટાચાર પ્રત્યે IREDAની “શૂન્ય સહનશીલતા”નો એક ભાગ છે. આ પોર્ટલ દ્વારા IREDAના કર્મચારીઓ છેતરપિંડી, ભ્રષ્ટાચાર, સત્તાના દુરુપયોગ વગેરે સંબંધિત ચિંતાઓ ઉભી કરી શકે છે.
3. IREDA એ નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય (MNRE)ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ ભારત સરકારનું મિની રત્ન (કેટેગરી-1) સાહસ છે.
4. કંપની એક્ટ 2013 અનુસાર, વ્હીસલબ્લોઈંગ એ એક સંસ્થામાં અનૈતિક પ્રથાઓ તરફ હિસ્સેદારોનું ધ્યાન આકર્ષિત કરવાના હેતુથી કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

અમને વિશ્વાસ છે અમારી ખાસ તાલીમ આપને ઓફિસર બનાવશે

PSI / ASI & જનરલ બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી,
ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર, હેડ ક્લાર્ક,
નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

ટુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ
સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના
સમન્વયથી અભ્યાસ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત **76985-01110 / 76986-01110**

15/11/21
સાંજે : 4 થી 6

**10%
DISCOUNT**

ગુજરાત પોલીસમાં
1270થી વધુ સફળ
વિદ્યાર્થીઓ

**Daily
Test**

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

Perry plaza Complex, 2nd Floor,
Near Alkapuri Society, Zanzarda
Road, JUNAGADH

જૂનાગઢ

દીપડા લુપ્ત થવાના લયમાં

- જર્નલ ઓફ ગ્લોબલ ઇકોલોજી એન્ડ બાયોગ્રાફીમાં પ્રકાશિત એક અભ્યાસ અનુસાર, રોડકિલ અથવા માર્ગ વાહનોના મૃત્યુથી ઉત્તર ભારતમાં દીપડાના લુપ્ત થવાનું જોખમ 83 ટકા વધી ગયું છે.

અભ્યાસના મુખ્ય તારણો

- જો રોડકિલનું હાલનું સ્તર એક સરખું રહેશે તો ઉત્તર ભારતમાં જોવા મળતા દીપડાની વસ્તી આગામી 50 વર્ષમાં વૈશ્વિક લુપ્ત થવાના જોખમનો સામનો કરી રહેલા ચાર પ્રાણીઓમાં સૌથી વધુ સંવેદનશીલ હશે, એટલે કે, તેમને લુપ્ત થવાનું સૌથી વધુ જોખમ રહેશે.
- સંવેદનશીલ પરિસ્થિતિમાં, દીપડા પછી અનુક્રમે રેતીવરુ (Maned Wolf) અને નાની સ્પોટેડ બિલાડી (બ્રાઝિલની બંને) અને દક્ષિણ આફ્રિકાની બ્રાઉન હાયના આવે છે.
- 83 ટકાના વધતા જોખમના આધારે આ અભ્યાસમાં ઉત્તર ભારતીય દીપડાની વસ્તી 33 વર્ષમાં લુપ્ત થવાનો અંદાજ છે.
- અત્યંત સંવેદનશીલ જોવા મળતા અન્ય પ્રાણીઓમાં દક્ષિણ ભારતના લાયન ટેલ મેકાક (મકા સિલેનસ) અને સ્લોથ બિયર (મેલુરુસ ઉર્સિનસ)નો સમાવેશ થાય છે.
- આ અભ્યાસ પેટા-સહારા આફ્રિકા અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા તરફ ધ્યાન ખેંચે છે કારણ કે એવા ક્ષેત્રો તરીકે જ્યાં ભવિષ્યના માર્ગ વિકાસ અને માર્ગ શમન પર કાળજીપૂર્વક વિચાર કરવાની જરૂર છે, કારણ કે તેઓ સસ્તન પ્રાણીઓની જૈવવિવિધતાને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે.

Back to basics : દીપડો

- વૈજ્ઞાનિક નામ:** પેન્થેરા પાર્ડસ
- પરિચય:**
 - દીપડો બીગ કેટ્સમાં સૌથી નાનો છે (પેન્થેરા જીનસ સાથે સંબંધિત, અન્ય નામોમાં વાઘ, સિંહ, જગુઆર, ચિત્તા અને બરફનો ચિત્તો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે) અને તે વિવિધ પ્રકારના રહેઠાણોમાં તેની અનુકૂળતા માટે જાણીતું છે.
 - રાત્રે દીપડો શિકાર કરે છે.
 - તે ચીતલ, હોગ હરણ અને જંગલી ડુક્કર જેવા ખોરાક માટે તેની રેન્જમાં જોવા મળતી શાકાહારી પ્રાણીઓની નાની પ્રજાતિઓનો શિકાર કરે છે.
 - ચિત્તામાં મેલનિઝમ એક સામાન્ય ઘટના છે, જેમાં પ્રાણીની આખી ત્વચા કાળી છે, જેમાં તેના ડાઘ પણ સામેલ છે.

- મેલાનિસ્ટિક ચિત્તાને ઘણીવાર બ્લેક પેન્થર અથવા જગુઆર કહેવામાં આવે છે અને ભૂલથી તેને અલગ પ્રજાતિ માનવામાં આવે છે.

રહેઠાણ:

- તે પેટા-સહારા આફ્રિકા, પશ્ચિમ અને મધ્ય એશિયાના નાના ભાગો, ભારતીય ઉપખંડના દક્ષિણ-પૂર્વ અને પૂર્વ એશિયામાં વિશાળ શ્રેણીમાં જોવા મળે છે.
- ભારતીય દીપડો (Panthera pardus fusca) ભારતીય ઉપખંડમાં વ્યાપક પણ જોવા મળતો દીપડો છે.

ભારતમાં વસ્તી:

- પર્યાવરણ, વન અને જળવાયુ પરિવર્તન મંત્રાલય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તાજેતરના અહેવાલ 'લેપર્ડ સ્ટેટસ ઇન ઇન્ડિયા, 2018' અનુસાર, "2014ના અંદાજ મુજબ ભારતમાં દીપડાઓની સંખ્યામાં 60 ટકાનો વધારો થયો છે."
- 2014ના અંદાજ મુજબ ભારતમાં દીપડાની વસ્તી લગભગ 8,000 હતી જે હવે વધીને 12,852 થઈ ગઈ છે.
- મધ્યપ્રદેશમાં સૌથી વધુ દીપડાઓની વસ્તી (3,421) અને ત્યારબાદ કર્ણાટક (1,783) અને મહારાષ્ટ્ર (1,690)ની અંદાજ મૂકવામાં આવ્યો છે.

જોખમ:

- ચામડી અને શરીરના ભાગોમાં ગેરકાયદેસર વેપાર માટે શિકાર.
- આવાસ નુકસાન અને વિભાજન
- માણસ-ચિત્તાનો સંઘર્ષ

સંરક્ષણ સ્થિતિ:

- IUCN રેડ લિસ્ટ: સંવેદનશીલ
- CITES: પરિશિષ્ટ-1
- વાઈલ્ડલાઈફ ઓફ ઇન્ડિયા (પ્રોટેક્શન) એક્ટ, 1972: શિક્ષુલ-1

કામ્બેંગ નદીમાં વિશાળ માછલીઓનું મોત

- તાજેતરમાં ચીનની સરહદ નજીક 3.4ની તીવ્રતાના ભૂકંપથી થયેલા ભૂસ્ખલનથી અરુણાચલ પ્રદેશની કામ્બેંગ નદીમાં મોટા પાયે માછલીઓનું મોત થયું છે.
- આ વિસ્તારને ભીકંપીય ઝોન Vમાં મૂકવામાં આવ્યો છે, જેનો અર્થ એ છે કે તે ભૂકંપ માટે સૌથી સંવેદનશીલ વિસ્તાર છે.

પરિચય

- આ ભૂકંપ નદીના સ્ત્રોતની આસપાસના વિસ્તારમાં સમુદ્રસપાટીથી લગભગ 6,300 મીટરની ઊંચાઈ એ આવ્યો હતો.

- ભૂસ્ખલનને કારણે નદીમાં અનેક ટન કાદવ અને ખડકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના કારણે પાણીનો પ્રવાહ ઘણો ઓછો થઈ ગયો હતો.
- ઘણા બધા કાટમાળને કારણે નદીનો રંગ કાળો થઈ ગયો હતો, પરિણામે ઓક્સિજનની ઓછી માત્રામાં ઓગળી જવાને કારણે માછલીઓ મૃત હાલતમાં મળી આવી હતી.
- ઓગળેલા ઓક્સિજનની ઓછી સાંદ્રતા કુદરતી ઘટનાઓ દ્વારા ઉદ્ભવી શકે છે જેમાં મોસમી નદીઓના પ્રવાહમાં ફેરફાર અને પાણીના સ્તરમાં ખારાશ અને થર્મલ સ્તરીકરણનો સમાવેશ થાય છે.
- ઓગળેલા ઓક્સિજનનું નીચું સ્તર પણ આ સિસ્ટમમાં ઓક્સિજનની અતિશય માંગ સૂચવી શકે છે.

Back to basics : કામેંગ નદી

- તે તવાંગ જિલ્લામાં ભારત-તિબેટ સરહદ પર બરફથી ઢંકાયેલા ગોરી ચેન પર્વત (Gori Chen Mountain) નીચે ગ્લેશિયર તળાવમાંથી ઉદ્ભવે છે.
- કામેંગ એ સરહદની શિફ્ટ (Transboundary) નદી નથી.
- તે પશ્ચિમ કામેંગ જિલ્લાના ભાલુકપોંગ પ્રદેશમાંથી વહે છે, અરુણાચલ પ્રદેશ અને આસામના સોનિતપુર જિલ્લામાંથી પસાર થાય છે.
- તેના નીચાણવાળા ડાઉનસ્ટ્રીમ વિસ્તારમાં, તે કેવેટ (Braided) નદી બની જાય છે અને બ્રહ્મપુત્રા નદીની મુખ્ય સહાયક નદીઓમાંની એક છે.
- તે આસામના કોલિયા ભોમોરા બ્રિજ પુલની પૂર્વમાં તેજપુર ખાતે બ્રહ્મપુત્રા નદીને મળે છે.
- તે પૂર્વીય કામેંગ જિલ્લા અને પશ્ચિમ કામેંગ જિલ્લાઓ વચ્ચેની સરહદ બનાવે છે.
- તે તેના પશ્ચિમ (અરુણાચલ પ્રદેશ)માં સેસા અને ઈગલનેસ્ટ અભયારણ્યો અને પૂર્વમાં પાકા વાઘ અભયારણ્ય (અરુણાચલ પ્રદેશ) વચ્ચેની સીમા નક્કી કરે છે.
- ડફલા ટેકરીઓ પૂર્વમાં છે અને અકા ટેકરીઓ કામેંગ નદીની પશ્ચિમે આવેલી છે.
- સહાયક નદીઓ: ટિપ્પી, ટેંગા, બિયોમ અને દિરંગ યુ.

ઐતિહાસિક મહત્વ

- મધ્યયુગીન સમયગાળા દરમિયાન, 13મીથી 16મી સદીની શરૂઆત સુધી, તે ચુટિયા (Chutiya) સામ્રાજ્ય અને કામતા સામ્રાજ્ય વચ્ચેની સીમાઓને ચિહ્નિત કરે છે.
- પાછળથી, 16મી સદીમાં આહોમ્સ દ્વારા ચુટિયા સામ્રાજ્યના વિલીનીકરણ અને કામતા સામ્રાજ્યના પતન પછી, તેણે આહોમ સામ્રાજ્ય અને બરો-ભુયાન શાસન વચ્ચે સીમાંકનની ભૂમિકા ભજવી હતી.

- ચુટિયા સામ્રાજ્ય (સાદિયા પણ) એક મધ્યયુગીન રાજ્ય હતું જે હાલના આસામ અને અરુણાચલ પ્રદેશના આસપાસના વિસ્તારોમાં સાદિયાની આસપાસ વિકસિત થયું હતું.
- કામતા સામ્રાજ્યનો ઉદ્ભવ પશ્ચિમ કામરૂપમાં થયો હતો, એવું માનવામાં આવે છે કે જ્યારે કામરૂપનગરના શાસક સંઘ્યાએ 1257 ઈ.સ. પછી થોડા સમય માટે પશ્ચિમમાં કામતાપુરમાં તેમની રાજધાની ખસેડી હતી.
- કામરૂપ એક પ્રાચીન રાજ્ય છે જે સામાન્ય રીતે હવે આસામ રાજ્ય હેઠળ છે.
- સુકફા (Sukapha) 13મી સદીના અહોમ સામ્રાજ્યના સ્થાપક હતા, જેણે છ સદી સુધી આસામ પર શાસન કર્યું હતું.
- બરો-ભુયાન (Baro-Bhuyans) મધ્ય યુગના અંતમાં અને પ્રારંભિક આધુનિક સમયમાં આસામ અને બંગાળમાં સૈનિકો અને જમીનદારોના સંગઠનોનો ઉલ્લેખ કરે છે.

COP26 સમિટમાં નવો ઠરાવ

- ગ્લાસગોમાં તાજેતરની વૈશ્વિક આબોહવા પરિષદ COP26માં નેતાઓએ વનનાબૂદી અટકાવવા અને ધીમા આબોહવા પરિવર્તનમાં મદદ કરવા માટે દાયકાના અંત સુધીમાં મિથેન ઉત્સર્જન ઘટાડવાનો સંકલ્પ કર્યો છે.
- અગાઉ ભારતે જાહેરાત કરી હતી કે તે 2070 સુધીમાં પાંચ મુદ્દાની કાર્ય યોજના હેઠળ કાર્બન તટસ્થતા સુધી પહોંચશે, જેમાં 2030 સુધીમાં ઉત્સર્જનમાં 50 ટકાનો ઘટાડો સામેલ છે.

મિથેન પ્રતિજ્ઞા

- યુરોપિયન યુનિયન (EU) અને અમેરિકાએ શક્તિશાળી ગ્રીનહાઉસ ગેસ મિથેનના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા માટે ઐતિહાસિક ઠરાવ લીધો છે જેના દ્વારા ગ્લોબલ વોર્મિંગ 0.2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત રહી શકે છે.
- ગઠબંધનના સભ્યો કાર્બન ડાયોક્સાઇડ પછી જળવાયુ પરિવર્તનમાં બીજા ક્રમના સૌથી મોટા ફાળો આપનારા મિથેનના વૈશ્વિક ઉત્સર્જનને 2030 સુધીમાં 2020ના સ્તરથી 30 ટકા ઘટાડવાના પ્રયાસો કરશે.
- તેના પર યુરોપિયન યુનિયન અને અમેરિકા ઉપરાંત નાઈજીરિયા અને પાકિસ્તાન જેવા મોટા મિથેન ઉત્સર્જકો સહિત 103થી વધુ દેશોએ હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ગ્લોબલ મિથેન પ્લેજ (US), જેની પ્રથમ જાહેરાત સપ્ટેમ્બર 2021માં કરવામાં આવી હતી, હવે વૈશ્વિક અર્થતંત્રના ઉત્સર્જન દેશોના બે તૃતીયાંશ ભાગને આવરી લે છે.
- ચીન, રશિયા અને ભારતે સાઈન અપ કર્યું નથી, જ્યારે ઓસ્ટ્રેલિયાએ કહ્યું છે કે તે તેનું સમર્થન કરશે નહીં.

મિથેન

- મિથેન કાર્બન ડાયોક્સાઇડ કરતાં વાતાવરણમાં વધુ ટૂંકા ગાળામાટે રહે છે પરંતુ પૃથ્વીને ગરમ કરવામાં 80 ગણી વધુ શક્તિશાળી છે.
- બિનનફાકારક વર્લ્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટના જણાવ્યા અનુસાર, માનવજાતએ CO2 ઉત્સર્જનના લગભગ 30 ટકા શોષી લે તેવા જંગલોને નુકસાન પહોંચાડીને વાતાવરણમાં ગ્રીનહાઉસ વાયુઓને પણ પ્રોત્સાહન આપ્યું છે.
- મિથેનના માનવ સ્ત્રોતોમાં લેન્ડફિલ, તેલ અને કુદરતી ગેસ સિસ્ટમ્સ, કૃષિ પ્રવૃત્તિઓ, કોલસાનું ખાણકામ, ગંદા પાણીની સારવાર અને કેટલીક ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયાઓનો સમાવેશ થાય છે.

વનનાબૂદી ઠરાવ

- 100થી વધુ દેશોએ દાયકાના અંત સુધીમાં વનનાબૂદી અને જમીનના ધોવાણને રોકવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો, જેણે જંગલોના રક્ષણ અને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં રોકાણ કરવા માટે જાહેર અને ખાનગી ભંડોળમાં 19 અબજ અમેરિકન ભંડોળનું યોગદાન આપ્યું હતું.
- WRANI વૈશ્વિક વન વોચ અનુસાર, 2020માં વિશ્વમાં યુનાઇટેડ કિંગડમ કરતા વધુ વિસ્તાર સાથે 2,58,000 ચોરસ કિમી. જંગલોનું નુકસાન થાય છે.
- આ સમજૂતી 2014ના ન્યૂયોર્ક વન ઘોષણાપત્રના ભાગરૂપે 40 દેશો દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રતિબદ્ધતાને વિસ્તૃત કરે છે અને વધુ સંસાધનોનું રોકાણ કરવાનું વચન આપે છે.

ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સ માટે કોલ

- ભારતના જણાવ્યા અનુસાર, 2009માં નિર્ધારિત 100 અબજ ડોલરનું ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સ સ્તર હાંસલ કરી શકાતું નથી અને ભારત ભાર પૂર્વક કહી રહ્યું છે કે જળવાયુ પરિવર્તનને પહોંચી વળવા માટે ઓછામાં ઓછા 1 ટ્રિલિયન અમેરિકન ડોલર પાસે આબોહવા નાણાં હોવા જોઈએ.
- ભારતે UNFCCC (યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ) વાટાઘાટોમાં સમાન વિચારધારા ધરાવતા વિકાસશીલ દેશો (LMDC)ની એકતા અને તાકાતને મૂળભૂત રીતે રેખાંકિત કરી હતી.
- જળવાયુ પરિવર્તન સામેની લડાઈમાં વૈશ્વિક દક્ષિણના હિતને જાળવવાના પગલામાં ભારતે પ્રકાશ પાડ્યો હતો કે વિકાસશીલ દેશો સામેના વર્તમાન પડકારોને ઓળખવા માટે વેપાર યુદ્ધોને બદલે તીવ્ર વૈશ્વિક આર્થિક અને ભૂરાજકીય સ્પર્ધા અને સઘન બહુપક્ષીય સહકારની જરૂર છે.

- ભારતે LMDCના સભ્યોને આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (ISA), એલાયન્સ ફોર ડિઝાસ્ટર રેઝિસ્ટન્ટ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (CDRI) અને લીડરશીપ ગ્રુપ ફોર ઇન્સ્ટ્રી ટ્રાન્ઝિશન (LeadIT) સહિતની વૈશ્વિક પહેલોને ટેકો આપવા ભારત સાથે સહકાર આપવા વિનંતી કરી હતી.

રેજિમેન્ટ અલ-આઈલેન્ડ રાજ્યો માટે ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર

- ભારતે CDRIના ભાગરૂપે આ પહેલ શરૂ કરી હતી, જે ખાસ કરીને નાના ટાપુ વિકાસશીલ રાજ્યોમાં પાયલોટ પ્રોજેક્ટ્સની ક્ષમતા નિર્માણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.
- નાના ટાપુ વિકાસશીલ રાજ્યો અથવા SIDSને આબોહવા પરિવર્તનનો સૌથી મોટો ખતરો છે, ભારતની અંતરિક્ષ એજન્સી ISRO ચક્રવાત, કોરલ વોલ સર્વેલન્સ, દરિયાકિનારાની દેખરેખ વગેરે વિશે સમયસર માહિતી પ્રદાન કરવા માટે તેમના માટે એક વિશેષ ડેટા વિન્ડો બનાવશે.

વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ ગ્રુપ (OSOWOG)

- તે ભારત અને યુનાઇટેડ કિંગડમ દ્વારા સૌર ઊર્જાનો ઉપયોગ કરવાની અને સરહદો પાર અવિરત પણે પ્રસારિત કરવાની પહેલ છે.
- તેમાં ગ્રીન ગ્રીડ ઇનિશિયેટિવ (GGI) - વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ ગ્રુપ નામની સરકારોનું જૂથ શામેલ છે.
- GGIનો ઉદ્દેશ વૈશ્વિક ઊર્જા સંક્રમણને ઘટાડવા માટે જરૂરી બજાર માળખામાં માળખાગત સુવિધાઓ અને સુધારાઓને વેગ આપીને ધોરણો હાંસલ કરવામાં મદદ કરવાનો છે.
- તેમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા ઉત્પાદનના વિસ્તરણ માટે આધુનિક એન્જિનિયરિંગ અને ઉત્પ્રેરકની સફળતાની સંભાવના છે અને આગામી દાયકામાં આબોહવા પરિવર્તનને અસરકારક રીતે ઘટાડવાની ક્ષમતા છે.
- OSOWOG પર ISAની કન્સેપ્ટ નોટ અનુસાર વૈશ્વિક સોલાર ગ્રીડને ત્રણ તબક્કામાં લાગુ કરવામાં આવશે.
- પ્રથમ તબક્કામાં 'ઇન્ડિયન ગ્રીડ' મધ્ય પૂર્વ, દક્ષિણ એશિયા અને દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા ગ્રીડને જોડશે જેથી ટોચની માંગ સહિત વીજળીની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે સૌર અને અન્ય નવીનીકરણીય ઊર્જા સંસાધનો વહેંચવામાં આવે.
- ત્યારબાદ બીજા તબક્કામાં તેને આફ્રિકન પાવર પૂલ સાથે જોડવામાં આવશે.
- ત્રીજો તબક્કો OSOWOGની દ્રષ્ટિ પ્રાપ્ત કરવા માટે પાવર ટ્રાન્સમિશન ગ્રીડના વૈશ્વિક આંતરજોડાણને આવરી લેશે.

COP26: ભારતના ધ્યેયોની આર્થિક અસર

- 1 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, COP26 ક્લાયમેટ સમિટમાં, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ વર્ષ 2070 સુધીમાં શુદ્ધ શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન (net zero carbon emissions) સુધી પહોંચવાના ભારતના લક્ષ્યની જાહેરાત કરી હતી.
- ભારતની જાહેરાત ગ્લાસગોમાં પ્રતિનિધિઓ માટે આશ્ચર્યજનક હતી, કારણ કે ભારતે તાજેતરમાં આવા લક્ષ્યની જાહેરાત ન કરવાની વાત કરી હતી.
- 2050 સુધીમાં યુએસ, યુકે અને જાપાન; 2060 સુધીમાં યુરોપિયન યુનિયન; સાઉદી અરેબિયા, ચીન અને રશિયાએ 2070 સુધીમાં ચોખ્ખું શૂન્ય લક્ષ્ય હાંસલ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.

નેટ-ઝીરો ટાર્ગેટ શું છે?

- નેટ-શૂન્ય લક્ષ્ય એ તારીખ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે કે જેના દ્વારા કોઈ દેશ જંગલો, જમીન, પાકો અને કાર્બન કેપ્ચર ટેકનોલોજી જેવી વિકાસશીલ તકનીકો દ્વારા શોષી શકાય તેટલા જ કાર્બન ડાયોક્સાઈડ અથવા અન્ય ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું ઉત્સર્જન કરશે.

ટોચના ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જકો કયા છે?

- ચીન, અમેરિકા, ભારત અને રશિયા સૌથી વધુ ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જક છે. ભારત ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું ત્રીજું સૌથી મોટું ઉત્સર્જક છે અને આબોહવા પરિવર્તનની અસરો માટે સૌથી વધુ સંવેદનશીલ દેશોમાં સામેલ છે. ગ્લોબલ ક્લાઈમેટ રિસ્ક ઈન્ડેક્સ 2021 અનુસાર, ભારે હવામાનની ઘટનાઓથી ભારત સાતમો સૌથી વધુ પ્રભાવિત દેશ છે.

શુદ્ધ-શૂન્ય ઉત્સર્જન તરફ ભારતનું લક્ષ્ય

- 2070 સુધીમાં શુદ્ધ-શૂન્ય ઉત્સર્જન હાંસલ કરવાનું ભારતનું લક્ષ્ય બહુ દૂરનું છે. આમ, આ ધ્યેયને સમર્થન આપવા માટે, અન્ય ચાર આક્રમક પ્રતિજ્ઞાઓ કરવામાં આવી હતી. આ લક્ષ્યો છે:
- 2030 સુધીમાં 50% વીજળી રિન્યુએબલ એનર્જીમાંથી આવશે.
- 2030 સુધીમાં, પુનઃપ્રાપ્ય ઊર્જાની સ્થાપિત ક્ષમતા 500 GW સુધી પહોંચી જશે.
- 2030 સુધીમાં કાર્બનની તીવ્રતામાં 45% ઘટાડો.
- 2030 સુધીમાં કુલ કાર્બન ઉત્સર્જનમાં 1 અબજ ટનનો ઘટાડો થવાનો અંદાજ છે.

- ભારત દાયકાના અંત સુધીમાં તેના અંદાજિત કુલ કાર્બન ઉત્સર્જનમાં 1 અબજ ટનનો ઘટાડો કરવા આતુર છે.

ભારતે સત્તાવાર રીતે ઉત્સર્જન યાદી (Emission List)ને સમર્થન આપ્યું હતું

- ભારતે વિકસિત દેશોમાંથી ઐતિહાસિક કાર્બન ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જનની યાદી આપતી ભારતીય ક્લાઈમેટોલોજિસ્ટ્સ દ્વારા બનાવવામાં આવેલી વેબસાઈટને સત્તાવાર રીતે સમર્થન આપ્યું છે.
- ગ્લાસગો, સ્કોટલેન્ડમાં 26મી યુનાઈટેડ નેશન્સ કોન્ફરન્સ (COP)ની શરૂઆત પહેલા ભારતે ઉત્સર્જન યાદીને સમર્થન આપ્યું હતું.
- આ ઉત્સર્જન સૂચિ વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોના ઉત્સર્જનવચ્ચેની અસમાનતાને પ્રકાશિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે બનાવવામાં આવી છે.
- જ્યારે યુ.એસ., ઓસ્ટ્રેલિયા, કેનેડા અને પશ્ચિમ યુરોપના દેશોને શુદ્ધ કાર્બન ડેબ્ટ (net carbon debt) દર્શાવવામાં આવ્યું છે, જ્યારે ભારત અને ચીન જેવા વિકાસશીલ દેશો શુદ્ધ ધિરાણ (net credit) ધરાવે છે.

ભારતની સ્થિતિ

- ભારત વાર્ષિક ધોરણે કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ત્રીજો સૌથી મોટો ઉત્સર્જક છે. જો કે, તે તેના ઐતિહાસિક ઉત્સર્જનની દ્રષ્ટિએ છઠ્ઠું સૌથી મોટું છે. જ્યારે તેની વસ્તીનું કદ ગણવામાં આવે છે, ત્યારે તે માથાદીઠ સૌથી ઓછા ઉત્સર્જકોમાંનું એક છે.

વેબસાઈટનો હેતુ

- આ વેબસાઈટ ઘણા વિકસિત દેશો અને વૈશ્વિક NGO દ્વારા આપવામાં આવતી વિચારધારાને નકારવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- Climate Equity Monitor
- આ વેબસાઈટને “ Climate Equity Monitor “ કહેવામાં આવે છે . આ વૈજ્ઞાનિક પહેલ ડેટા- અને પુરાવા-આધારિત અભિગમથી ઈક્વિટી અને આબોહવાની ક્રિયા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, જે બદલામાં મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ પર ચર્ચાને પ્રોત્સાહિત કરશે.

G-20 શિખર સંમેલન અને જળવાયુ પરિવર્તન

- તાજેતરમાં સમાપ્ત થયેલી G-20 સમિટમાં રાજકારણીઓએ સદીના મધ્ય સુધીમાં અથવા તેની આસપાસ કાર્બન તટસ્થતાના લક્ષ્ય સુધી પહોંચવા માટે પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી હતી.
- તેઓએ રોમ ઘોષણાપત્ર (G-20 દેશોની અધ્યક્ષતા હાલમાં ઈટાલી દ્વારા કરવામાં આવી રહી છે) માટેની દરખાસ્તો સ્વીકારી છે.
- એક અંતિમ અહેવાલમાં તેમણે ગ્લોબલ વોર્મિંગને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત કરવા માટે “અર્થપૂર્ણ અને અસરકારક” કાર્યવાહી કરવાની પણ હાકલ કરી હતી. જોકે, સમયબદ્ધ સમજૂતી થઈ ન હતી.
- અગાઉ, G-20 ક્લાઈમેટ રિસ્ક એટલસ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું જે G-20 દેશોમાં આબોહવાના દૃશ્ય, માહિતી, ડેટા અને આબોહવામાં ભવિષ્યમાં ફેરફારો પ્રદાન કરે છે.

ઘોષણાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ

- કોલસા આધારિત પ્લાન્ટ્સની સહાય પર પ્રતિબંધ મૂકવો:
- આમાં આ વર્ષના અંત સુધીમાં (2021) વિદેશી બહાલી ધરાવતા કોલસા આધારિત વીજ ઉત્પાદનને ભંડોળ આપવાનું બંધ કરવાનો ઠરાવ સામેલ હતો.
- COP 26 માટે રોડમેપ:**
- તેણે વિશ્વની સૌથી મોટી અર્થવ્યવસ્થા ધરાવતા દેશોને વૈશ્વિક જળવાયુ પરિવર્તન કટોકટીને પહોંચી વળવા માટે તેમની કાર્ય યોજનાઓ ઘડવા વિનંતી કરી હતી.
- ગ્લાસગો (સ્કોટલેન્ડ)માં આયોજિત આગામી યુનાઈટેડ નેશન્સ ક્લાઈમેટ કોન્ફરન્સ (COP26)ના સંદર્ભમાં આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.
- PPP મોડેલ ફોર ફાઈનાન્સિંગ:**
- પબ્લિક-પ્રાઈવેટ પાર્ટનરશીપ (PPP) એ ગ્લોબલ વોર્મિંગને ઘટાડતા સ્વચ્છ, ટકાઉ ઊર્જા સ્ત્રોતોમાં સંક્રમણ માટે જરૂરી વાર્ષિક રોકાણ તરીકે ટ્રિલિયન ડોલર મેળવવાનો એકમાત્ર રસ્તો છે.

ભારત દ્વારા કરવામાં આવેલી જાહેરાત

- રસીની અસમાનતાને દૂર કરવી:**
- ભારત વિશ્વભરમાં રસીની અસમાનતાને દૂર કરવાની જરૂરિયાતને રેખાંકિત કરતા આવતા વર્ષના અંત સુધીમાં (2022) 5 અબજથી વધુ રસી ડોઝનું ઉત્પાદન કરવા માટે તૈયાર છે.

- ભારતે રસી સંશોધન, ઉત્પાદન અને નવીનતા પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.
- ‘વન અર્થ વન હેલ્થ’:**
- ‘વન અર્થ વન હેલ્થ’ કોઈપણ પ્રકારના રોગચાળા સામેની લડાઈમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રમાં સહયોગી અભિગમ સાબિત થઈ શકે છે.
- ફ્લેક્સિબલ ગ્લોબલ સપ્લાય ચેઇન:**
- ભારતે લવચીક વૈશ્વિક પુરવઠા શૃંખલાની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો અને G-20 દેશોને આર્થિક સુધારા અને પુરવઠા શૃંખલા વૈવિધ્યકરણમાં ભારતને ભાગીદારી કરવા આમંત્રણ આપ્યું હતું.
- વૈશ્વિક લઘુતમ કરને ટેકો:**
- ભારતે વૈશ્વિક નાણાકીય માળખું “વધુ ન્યાયી અને નિષ્પક્ષ” બનાવવા માટે 15 ટકા લઘુતમ કોર્પોરેટ ટેક્સના G-20 નિર્ણયની પણ પ્રશંસા કરી હતી.
- ભારત-પેસિફિક વ્યૂહરચના સ્વાગત:**
- ભારતે યુરોપિયન યુનિયનની ભારત-પેસિફિક વ્યૂહરચના અને તેમાં ફ્રાન્સના નેતૃત્વને આવકાર્યું હતું.

સંબંધિત ચિંતાઓ

- અડધા પ્રયાસો:**
- આ અભિવ્યક્તિમાં કેટલીક નક્કર કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને શુદ્ધ-શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન હાંસલ કરવા માટે 2050ની કોઈ ચોક્કસ તારીખનો કોઈ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો.
- વધુમાં, આ અભિવ્યક્તિમાં, અગાઉના ડ્રાફ્ટમાં ‘ઉત્સર્જનમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો’ કરવાના લક્ષ્યના સંદર્ભો દૂર કરવામાં આવ્યા હતા.
- કોલસાને તબક્કાવાર દૂર કરવાનું કોઈ લક્ષ્ય નથી:**
- તેણે સ્થાનિક સ્તરે કોલસાને દૂર કરવાનું કોઈ લક્ષ્ય નક્કી કર્યું નથી, જે ચીન અને ભારત જેવા ટોચના કાર્બન પ્રદૂષકો માટે સ્પષ્ટ મંજૂરી છે.
- ઉદાહરણ તરીકે, ચીને ઘરેલું કોલસા પ્લાન્ટના નિર્માણ માટે છેલ્લી તારીખ નક્કી કરી નથી.
- કોલસો હજી પણ ચીનનો વીજ ઉત્પાદનનો મુખ્ય સ્ત્રોત છે અને ચીન અને ભારત બંનેએ ઘરેલું કોલસાના વપરાશને તબક્કાવાર દૂર કરવાના G-20 ઘોષણાપત્રના પ્રયાસોનો વિરોધ કર્યો છે.
- વેક્સિન પેટન્ટ છૂટ અંગે કોઈ ઠરાવ નથી:**
- તેમાં રસી પેટન્ટ મુક્તિ અંગેના વિવાદ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી નથી.

■ ભારતની વિકાસલક્ષી આવશ્યકતાઓ પર દબાણ:

- અમેરિકા, યુરોપિયન યુનિયન અને યુકેના આબોહવા વાટાઘાટકારોએ છેલ્લા કેટલાક મહિનાઓમાં ભારતની ઘણી મુલાકાતો લીધી હતી, અને 2030 સુધીમાં 450 ગીગાવોટ નવીનીકરણીય ઊર્જાના તેના લક્ષ્યાંકને સામેલ કરવા માટે ભારતમાં તેમના “રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત યોગદાન” પર દબાણ કર્યું હતું.

Back to basics : G-20

■ પરિચય:

- G-20 ગ્રુપ વિશ્વ બેંક અને આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં ભંડોળ, યુરોપિયન યુનિયન અને 19 દેશોના પ્રતિનિધિઓનું અનૌપચારિક જૂથ છે.
- G-20 જૂથ પાસે કાયમી સચિવાલય અથવા મુખ્યમથક નથી.
- G-20 જૂથ વિશ્વની મુખ્ય અદ્યતન અને ઉભરતી અર્થવ્યવસ્થાવાળા દેશોને એકસાથે લાવે છે. તે વૈશ્વિક વેપારના 75 ટકા, વૈશ્વિક રોકાણના 85 ટકા, વૈશ્વિક GDPના 85 ટકા અને વિશ્વની બે તૃતીયાંશ વસ્તીનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

■ સભ્ય:

- G-20 જૂથમાં આર્જેન્ટિના, ઓસ્ટ્રેલિયા, બ્રાઝિલ, કેનેડા, ચીન, યુરોપિયન યુનિયન, ફ્રાન્સ, જર્મની, ભારત, ઈન્ડોનેશિયા, ઈટાલી, જાપાન, મેક્સિકો, રશિયા, સાઉદી અરેબિયા, દક્ષિણ આફ્રિકા, દક્ષિણ કોરિયા, તુર્કી, યુનાઇટેડ કિંગડમ અને અમેરિકાનો સમાવેશ થાય છે.

COP26 ની પ્રથમ મોટી ડીલ

- 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, COP26 આબોહવા સમિટના પ્રથમ મોટા સોદામાં, 100 વિશ્વ નેતાઓ 2030 સુધીમાં વનનાબૂદી અને બદલાતી પરિસ્થિતિઓને સમાપ્ત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ થશે.
- બ્રાઝિલ પણ સહી કરનાર દેશોમાં સામેલ હશે. બ્રાઝિલના એમેઝોન રેઈન ફોરેસ્ટના કેટલાક ભાગો કાપી નાખવામાં આવ્યા છે.
- આ પ્રતિબદ્ધતામાં જાહેર અને ખાનગી ભંડોળમાં આશરે \$19.2 બિલિયનનો સમાવેશ થાય છે.
- નિષ્ણાતોએ આ પગલાંને આવકાર્યું છે.
- વનનાબૂદી આબોહવા પરિવર્તનમાં ફાળો આપે છે કારણ કે તે જંગલોનો નાશ કરે છે જે ગ્લોબલ વોર્મિંગ ગેસ CO2ની નોંધપાત્ર માત્રાને શોષી લે છે.

Back to basics : COP26

- ગ્લાસગોમાં યુકેના વડા પ્રધાન બોરિસ જોન્સન દ્વારા COP26નું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, તે પૃથ્વીના જંગલોને બચાવવા અને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે ઐતિહાસિક કરાર પર હસ્તાક્ષર કરશે.
- જે દેશોએ પ્રતિજ્ઞા પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે તેમાં બ્રાઝિલ, કેનેડા, રશિયા, ચીન, ડેમોક્રેટિક રિપબ્લિક ઓફ કોંગો અને ઈન્ડોનેશિયાનો સમાવેશ થાય છે. તેઓ વિશ્વના લગભગ 85% જંગલોને આવરી લે છે.
- 28 દેશો ખાદ્યપદાર્થો અને અન્ય કૃષિ ઉત્પાદનો જેમ કે સોયા, કોકો અને પામ તેલના વૈશ્વિક વેપારમાંથી વનનાબૂદીને દૂર કરવા માટે પણ પ્રતિબદ્ધ થશે.
- વિશ્વની 30થી વધુ મોટી કંપનીઓ વનનાબૂદી સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાણને સમાપ્ત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ થશે.

2070 સુધીમાં ‘કાર્બન ન્યુટ્રાલિટી’ને ટાર્ગેટ: ભારત

- તાજેતરમાં ભારતે જાહેરાત કરી છે કે તે 2030 સુધીમાં ઉત્સર્જનમાં 50 ટકાનો ઘટાડો કરવા સહિત તેની પાંચ મુદ્દાની કાર્ય યોજનાના ભાગરૂપે 2070 સુધીમાં ‘કાર્બન ન્યુટ્રાલિટી’નું લક્ષ્ય હાંસલ કરશે.
- ભારતે ગ્લાસગોમાં આયોજિત પાર્ટીઝ-26 ક્લાઇમેટ સમિટના સંમેલન દરમિયાન આ જાહેરાત કરી હતી અને વિકસિત દેશોને જળવાયુ ઘિરાણના તેમના વચનને પૂર્ણ કરવા વિનંતી કરી હતી.
- જોકે, ભારતે યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (UNFCCC)ને આ પ્રતિબદ્ધતાઓ સાથે અપડેટ ‘રાષ્ટ્રીય સ્તરે નિર્ધારિત યોગદાન’ (NDCs) હજુ સુધી સુપરત કર્યું નથી.

Back to basics : પરિચય

- શુદ્ધ શૂન્ય અથવા કાર્બન તટસ્થતા એવી પરિસ્થિતિનો સંદર્ભ આપે છે જેમાં દેશનું કુલ ઉત્સર્જન વાતાવરણમાંથી શોષાયેલા કાર્બન ડાયોક્સાઇડ જેવું જ હોય છે, જેમાં વૃક્ષો અથવા જંગલો દ્વારા અથવા અત્યાધુનિક તકનીકો મારફતે વાતાવરણમાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઇડને દૂર કરવાનો સમાવેશ થાય છે.
- 70થી વધુ દેશોએ સદીના મધ્ય સુધીમાં નેટ ઝીરો લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવાની પ્રતિબદ્ધતા વ્યક્ત કરી છે અને વૈશ્વિક તાપમાનને ઔદ્યોગિક પૂર્વેના સ્તરેથી 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસની અંદર રાખવાના પેરિસ સમજૂતીના લક્ષ્યને પૂર્ણ કરવા માટે તેને નિર્ણાયક તરીકે જોવામાં આવે છે.

- વર્ષ 2070 સુધીમાં 'નેટ ઝીરો' હાંસલ કરવાનું ભારતનું લક્ષ્ય ભારતના ટીકાકારોને ચૂપ કરવાનું છે, તેમજ અપેક્ષા મુજબનું છે.
- અહીં મુખ્ય બાબત એ છે કે લક્ષ્ય પોતે જ નથી, પરંતુ હકીકત એ છે કે આખરે ભારતે નમતું જોશ ભર્યું અને લક્ષ્ય નક્કી કરવાનું નક્કી કર્યું, જે તે લાંબા સમયથી અટકાવી રહ્યું હતું.
- પેરિસ સમજૂતી હેઠળ રજૂ કરવામાં આવેલી તેની આબોહવા કાર્ય યોજનામાં ભારતે 2005ના સ્તરની તુલનામાં 2030 સુધીમાં તેના ઉત્સર્જનની તીવ્રતા અથવા GDP ઉત્સર્જનમાં 33 ટકાનો ઘટાડો કરીને 35 ટકા કરવાનું વચન આપ્યું હતું.

ભારતના ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો

- વિશ્વની અન્ય મુખ્ય અર્થવ્યવસ્થાઓની તુલનામાં ભારતમાં માથાદીઠ ઉત્સર્જન સૌથી ઓછું છે - વિશ્વની વસ્તીના 17 ટકા હોવા છતાં કુલ ઉત્સર્જનના 5 ટકા.
- વર્લ્ડ રિસોર્સિસ ઇન્સ્ટિટ્યૂટના જણાવ્યા અનુસાર, 2018માં ભારતનું કુલ ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન લગભગ 3.3 અબજ ટન હતું.
- તે 2030 સુધીમાં વાર્ષિક 4 અબજ ટનથી વધુ હોઈ શકે છે.
- આનો અર્થ એ થશે કે 2021થી 2030ની વચ્ચે ભારત આશરે 35થી 40 અબજ ટન ઉત્સર્જન કરી શકે છે.
- આમ, 1 અબજ ટનના ઘટાડાથી આગામી નવ વર્ષમાં સંપૂર્ણ ઉત્સર્જનમાં 2.5 ટકાનો ઘટાડો થશે અને 3 ટકા થશે.

ભારતના નવા નવીનીકરણીય લક્ષ્યાંકો

- 2019માં ભારતે જાહેરાત કરી હતી કે તે 2030 સુધીમાં 450 ગીગાવોટ (GW) સુધીમાં નવીનીકરણીય ઊર્જાની સ્થાપિત ક્ષમતા સ્થાપિત કરશે.
- આ જાહેરાત પહેલા ભારતનો જાહેરમાં જાહેર કરાયેલો લક્ષ્યાંક 2022 સુધીમાં 175 ગીગાવોટ હતો.
- વર્ષોથી સ્થાપિત નવીનીકરણીય ક્ષમતા ઝડપથી વધી રહી છે અને તેનો વિકાસ તેના પરિઘ મુજબ 450 ગીગાવોટથી 500 ગીગાવોટ સુધી વધુ પડકારજનક હોવાની સંભાવના નથી.
- ઊર્જા મિશ્રણમાં અશ્મિભૂત બળતણ ઊર્જાના પ્રમાણમાં 50 ટકાનો વધારો એ કુદરતી પરિણામ છે.
- ઊર્જા ક્ષેત્રમાં મોટા ભાગનો નવો ક્ષમતા ઉમેરો નવીનીકરણીય અને બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણ ક્ષેત્રમાં કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- જોકે ભારતે પહેલેથી જ જાહેરાત કરી દીધી છે કે 2022 બાદ નવો કોલસા પાવર પ્લાન્ટ શરૂ કરવાની તેની કોઈ યોજના નથી.
- ભારતનું લક્ષ્ય 2030 સુધીમાં બિન-અશ્મિભૂત ઇંધણમાંથી કુલ વીજ ઉત્પાદનના 40 ટકા હાંસલ કરવાનું છે.

ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સ

- વિકસિત દેશો દ્વારા ટેકો આપવા માટે ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સ મારફતે ભારતના પ્રયાસો આવશ્યક છે. આ ટ્રાન્સફર વિદેશી મૂડી વિના રાહતની શરતો પર જટિલ સાબિત થશે.
- ભારત વહેલી તકે 1 ટ્રિલિયન ડોલરના ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સની માંગ કરે છે અને તે માત્ર ક્લાઇમેટ એક્શન પર નજર રાખશે એટલું જ નહીં પરંતુ ક્લાઇમેટ ફાઇનાન્સ પણ પ્રદાન કરશે.
- સૌથી મહત્વની વાત એ છે કે ભારતે ફરી એકવાર જીવનશૈલીમાં ફેરફાર કરવાની હાકલ કરી છે.
- શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જન લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે જરૂરી પગલાં
- કાઉન્સિલ ઓન એનર્જી, એન્વાયર્નમેન્ટ એન્ડ વોટર્સ ઇમ્પ્રોવમેન્ટેશન ઓફ નેટ-ઝીરો ટાર્ગેટ ફોર ઇન્ડિયાઝ સેક્ટરલ એનર્જી ટ્રાન્ઝિશન એન્ડ ક્લાઇમેટ પોલિસીના અભ્યાસ મુજબ ભારતની કુલ સ્થાપિત સૌર ઊર્જા ક્ષમતાને 2070 સુધીમાં શુદ્ધ શૂન્ય લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવા માટે 5,600 ગીગાવોટથી વધુની જરૂર પડશે.
- ભારતે 2070 સુધીમાં શુદ્ધ શૂન્ય લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટે 2060 સુધીમાં કોલસાના ઉપયોગમાં 99 ટકાનો ઘટાડો કરવો પડશે, ખાસ કરીને વીજ ઉત્પાદન માટે.
- તમામ ક્ષેત્રોમાં ફૂડ ઓઈલના વપરાશને 2050 સુધીમાં ટોચ પર પહોંચવાની જરૂર પડશે અને 2050 થી 2070ની વચ્ચે 90 ટકાનો ઘટાડો કરવાની જરૂર પડશે.
- ગ્રીન હાઇડ્રોજન ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રની કુલ ઊર્જા જરૂરિયાતના 19 ટકા ફાળો આપી શકે છે.

ગ્લાસગો ગ્લેશિયર: એન્ટાર્કટિકા

- તાજેતરમાં એન્ટાર્કટિકામાં 100 કિ.મી. ઊંચો બરફ જે ઝડપથી પીગળી રહ્યો છે તેને ઔપચારિક રીતે ગ્લાસગો ક્લાઇમેટ સમિટ પછી ગ્લાસગો ગ્લેશિયર નામ આપવામાં આવ્યું.
- યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (UNFCCC)ના COPનું 26મું સત્ર યુકેના ગ્લાસગોમાં યોજાઈ રહ્યું છે.

■ સંશોધન:

- ઈંગ્લેન્ડની યુનિવર્સિટી ઓફ લીડ્ઝના વૈજ્ઞાનિકોએ એન્ટાર્કટિકાના ગેટ્સ બેઝિનમાં શ્રેણીબદ્ધ હિમનદીઓનો અભ્યાસ કર્યો છે.
- જળવાયુ પરિવર્તનને કારણે પશ્ચિમ એન્ટાર્કટિકાના ગેટ્સ બેઝિનમાં 14 હિમનદીઓની જાડાઈમાં 1994થી 2018 વચ્ચે સરેરાશ 25 ટકાનો ઘટાડો થયો છે. છેલ્લાં 25 વર્ષમાં આ વિસ્તારમાંથી 315 ગીગાટન બરફ ઓગળી ગયો છે જે વૈશ્વિક સમુદ્ર સપાટીમાં વધારો કરવામાં ફાળો આપી રહ્યો છે.

➤ ગેટ્સ બેઝિન એન્ટાર્કટિકાની સૌથી મોટી આઈસ શેલ્ફનો ભાગ છે. શેલ્ફ વધુ ચલ દરિયાઈ બળને આધિન છે, એક પ્રક્રિયા જ્યાં પ્રમાણમાં ગરમ ઊંડા સમુદ્રનું પાણી અન્ય એન્ટાર્કટિક શેલ્ફની તુલનામાં હિમનદીઓને ઓગાળી જાય છે.

■ અન્ય હિમનદીઓના નામ:

➤ આઠ નવા નામવાળા હિમનદીઓ નીચેના પર આધારિત છે

■ સ્ટોકહોમ કોન્ફરન્સ (1972):

➤ સ્ટોકહોમ કોન્ફરન્સનું એક મુખ્ય પરિણામ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP)ની રચના હતી.

■ વિશ્વ આબોહવા પરિષદ, જિનેવા (1979):

➤ વિશ્વ આબોહવા પરિષદ, જેને હવે સામાન્ય રીતે પ્રથમ વિશ્વ આબોહવા પરિષદ કહેવામાં આવે છે, જિનેવામાં યોજાઈ હતી.

■ રિયો સમિટ (1992):

➤ તેણે એજન્ડા 21 નામની વિકાસ પદ્ધતિઓની સૂચિની ભલામણ કરી હતી. તેણે ટકાવ વિકાસની વિભાવનાને ઇકોલોજિકલ જવાબદારી સાથે સંયુક્ત આર્થિક વિકાસ સાથે જોડી હતી.

■ COP-1 (બર્લિન, જર્મની, 1995):

➤ યુનાઈટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (COP-1) માટે COP-1નું આયોજન 1995માં બર્લિનમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

■ ક્યોટો પ્રોટોકોલ (1997):

➤ ક્યોટોમાં વિકસિત દેશો 2008થી 2012 વચ્ચે 1990ના સ્તરથી નીચે ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનમાં 5.2 ટકાના ઘટાડાના સામૂહિક લક્ષ્યાંક પર સંમત થયા હતા.

■ COP-13 (બાલી, ઇન્ડોનેશિયા, 2007):

➤ પક્ષો બાલી રોડમેપ અને બાલી એક્શન પ્લાન માટે સંમત થયા હતા, જેના કારણે 2012 પછીનું પરિણામ આવ્યું હતું.

■ COP-21 (પેરિસ, 2015):

➤ વૈશ્વિક તાપમાનને ઔદ્યોગિક પૂર્વેના 2.0 સે.થી નીચે રાખવું અને તેને વધુ 1.5 સે. સુધી મર્યાદિત કરવાનો પ્રયાસ કરવો.
➤ આ માટે વિકસિત દેશોએ 2020 પછી પણ વાર્ષિક 100 અબજ અમેરિકન ડોલરની ભંડોળની પ્રતિબદ્ધતા જાળવવાની જરૂર છે.

■ ઇન્વિઝિબલ:

➤ ગ્રીન ક્લાઈમેટ ફંડ (GCF) દક્ષિણ કોરિયાના ઇન્વિઝિબલમાં સ્થિત છે.

મહત્વ

➤ છેલ્લાં 40 વર્ષમાં આઈસબર્ગનું કદ વધવા, હિમનદીઓના પ્રવાહમાં ફેરફાર અને ગ્લોબલ વોર્મિંગની વિનાશક અસરોને કારણે ઉપગ્રહોએ ઝડપથી બરફ પીગળતો જોયો છે.

➤ મુખ્ય આબોહવા સંધિઓ, પરિષદો અને અહેવાલો ઉપરાંત, ગ્લેશિયરોનું નામ કરણ એ છેલ્લા 42 વર્ષમાં 'જળવાયુ પરિવર્તન વિજ્ઞાન અને નીતિ પર આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર'ની ઉજવણી કરવાનો એક ઉત્તમ માર્ગ રહ્યો છે.

વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ અને ક્લાઈમેટ ચેન્જ

➤ યુનેસ્કોના વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ (2001-2020)માંથી ઉત્સર્જિત અને શોષવામાં આવેલા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની માત્રાના પ્રથમ વૈજ્ઞાનિક મૂલ્યાંકનમાં જાણવા મળ્યું છે કે વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સમાં સૂચિબદ્ધ જંગલો આબોહવા પરિવર્તન ઘટાડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

■ જળવાયુ પરિવર્તન ઘટાડાનું:

➤ વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ દર વર્ષે વાતાવરણમાંથી 190 મિલિયન ટન CO2 શોષીને આબોહવા પરિવર્તનને ઘટાડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

➤ વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ તરીકે સૂચિબદ્ધ જંગલો દ્વારા લાંબા ગાળાના કાર્બન સ્ટોરેજમાંથી કુલ કાર્બન સંગ્રહ લગભગ 13 અબજ ટન છે.

➤ જો તેને સંગ્રહિત કાર્બન વાતાવરણમાં CO2 તરીકે મુક્ત કરવામાં આવે તો આ અશ્મિભૂત બળતણ વિશ્વના કુલ વાર્ષિક CO2 ઉત્સર્જન કરતાં 1.3 ગણું વધુ ઉત્સર્જન કરશે.

➤ જોકે માનવ પ્રવૃત્તિઓ અને જળવાયુ પરિવર્તનના દબાણને કારણે દસથી વધુ જંગલો છોડવામાં આવ્યા હતા, જે જોખમી છે.

➤ યુનેસ્કોએ તેના વર્લ્ડ હેરિટેજ મેરીટાઈમ પ્રોગ્રામ હેઠળ અનન્ય દરિયાઈ મહત્વ માટે વિશ્વભરમાં 50 સ્થળોની સૂચિ આપી છે. તેઓ વૈશ્વિક સમુદ્ર ક્ષેત્રના માત્ર એક ટકાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે પરંતુ વૈશ્વિક વાદળી કાર્બન સંપત્તિના ઓછામાં ઓછા 15% સમાયોજિત કરે છે.

➤ બ્લુ કાર્બન કાર્બનિક કાર્બન છે જે મુખ્યત્વે પાંદડા, લાકડા, મૂળ અને સડતા છોડના પ્રાણીઓમાંથી લેવામાં આવે છે. તે દરિયાકાંઠા અને દરિયાઈ ઇકોસિસ્ટમ્સ દ્વારા સંગ્રહિત છે.

➤ ભારતનો સુંદરવન નેશનલ પાર્ક (60 મિલિયન ટન કાર્બન) એ પાંચ સ્થળોમાં સામેલ છે જેમાં વૈશ્વિક સ્તરે સૌથી વધુ બ્લુ કાર્બન સ્ટોક છે.

ઉચ્ચ ઉત્સર્જન માટેનું કારણ

➤ કેટલાક સ્થળોએ, કૃષિ માટે જમીનની મંજૂરીને કારણે, ઉત્સર્જન સંગ્રહકરતાં વધી ગયું હતું.

- દાવનલનું વધતું પ્રમાણ અને તીવ્રતા ઘણી વાર દુષ્કાળના ગંભીર સમયગાળા સાથે સંકળાયેલું હોય છે, જે ઘણા કિસ્સાઓમાં પણ મુખ્ય પરિબલ છે.
- વાવાઝોડા જેવી અન્ય આત્યંતિક હવામાનની ઘટનાઓએ કેટલાક સ્થળોમાં ફાળો આપ્યો હતો.

ભલામણો

■ હેરિટેજ સ્થળોનું સંરક્ષણ:

- યુનેસ્કોની વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ અને તેમની આસપાસના લેન્ડસ્કેપ્સનું મજબૂત અને સતત રક્ષણ સુનિશ્ચિત કરો જેથી જંગલો ભાવિ પેઢીઓ માટે મજબૂત કાર્બન સિંક અને સ્ટોર્સ તરીકે કાર્ય કરવાનું ચાલુ રાખે.

■ ઝડપી પ્રતિસાદ:

- આબોહવા સંબંધિત ઘટનાઓને ઝડપી પ્રતિસાદ, તેમજ વધુ સારા લેન્ડસ્કેપ મેનેજમેન્ટ મારફતે ઇકોલોજિકલ કનેક્ટિવિટી જાળવવી અને મજબૂત બનાવવી.

■ સંકલિત સંરક્ષણ:

- આંતરરાષ્ટ્રીય, રાષ્ટ્રીય અને સ્થાનિક આબોહવા, જૈવવિવિધતા અને ટકાઉ વિકાસ વ્યૂહરચનાઓમાં યુનેસ્કો વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સની સતત સુરક્ષાને એકીકૃત કરવા.
- આ પેરિસ જળવાયુ સમજૂતી, 2020ના વૈશ્વિક જૈવવિવિધતા માળખા અને ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોને અનુરૂપ હોવું જોઈએ.

Back to basics : સુંદરબન નેશનલ પાર્ક (Sundarban National Park)

- તે પશ્ચિમ બંગાળના કોલકાતાના દક્ષિણ-પૂર્વમાં સ્થિત છે અને ગંગા ડેલ્ટાનો ભાગ છે.
- બંગાળની ખાડીમાં ગંગા, બ્રહ્મપુત્રા અને મેઘના નદીઓના ડેલ્ટા પર સુંદરબન મેન્ગ્રોવ જંગલો છે.
- આ વિસ્તાર તેના વ્યાપક સજીવો માટે જાણીતો છે. તે ઘણી દુર્લભ અને વૈશ્વિક સ્તરે લુપ્ત થતી વન્યપ્રાણી પ્રજાતિઓનું ઘર છે જેમ કે અસ્યુરિયન કોકોડાઈલ, રોયલ બંગાળ ટાઈગર, વોટર મોનિટર લિઝર્ડ, ગંગા ડોલ્ફિન અને ઓલિવ રિડલી ટર્ટલ.

વર્લ્ડ હેરિટેજ મેરીટાઈમ પ્રોગ્રામ

- તે ઉષ્ણકટિબંધીયથી ધ્રુવો સુધી ફેલાયેલા અનન્ય દરિયાઈ સ્થળોનો વૈશ્વિક સંગ્રહ છે.
- અત્યાર સુધીમાં આ યાદીમાં 37 દેશોમાં 50 અનન્ય સમુદ્રસ્થળોનો સમાવેશ થાય છે, જેને તેમની અનન્ય દરિયાઈ જૈવવિવિધતા, વિશિષ્ટ ઇકોસિસ્ટમ્સ, અનન્ય ભૂસ્તરીય પ્રક્રિયાઓ અથવા અપ્રતિમ સૌંદર્ય માટે માન્યતા આપવામાં આવી છે.

- આ કાર્યક્રમ હેઠળ ભારતમાં સુંદરબન રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન એકમાત્ર સૂચિબદ્ધ સ્થળ છે.

વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ

- વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ એ યુનેસ્કો દ્વારા તેના વિશેષ સાંસ્કૃતિક અથવા શારીરિક મહત્વ માટે સૂચિબદ્ધ સ્થળ છે.
- વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સની યાદી યુનેસ્કોવર્લ્ડ હેરિટેજ કમિટી દ્વારા સંચાલિત આંતરરાષ્ટ્રીય વર્લ્ડ હેરિટેજ પ્રોગ્રામ હેઠળ જાળવવામાં આવી છે.
- તે વિશ્વ સાંસ્કૃતિક અને કુદરતી વારસાના સંરક્ષણ પરના સંમેલન નામની આંતરરાષ્ટ્રીય સંઘિમાં સમાવિષ્ટ છે, જેને યુનેસ્કોએ 1972માં અપનાવ્યું હતું.
- ભારતમાં 40 વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ છે, જેમાં 32 સાંસ્કૃતિક, 7 કુદરતી અને 1 મિશ્ર સ્થળોનો સમાવેશ થાય છે. તેમાં સામેલ નવનિતમ સાઈટ ગુજરાતના ઘોળાવીરા છે.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) લુપ્ત થવાના ભયમાં ઈપડા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. મધ્યપ્રદેશમાં સૌથી વધુ ઈપડાઓની વસ્તી (3,421) અને ત્યારબાદ કર્ણાટક (1,783) અને મહારાષ્ટ્ર (1,690)નો અંદાજ મૂકવામાં આવ્યો છે.
 2. મેલાનિસ્ટિક ચિત્તાને ઘણીવાર બ્લેક પેન્ટર અથવા જગુઆર કહેવામાં આવે છે અને ભૂલથી તેને અલગ પ્રજાતિ માનવામાં આવે છે.
 3. 83 ટકાના વધતા જોખમના આધારે આ અભ્યાસમાં ઉત્તર ભારતીય ઈપડાની વસ્તી 33 વર્ષમાં લુપ્ત થવાનો અંદાજ છે.
 4. મેલાનિસ્ટિક ચિત્તાને ઘણીવાર બ્લેક પેન્ટર અથવા જગુઆર કહેવામાં આવે છે અને ભૂલથી તેને અલગ પ્રજાતિ માનવામાં આવે છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4

- 2) કાર્બોન નદીમાં વિશાળ માછલીઓનું મોત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. બરો-ભુયાન (Baro-Bhuyans) મધ્ય યુગના અંતમાં અને પ્રારંભિક આધુનિક સમયમાં આસામ અને બંગાળમાં સૈનિકો અને જમીનદારોના સંગઠનોનો ઉલ્લેખ કરે છે.
 2. કામરૂપનગરના શાસક સંઘ્યાએ 1257 ઈ.સ. પછી થોડા સમય માટે પશ્ચિમમાં કામતાપુરમાં તેમની રાજધાની ખસેડી હતી.
 3. ડફલા ટેકરીઓ પૂર્વમાં છે અને અકા ટેકરીઓ કાર્બોન નદીની પશ્ચિમે આવેલી છે.
 4. ભૂસ્ખલનને કારણે નદીમાં અનેક ટન કાદવ અને ખડકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના કારણે પાણીનો પ્રવાહ ઘણો ઓછો થઈ ગયો હતો.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4

- 3) COP26 સમિટમાં નવો ઠરાવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- OSOWOG પર ISAની કન્સેપ્ટ નોટ અનુસાર વૈશ્વિક સોલાર ગ્રીડને ત્રણ તબક્કામાં લાગુ કરવામાં આવશે.
 - તે ભારત અને યુનાઈટેડ કિંગડમ દ્વારા સૌર ઊર્જાનો ઉપયોગ કરવાની અને સરહદો પાર અવિરત પણે પ્રસારિત કરવાની પહેલ છે.
 - ભારતે CDRના ભાગરૂપે આ પહેલ શરૂ કરી હતી, જે ખાસ કરીને નાના ટાપુ વિકાસશીલ રાજ્યોમાં પાયલોટ પ્રોજેક્ટ્સની ક્ષમતા નિર્માણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.
 - તે 2070 સુધીમાં પાંચ મુદ્દાની કાર્ય યોજના હેઠળ કાર્બન તટસ્થતા સુધી પહોંચશે, જેમાં 2030 સુધીમાં ઉત્સર્જનમાં 50 ટકાનો ઘટાડો સામેલ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
-
- 4) COP26: ભારતના ધ્યેયોની આર્થિક અસર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- 2030 સુધીમાં 50% વીજળી રિન્યુએબલ એનર્જીમાંથી આવશે.
 - 2050 સુધીમાં યુએસ, યુકે અને જાપાન; 2060 સુધીમાં યુરોપિયન યુનિયન; સાઉદી અરેબિયા, ચીન અને રશિયાએ 2070 સુધીમાં ચોખ્ખું શૂન્ય લક્ષ્ય હાંસલ કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
 - ગ્લોબલ ક્લાઈમેટ રિસ્ક ઈન્ડેક્સ 2021 અનુસાર, ભારે હવામાનની ઘટનાઓથી ભારત સાતમો સૌથી વધુ પ્રભાવિત દેશ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3
-
- 5) ભારતની સત્તાવાર ઉત્સર્જન યાદી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- ભારતે વિકસિત દેશોમાંથી ઐતિહાસિક કાર્બન ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જનની યાદી આપતી ભારતીય ક્લાઈમેટોલોજિસ્ટ્સ દ્વારા બનાવવામાં આવેલી વેબસાઈટને સત્તાવાર રીતે સમર્થન આપ્યું છે.
 - ગ્લાસગો, સ્કોટલેન્ડમાં 26મી યુનાઈટેડ નેશન્સ કોન્ફરન્સ (COP)ની શરૂઆત પહેલા ભારતે ઉત્સર્જન યાદીને સમર્થન આપ્યું હતું.
 - આ ઉત્સર્જન સૂચિ વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોના ઉત્સર્જન વચ્ચેની અસમાનતાને પ્રકાશિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે બનાવવામાં આવી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3
-
- 6) G-20 શિખર સંમેલન અને જળવાયુ પરિવર્તન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- G-20 ગ્રુપ વિશ્વ બેંક અને આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાં ભંડોળ, યુરોપિયન યુનિયન અને 19 દેશોના પ્રતિનિધિઓનું અનૌપચારિક જૂથ છે.
 - G-20 જૂથ પાસે કાયમી સચિવાલય અથવા મુખ્યમથક નથી.
 - ભારતે યુરોપિયન યુનિયનની ભારત-પેસિફિક વ્યૂહરચના અને તેમાં ફ્રાન્સના નેતૃત્વને આવકાર્યું હતું.
 - G-20 ક્લાઈમેટ રિસ્ક એટલસ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું જે G-20 દેશોમાં આબોહવાના દૃશ્ય, માહિતી, ડેટા અને આબોહવામાં ભવિષ્યમાં ફેરફારો પ્રદાન કરે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4
-
- 7) COP26 ની પ્રથમ મોટી ડીલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ, COP26 આબોહવા સમિટના પ્રથમ મોટા સોદામાં, 100 વિશ્વ નેતાઓ 2030 સુધીમાં વનનાબૂદી અને બદલાતી પરિસ્થિતિઓને સમાપ્ત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ થશે.
 - બ્રાઝિલ પણ સહી કરનાર દેશોમાં સામેલ હશે. બ્રાઝિલના એમેઝોન રેઈન ફોરેસ્ટના કેટલાક ભાગો કાપી નાખવામાં આવ્યા છે.
 - આ પ્રતિબદ્ધતામાં જાહેર અને ખાનગી ભંડોળમાં આશરે \$19.2 બિલિયનનો સમાવેશ થાય છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3
-
- 8) 2070 સુધીમાં 'કાર્બન ન્યુટ્રાલિટી'ને ટાર્ગેટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
- તાજેતરમાં ભારતે જાહેરાત કરી છે કે તે 2030 સુધીમાં ઉત્સર્જનમાં 50 ટકાનો ઘટાડો કરવા સહિત તેની પાંચ મુદ્દાની કાર્ય યોજનાના ભાગરૂપે 2070 સુધીમાં 'કાર્બન ન્યુટ્રાલિટી'નું લક્ષ્ય હાંસલ કરશે.
 - ભારતે ગ્લાસગોમાં આયોજિત પાર્ટીઝ-26 ક્લાઈમેટ સમિટના સંમેલન દરમિયાન આ જાહેરાત કરી હતી અને વિકસિત દેશોને જળવાયુ ધિરાણના તેમના વચનને પૂર્ણ કરવા વિનંતી કરી હતી.
 - ભારતે યુનાઈટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (UNFCCC)ને આ પ્રતિબદ્ધતાઓ સાથે અપડેટ 'રાષ્ટ્રીય સ્તરે નિર્ધારિત યોગદાન' (NDCs) હજુ સુધી સુપરત કર્યું નથી.
 - શુદ્ધ શૂન્ય અથવા કાર્બન તટસ્થતા એવી પરિસ્થિતિનો સંદર્ભ આપે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

9) ગ્લાસગો ગ્લેશિયર: એન્ટાર્કટિકા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 42 વર્ષમાં 'જળવાયુ પરિવર્તન વિજ્ઞાન અને નીતિ પર આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર'ની ઉજવણી કરવાનો એક ઉત્તમ માર્ગ રહ્યો છે.
2. વિકસિત દેશોએ 2020 પછી પણ વાર્ષિક 100 અબજ અમેરિકન ડોલરની ભંડોળની પ્રતિબદ્ધતા જાળવવાની જરૂર છે.
3. COP-13 (બાલી, ઈન્ડોનેશિયા, 2007): પક્ષો બાલી રોડમેપ અને બાલી એક્શન પ્લાન માટે સંમત થયા હતા, જેના કારણે 2012 પછીનું પરિણામ આવ્યું હતું.
4. યુનાઈટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (UNFCCC)ના COPનું 26મું સત્ર યુકેના ગ્લાસગોમાં યોજાઈ રહ્યું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

10) વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ અને ક્લાઈમેટ ચેન્જ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. યુનેસ્કોના વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ (2001-2020)માંથી ઉત્સર્જિત અને શોષવામાં આવેલા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની માત્રાના પ્રથમ વૈજ્ઞાનિક મૂલ્યાંકનમાં જાણવા મળ્યું છે કે વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સમાં સૂચિબદ્ધ જંગલો આબોહવા પરિવર્તન ઘટાડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
2. વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ દર વર્ષે વાતાવરણમાંથી 190 મિલિયન ટન CO2 શોષીને આબોહવા પરિવર્તનને ઘટાડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.
3. વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ્સ તરીકે સૂચિબદ્ધ જંગલો દ્વારા લાંબા ગાળાના કાર્બન સ્ટોરેજમાંથી કુલ કાર્બન સંગ્રહ લગભગ 13 અબજ ટન છે.
4. જો તેને સંગ્રહિત કાર્બન વાતાવરણમાં CO2 તરીકે મુક્ત કરવામાં આવે તો આ અશ્મિભૂત બળતણ વિશ્વના કુલ વાર્ષિક CO2 ઉત્સર્જન કરતાં 1.3 ગણું વધુ ઉત્સર્જન કરશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

POLICE INSPECTOR

FREE

Guidance Programme

વાતની રજૂઆત અને વાકુલટાની અભિવ્યક્તિ

તમારા ગુણોને પ્રદર્શિત કરવાની પદ્ધતિ

વધુ સ્કોર કરવા માટેની ટ્રીક અને ટેકનીક

Expert પેનલની સામે Mock Interview

Register Your Name

Call Now

9375701110

www.iceonline.in | t.me/icerajkotofficial | icerajkot

ગંગા ઉત્સવ 2021 - નદી મહોત્સવ

- તાજેતરમાં ગંગા ઉત્સવ- નદી મહોત્સવ 2021ની 5મી આવૃત્તિ શરૂ થઈ છે, જે રાષ્ટ્રીય ગંગા નદીના મહિમાની ઉજવણી કરે છે.
- ગંગાને 4 નવેમ્બર, 2008ના રોજ ભારતની રાષ્ટ્રીય નદી તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- આ કાર્યક્રમમાં ગંગા તરંગ પોર્ટલ અને ગંગા જ્ઞાન પોર્ટલના લોકાર્પણ સાથે અન્ય કેટલાક કાર્યક્રમોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

Back to basics : પરિચય

- નેશનલ મિશન ફોર ક્લીન ગંગા (NMCG) દર વર્ષે જાહેર નદીના જોડાણોને મજબૂત કરવા માટે આ તહેવારની ઉજવણી કરે છે.
- NMCG એ 2016માં સ્થાપિત રાષ્ટ્રીય ગંગા પરિષદની અમલીકરણ પાંખ છે, જેણે નેશનલ ગંગા રિવર બેઝિન ઓથોરિટી (NRGBA)ની બદલી કરી હતી.
- ગંગા ઉત્સવ 2021ના પ્રથમ દિવસે ગિનિસ બુક ઓફ વર્લ્ડ રેકોર્ડ્સમાં NMCG રેકોર્ડ કરવામાં આવી છે, જે એક કલાકમાં ફેસબુક પર અપલોડ કરવામાં આવેલી સૌથી વધુ હસ્તલિખિત નોંધ છે.
- આ ફેસ્ટિવલમાં પ્રખ્યાત કલાકારો દ્વારા વાર્તાઓ, લોકકથાઓ, પ્રખ્યાત હસ્તીઓ સાથેના સંવાદો, ક્વિઝ, નૃત્ય અને સંગીત પ્રદર્શનો, ફોટો ગેલેરીઓ અને પ્રદર્શનો દ્વારા રહસ્યમય અને સાંસ્કૃતિક નદી ગંગાની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- તે ગંગાના કાયાકલ્પમાં લોકોની ભાગીદારીના મહત્વને પ્રકાશિત કરે છે, જે ગંગા નદીના કાયાકલ્પ માટે હિસ્સેદારોની ભાગીદારી અને જાહેર ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

તહેવાર દરમિયાન યોજાતી ઘટનાઓ

- સતત શિક્ષણ અને પ્રવૃત્તિ પોર્ટલ:**
 - સતત લર્નિંગ એન્ડ એક્ટિવિટી પોર્ટલ (CLAP) એક લર્નિંગ પોર્ટલ છે જે બાળકોને આખું વર્ષ વ્યસ્ત રાખવા માટે પ્રવૃત્તિઓ, ક્વિઝ, ક્લોસવર્ડ્સ, ચર્ચા મંચનું આયોજન કરશે.
 - તમામ પ્રવૃત્તિઓનો ઉદ્દેશ બાળકો અને યુવાનોને આપણી નદીઓની સુરક્ષા અને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે કાર્યવાહી કરવા માટે સંવેદનશીલ અને પ્રેરિત કરવાનો છે.

ગંગા મશાલ:

- આ એક ગંગા ટાસ્ક ફોર્સ (GTF)ની આગેવાની હેઠળનું અભિયાન છે જે 23 સ્ટેશનો સહિત ગંગા નદીના માર્ગની મુસાફરી કરશે જે સ્થાનિક લોકો અને નહેરુ યુવા કેન્દ્ર સંગઠન જેવા મૃતદેહો અને ગંગા મિત્ર, ગંગા પ્રહરી, ગંગા દૂત જેવા સ્વૈચ્છિક જૂથોને સંવેદનશીલ બનાવવામાં મદદ કરશે.
- ગંગા મિત્ર, ગંગા પ્રહરી, ગંગા દૂત એ જમીન પર રચાયેલા સમર્પિત સ્વૈચ્છિક જૂથો છે જેમના સંસાધનોનો ઉપયોગ સમુદાય અને લોકોને જોડવા માટે વ્યાપક પણે થાય છે.
- GTF એ ડિસેમ્બર 2020 સુધીના ચાર વર્ષના સમયગાળા માટે સંરક્ષણ મંત્રાલયની મંજૂરી સાથે ગંગા સેવાઓમાં તૈનાત ભૂતપૂર્વ સૈનિકોની બટાલિયનનું એકમ છે.

ગંગા ક્વેસ્ટ:

- તે ગંગા, નદીઓ અને પર્યાવરણ પરની રાષ્ટ્રીય ઓનલાઇન ક્વિઝ છે, જેની કલ્પના સૌ પ્રથમ 2019માં નમામી ગંગે કાર્યક્રમને મજબૂત કરવા માટે ગંગા નદી તરફ બાળકો અને યુવાનોને સંવેદનશીલ બનાવવાના શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ તરીકે કરવામાં આવી હતી.

ગંગા નદીના સંરક્ષણ માટે સરકારી કાર્યક્રમ

ગંગા એક્શન પ્લાન:

- ઘરેલું ગટરના ઈન્ટરસેપ્શન અને સારવાર દ્વારા પાણીની ગુણવત્તા સુધારવા માટે આ પ્રથમ નદી કાર્ય યોજના હતી.
- રાષ્ટ્રીય નદી સંરક્ષણ યોજના આ યોજનાનું વિસ્તરણ છે, જેનો ઉદ્દેશ ગંગા કાર્ય યોજના ફેઝ-2 હેઠળ ગંગા નદીને સાફ કરવાનો છે.

નેશનલ રિવર ગંગા બેઝિન ઓથોરિટી:

- તેની રચના 2009માં પર્યાવરણ સંરક્ષણ અધિનિયમ, 1986ની કલમ 3 હેઠળ કરવામાં આવી હતી.

સ્વચ્છ ગંગા કોશ:

- તેની રચના 2014માં ગંગાને સાફ કરવા, કચરાના સારવાર પ્લાન્ટ સ્થાપવા અને નદીની જૈવિક વિવિધતાનું સંરક્ષણ કરવા માટે કરવામાં આવી હતી.

ભૂવન-ગંગા વેબ એપ:

- તે ગંગા નદીમાં પ્રવેશતા પ્રદૂષણની દેખરેખમાં લોકોની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરે છે.

કચરાના નિકાલ પર પ્રતિબંધ:

- 2017માં નેશનલ ગ્રીન ટ્રિબ્યુનલ (NGT)એ ગંગામાં કોઈ પણ કચરાના નિકાલ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.

ગંગા નદી

- તે ભારતની સૌથી લાંબી નદી છે જે 2,510 કિમી છે. તે પર્વતો, ખીણો અને મેદાનોમાં વહે છે અને હિન્દુઓ દ્વારા પૃથ્વી પરની સૌથી પવિત્ર નદી તરીકે આદર આપવામાં આવે છે.
- હિમાલયમાં ગંગોત્રી ગ્લેશિયરના બરફના વિસ્તારોમાં અને અલકનંદા, યમુના, સોન, ગુમતી, કોસી અને ઘાઘરા જેવી અન્ય નદીઓમાં ભગીરથી નદી મળી આવે છે.
- ગંગા નદીનું બેઝિન વિશ્વના સૌથી ફળદ્રુપ અને ગીચ વસ્તી વાળા વિસ્તારોમાંનું એક છે જે 1,000,000 ચોરસ કિમીના વિસ્તારમાં ફેલાયેલ છે.
- ગંગા ડોલ્ફિન નદી લુપ્ત થઈ રહી છે જે ખાસ કરીને આ નદીમાં રહે છે.
- તે બંગાળની ખાડીમાં પડતા પહેલા બાંગ્લાદેશના સુંદરબનમાં ગંગા ડેલ્ટાનું નિર્માણ કરે છે.

આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ: સંસ્કૃતિ મંત્રાલયે 3 સ્પર્ધાઓ શરૂ કરી

- સંસ્કૃતિ મંત્રાલયે રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ નિમિત્તે દેશભક્તિ ગીત લેખન, લોરી લેખન અને રંગોળી બનાવવાની ત્રણ દેશવ્યાપી સ્પર્ધાઓ શરૂ કરી છે.
- આ સ્પર્ધાઓ તાલુકા કક્ષાથી લઈને રાષ્ટ્રીય સ્તર સુધીની રહેશે.
- આ સ્પર્ધાઓની જાહેરાત વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 24 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ મન કી બાતમાં કરી હતી.
- રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ નિમિત્તે આ સ્પર્ધા માટેની એન્ટ્રીઓ બધા માટે ખોલવામાં આવી હતી.
- આ હરીફાઈ “#UnityInCreativity” તરીકે થોડા મહિનાઓ સુધી ચાલશે અને વિજેતાઓને ઈનામ આપવામાં આવશે.
- આઝાદીનો અમૃત ઉત્સવ (Azadi Ka Amrit Mahotsav):
- તે ભારત સરકારની પહેલ છે, જે પ્રગતિશીલ ભારતના 75 વર્ષની ઉજવણી માટે શરૂ કરવામાં આવી છે. તે ભારતના ગૌરવશાળી ઇતિહાસ, લોકો, સંસ્કૃતિ અને સિદ્ધિઓની પણ ઉજવણી કરે છે. આ ઉત્સવ ભારતના લોકોને સમર્પિત છે, જેઓ ભારતને તેની યાત્રામાં અહીં લાવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે. ભારતના લોકો ભારતની સામાજિક, રાજકીય, સાંસ્કૃતિક અને આર્થિક ઓળખનું પણ પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. આ તહેવાર પ્રગતિશીલ ભારતના 75 વર્ષની ઉજવણી પણ કરે છે.

પસુનપોન મુથુરામલિંગા થેવર

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ 114મી થેવર જયંતી (ગુરુ પૂજા) પર પસુનપોન મુથુરામલિંગા થેવરને શ્રદ્ધાંજલિ આપી હતી.
- દર વર્ષે 30 ઓક્ટોબરે પસુનપોન મુથુરામલિંગા યુદ્ધની જન્મજયંતિ નિમિત્તે ગુરુ પૂજા ઉજવવામાં આવે છે.
- જન્મ:
- તેમનો જન્મ 30 ઓક્ટોબર, 1908ના રોજ તમિલનાડુના રામનાથપુરમ જિલ્લાના પસુનપોન ખાતે થયો હતો.

Back to basics : પરિચય

- તેઓ સ્વાતંત્ર્ય સેનાની-કમ-આધ્યાત્મિક નેતા હતા. તેમને મુકુલથોર સમુદાયમાં દેવતા તરીકે જોવામાં આવે છે, જે કલ્લર, મરાવર અને અહમદિયાર નામના સમુદાયના સમુદાય છે.
- મુકુલથોર સમુદાય હજી પણ પ્રસાદ પ્રદાન કરે છે જેમ કે તેમની જન્મજયંતિ અને મંદિરોમાં દેવતાઓ માટે ગુરુ પૂજા સમારોહ પર કરવામાં આવે છે.
- તેમણે પરંપરાગત હિન્દુ ધર્મને સ્વીકાર્યો ન હતો કારણ કે તે ‘વર્ણાશ્રમ’ને ટેકો આપે છે. તેઓ હંમેશા હિન્દુ ધર્મના દૂષણો સામે લડતા હતા.
- તેમણે ધાર્મિક અંધશ્રદ્ધા અને સંકુચિત વિચારસરણીની ખુલ્લેઆમ નિંદા કરી હતી.

સુભાષચંદ્ર બોઝ સાથે સંબંધ

- સમાજવાદી અને સુભાષચંદ્ર બોઝના સાથી તરીકે તેમણે 1952થી ઓલ ઇન્ડિયા ફોરવર્ડ બ્લોક (AIFB)ના રાષ્ટ્રીય ઉપાધ્યક્ષ તરીકે સેવા આપી હતી.
- તેઓ ત્રણ વખત AIFBના રાષ્ટ્રીય સંસદીય મતવિસ્તારમાં ચૂંટાયા હતા.

મંદિર પ્રવેશ ચળવળ

- મંદિર પ્રવેશ સત્તામંડળ અને વળતર અધિનિયમ, 1939માં સી.રાજગોપાલાચારીની સરકારે પસાર કર્યો હતો.
- તેમણે દલિતો પર હિન્દુ મંદિરોમાં પ્રવેશ પરનો પ્રતિબંધ હટાવી લીધો હતો.
- તેમણે આ સુધારાને ટેકો આપ્યો હતો અને જુલાઈ 1939માં મદુરાઈના મીનાક્ષી મંદિરમાં પ્રવેશોલા કાર્યકર્તા વૈદનાથ ઐયરને મદદ કરી હતી.

કિમિનલ ટ્રાઈબ્સ એક્ટ

- 1920માં બ્રિટિશરોએ મુકુલથોર સમુદાય સામે અમલમાં મૂકેલો કિમિનલ ટ્રાઈબ્સ એક્ટ (CTA) જેની સામે થેવારે લોકોને એકઠા કર્યા હતા અને વિરોધ પ્રદર્શનો અને દેખાવો શરૂ કર્યા હતા, તે તેમના વ્યક્તિત્વને સુધારવામાં એક મોટો સીમાચિહ્ન સાબિત થયો હતો.

- CTAએ સમુદાયને ટેવાયેલા અપરાધી તરીકે નિયુક્ત કરીને ગુનાહિત ગણાવ્યો હતો.
- સતત પ્રયાસો બાદ તેમણે 1946માં આ કાયદાને રદ કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી.
- મૃત્યુ:
- 30 ઓક્ટોબર, 1963ના રોજ તેમનું માંદગીથી અવસાન થયું હતું.

ઓલ ઇન્ડિયા ફોરવર્ડ બ્લોક

- તેની સ્થાપના સુભાષચંદ્ર બોઝે મે 1939માં કરી હતી. તે ભારતમાં ડાબેરી રાષ્ટ્રવાદી રાજકીય પક્ષ હતો જે 1939માં ભારતીય કોંગ્રેસમાં એક જૂથ તરીકે ઉભરી આવ્યો હતો.
- ફોરવર્ડ બ્લોકની પ્રથમ ઓલ ઇન્ડિયા કોન્ફરન્સ જૂન 1940માં નાગપુરમાં યોજાઈ હતી અને તેણે 'ઓલ પાવર ટુ ઇન્ડિયન પીપલ' (All Power to the Indian People) નામનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો, જેમાં બ્રિટિશ સંસ્થાનવાદી શાસન સામે લડવા માટે ઉગ્રવાદી કાર્યવાહી કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.
- ફોરવર્ડ બ્લોકનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કોંગ્રેસ પાર્ટીના તમામ કટ્ટરપંથી તત્વોને એકસાથે લાવવાનો હતો. જેથી તે સમાનતા અને સામાજિક ન્યાયના સિદ્ધાંતોના પાલન સાથે ભારતની સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતાનો અર્થ ફેલાવી શકે.
- 23 જૂન, 1942ના રોજ તેના પર પ્રતિબંધ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે તેને ગેરકાયદેસર જાહેર કરવામાં આવ્યું ત્યારે પણ તેણે સફળતા અને ગૌરવ સાથે લોકોના સંઘર્ષને તાજ પહેરાવવામાં ક્રાંતિકારી ભૂમિકા ભજવી હતી.
- ભારતની આઝાદી બાદ પાર્ટીએ પોતાને સ્વતંત્ર રાજકીય પક્ષ તરીકે ફરીથી સ્થાપિત કર્યાં.

પ્રશ્નોત્તર

- 1) ગંગા ઉત્સવ 2021 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ગંગા નદીનું બેઝિન વિશ્વના સૌથી ફળદ્રુપ અને ગીચ વસ્તી વાળા વિસ્તારોમાંનું એક છે જે 1,000,000 ચોરસ કિમીના વિસ્તારમાં ફેલાયેલ છે.
 2. નેશનલ રિવર ગંગા બેઝિન ઓથોરિટીની રચના 2009માં પર્યાવરણ સંરક્ષણ અધિનિયમ, 1986ની કલમ 3 હેઠળ કરવામાં આવી હતી.
 3. તે ભારતની સૌથી લાંબી નદી છે જે 2,510 કિમી છે.
 4. નેશનલ મિશન ફોર ક્લીન ગંગા (NMCG) દર વર્ષે જાહેર નદીના જોડાણોને મજબૂત કરવા માટે આ તહેવારની ઉજવણી કરે છે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3	(B) 2,3,4
(C) 1,2,4	(D) 1,2,3 અને 4

- 2) આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. સંસ્કૃતિ મંત્રાલયે રાષ્ટ્રીય એકતા દિવસ નિમિત્તે દેશભક્તિ ગીત લેખન, લોરી લેખન અને રંગોળી બનાવવાની ત્રણ દેશવ્યાપી સ્પર્ધાઓ શરૂ કરી છે.
 2. આ સ્પર્ધાઓ તાલુકા કક્ષાથી લઈને રાષ્ટ્રીય સ્તર સુધીની રહેશે. આ સ્પર્ધાઓની જાહેરાત વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 24 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ મન કી બાતમાં કરી હતી.
 3. આ હરીફાઈ “#UnityInCreativity” તરીકે થોડા મહિનાઓ સુધી ચાલશે અને વિજેતાઓને ઈનામ આપવામાં આવશે.
 ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2	(B) 2,3
(C) 1,3	(D) 1,2 અને 3

The King of the King

કાયદો

બંધારણ, IPC, CRPC, EVIDENCE

500+ પરીક્ષાલક્ષી પ્રશ્નો

ભારતનું બંધારણ

પરીક્ષાલક્ષી મહત્વની કલમોની યાદી

પ્રેક્ટિકલ Base પૂછાતા પ્રશ્નોની ઉદાહરણ સાથે સરળ સમજૂતી

કલમોની ગોખણપટ્ટી વગર ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવેલ સાથે અભ્યાસ

ICE
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

LATEST EDITION

NOW AVAILABLE

ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણનો આંકડો 107 કરોડને પાર

- ભારતમાં અત્યાર સુધીમાં 107 કરોડથી વધુ લોકોને કોવિડ-19 રસીનો ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે. નોંધપાત્ર રીતે, અત્યાર સુધીમાં 73 કરોડ 94 લાખ લોકોને કોવિડ-19 રસીનો એક ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે. જ્યારે 33 કરોડ 79 લાખ લોકોને બંને ડોઝ આપવામાં આવ્યા છે.

રસીકરણ માટે કેવી રીતે નોંધણી કરવી?

- Co-WIN પોર્ટલ (<https://www.cowin.gov.in>) અને આરોગ્ય સેતુ એપ પર કોવિડ-19 રસીકરણ માટે નોંધણી કરાવી શકાય છે. નોંધણી કર્યા પછી, વ્યક્તિએ રસીનું સ્થાન અને સમય પસંદ કરવો પડશે.

ભારતમાં વપરાતી રસીઓ

- **કોવેક્સિન:**
 - COVAXIN એ ભારત બાયોટેક દ્વારા ઉત્પાદિત સરકારી સહાયિત રસી છે. તેની અસરકારકતા દર 81% છે. COVAXIN રસીના ત્રીજા તબક્કાના ટ્રાયલ્સમાં 27,000થી વધુ સહભાગીઓએ ભાગ લીધો છે. COVAXIN બે ડોઝમાં આપવામાં આવે છે. ડોઝ વચ્ચેનો સમય અંતરાલ ચાર અઠવાડિયા છે. COVAXIN મૂત COVID-19 વાયરસમાંથી તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું.
- **કોવિશિલ્ડ:**
 - COVISHIELD રસી એસ્ટ્રાઝેનેકા દ્વારા બનાવવામાં આવે છે. સ્થાનિક રીતે, COVISHIELD સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા બનાવવામાં આવે છે. તે ચિમ્પાન્ઝી એડેનોવાયરસ નામના સામાન્ય ઠંડા વાયરસના નબળા સંસ્કરણમાંથી બનાવવામાં આવ્યું હતું. વાયરસને COVID-19 વાયરસ જેવો દેખાવા માટે સંશોધિત કરવામાં આવ્યો છે. તે બે ડોઝમાં લાગુ પડે છે.
- **સ્પુટનિક વી:**
 - તે મોસ્કોમાં Gamleya Research Institute of Epidemiology and Microbiology દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યું હતું.
 - તે બે ડોઝની રસી છે. જો કે, તાજેતરમાં રશિયામાં સ્પુટનિક વીની એક જ ડોઝની રસી બનાવવામાં આવી છે. તેને સ્પુટનિક લાઈટ સિંગલ ડોઝ કહેવામાં આવે છે. ભારત માત્ર ડબલ ડોઝ સ્પુટનિક વીનો ઉપયોગ કરી રહ્યું છે.

- જ્યાં COVISHIELD એ નબળા સામાન્ય એડેનોવાયરસમાંથી બનાવવામાં આવ્યું છે જે ચિમ્પાન્ઝીને અસર કરે છે, સ્પુટનિક V વિવિધ માનવ એડેનોવાયરસનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવ્યું છે.

યુકેએ COVID-19 ની સારવાર માટે વિશ્વની પ્રથમ મૌખિક ગોળી(oral pill) ને મંજૂરી આપી છે

- યુકેના આરોગ્ય નિયમનકારોએ રોગનિવારક COVID-19ના કેસોની સારવાર માટે વિશ્વની પ્રથમ ગોળીને મંજૂરી આપી છે. Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency (MHRA) એ જણાવ્યું હતું કે એન્ટિવાયરલ લેગવેરિયો (molnupiravir) હળવાથી મધ્યમ COVID-19 વાળા લોકોમાં હોસ્પિટલમાં દાખલ થવા અને મૃત્યુના જોખમને ઘટાડવામાં સલામત અને અસરકારક હોવાનું જણાયું છે.
- molnupiravir, મૂળરૂપે ફલૂની સારવાર માટે રચાયેલ છે, ક્લિનિકલ ટ્રાયલ્સમાં અસરકારક હોવાનું દર્શાવ્યા પછી, તાજેતરમાં COVID-19 નું નિદાન કરાયેલા સંવેદનશીલ દર્દીઓને દિવસમાં બે વાર આપી શકાય છે.
- molnupiravirને એવા લોકોમાં ઉપયોગ માટે મંજૂર કરવામાં આવે છે જેમની પાસે હળવાથી મધ્યમ COVID-19 અને ગંભીર રોગના વિકાસ માટે ઓછામાં ઓછું એક જોખમ પરિબળ છે. આવા જોખમી પરિબળોમાં સ્થૂળતા, 60 વર્ષથી વધુ ઉંમર, ડાયાબિટીસ મેલીટસ અથવા હૃદય રોગનો સમાવેશ થાય છે.
- યુકેના આરોગ્ય સચિવ સાજિદ જાવિદે જણાવ્યું હતું કે, કોવિડ-19 માટે ઘરે ઉપયોગ કરી શકાય તેવા એન્ટિવાયરલને મંજૂરી આપનાર યુકે વિશ્વનો પ્રથમ દેશ બન્યો છે. તેમણે કહ્યું કે તે સૌથી વધુ સંવેદનશીલ અને રોગપ્રતિકારક શક્તિ ધરાવતા લોકો માટે ગેમચેન્જર હશે, જેઓ ટૂંક સમયમાં અભૂતપૂર્વ સારવાર મેળવી શકશે.

5 નવેમ્બર: વિશ્વ સુનામી જાગૃતિ દિવસ (World Tsunami Awareness Day)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા દર વર્ષે 5 નવેમ્બરના રોજ વિશ્વ સુનામી દિવસ મનાવવામાં આવે છે. આ દિવસ 2015માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો. આ દિવસ સેન્ડાઈ સેવન ઝુંબેશના (Sendai Seven Campaign) ધ્યેય (D)

ને પ્રોત્સાહિત કરશે જે જટિલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને આપત્તિના નુકસાનને ઘટાડવા અને મૂળભૂત સેવાઓમાં વિક્ષેપ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

વૈશ્વિક ક્રિયાઓ

- ડિસેમ્બર 2004ની ભયાનક હિંદ મહાસાગર સુનામીના ત્રણ અઠવાડિયા પછી, આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાય જાપાનના કોબેમાં એકસાથે આવ્યો અને 10-વર્ષીય હ્યોગો ફ્રેમવર્ક ફોર એક્શન (Hyogo Framework for Action) અપનાવ્યું. આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા અંગેનો આ પ્રથમ વ્યાપક વૈશ્વિક કરાર હતો.
- ભારતીય મહાસાગર સુનામી ચેતવણી અને શમન પ્રણાલી દરિયાની સપાટી પર દેખરેખ રાખવા અને રાષ્ટ્રીય સુનામી માહિતી કેન્દ્રોને ચેતવણીઓ પ્રસારિત કરવા માટે બનાવવામાં આવી હતી.

મહત્વ

- યુનાઈટેડ નેશન્સ દેશો, આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓને જાગરૂકતા વધારવા અને જોખમ ઘટાડવા માટે નવીન અભિગમો શેર કરવા દિવસની ઉજવણી કરવા હાકલ કરે છે.
- 2030ના અંત સુધીમાં, દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં રહેતા વિશ્વની લગભગ 50% વસ્તી વાવાઝોડા, સુનામી અને પૂરના સંપર્કમાં આવશે.
- પ્રારંભિક ચેતવણી પ્રણાલીઓ, સ્થિતિસ્થાપક ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને શિક્ષણ માટે રોકાણો લોકો અને તેમની સંપત્તિના રક્ષણ માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ

- વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ (Global Methane Pledge) 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ ગ્લાસગોમાં ચાલી રહેલી UN COP26 આબોહવા પરિષદમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
- અત્યાર સુધીમાં, 90 થી વધુ દેશોએ પ્રતિજ્ઞા પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- ગ્લોબલ મિથેન પ્લેજ એ યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયનની આગેવાની હેઠળનો સંયુક્ત પ્રયાસ છે.
- આ પ્રતિજ્ઞા મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે મિથેન એ વાતાવરણમાં રહેલો બીજો સૌથી વધુ વિપુલ પ્રમાણમાં ગ્રીનહાઉસ ગેસ છે.

Back to basics : વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ (Global Methane Pledge)

- સપ્ટેમ્બર 2021માં યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા વૈશ્વિક મિથેન પ્રતિજ્ઞાની પ્રથમ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. તે વૈશ્વિક મિથેન ઉત્સર્જન ઘટાડવાનો કરાર છે. 2020ના

સ્તરની સરખામણીમાં વર્ષ 2030 સુધીમાં મિથેન ઉત્સર્જનમાં 30 ટકાનો ઘટાડો કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે આ પ્રતિજ્ઞાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.

મિથેન વૈશ્વિક તાપમાનમાં કેવી રીતે ફાળો આપે છે?

- Intergovernmental Panel on Climate Change ના અહેવાલ મુજબ, પૂર્વ-ઔદ્યોગિક યુગની તુલનામાં વૈશ્વિક સરેરાશ તાપમાનમાં 1.0 °Cના ચોખ્ખા વધારામાં મિથેનનો હિસ્સો લગભગ અડધો છે. યુનાઈટેડ નેશન્સ અનુસાર, 25% વોર્મિંગ મિથેનને કારણે છે.

મિથેન (Methane)

- મિથેન એ ગ્રીનહાઉસ ગેસ છે અને કુદરતી ગેસનો એક ઘટક છે. વાતાવરણમાં તેની હાજરી પૃથ્વી પર તાપમાનમાં વધારો કરે છે. મિથેન માનવ અને કુદરતી સ્ત્રોતોમાંથી આવે છે. મિથેનના માનવ સ્ત્રોતોમાં તેલ અને કુદરતી ગેસ સિસ્ટમ્સ, લેન્ડફિલ્સ, કોલસાની ખાણકામ, કૃષિ પ્રવૃત્તિઓ, ગંદાપાણીની સારવાર અને ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયાઓનો સમાવેશ થાય છે. માનવ સ્ત્રોતો વૈશ્વિક મિથેન ઉત્સર્જનમાં 60% હિસ્સો ધરાવે છે, જેમાં તેલ અને ગેસ ક્ષેત્રો સૌથી વધુ ફાળો આપે છે.

પાકલ દુલ હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ ખાતે મરુસુદર નદી ડાયવર્ઝનનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું

- કેન્દ્રીય ઉર્જા, નવી અને પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા મંત્રી આર.કે. સિંહે 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ પાકલ દુલ હાઈડ્રો ઈલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ(Pakal Dul Hydro Electric Project)ના મારુસુદર નદીના ડાયવર્ઝનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું.
- આ પ્રોજેક્ટ જમ્મુ અને કાશ્મીરના કિશતવાડ જિલ્લામાં સ્થિત છે.
- ગ્રીડને સંતુલિત કરવા અને વધુ ઉર્જા ઉત્પન્ન કરવા માટે હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટનો ઝડપી વિકાસ મહત્વપૂર્ણ છે.
- પાકલ દુલ હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ 2030 સુધીમાં 450 GW પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જાના લક્ષ્યાંકને પૂર્ણ કરવામાં મદદ કરશે.
- આ પ્રોજેક્ટ દ્વારા આ ક્ષેત્રમાં ૩.8212 કરોડનું રોકાણ કરવામાં આવી રહ્યું છે. આ રોકાણ પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ રોજગારીની તકો પૂરી પાડશે. આનાથી સ્થાનિક રહેવાસીઓના સર્વાંગી વિકાસમાં મદદ મળશે.

Back to basics : પાકલ દુલ HE પ્રોજેક્ટ

- પાકલ દુલ હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ એ 1000 મેગાવોટનો પ્રોજેક્ટ છે.

- તેનું નિર્માણ ચિનાબ વેલી પાવર પ્રોજેક્ટ્સ લિમિટેડ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે. તે JKSPDC (જમ્મુ અને કાશ્મીર સરકાર) અને ANHPC Ltd (Government of India Enterprise)ની સંયુક્ત સાહસ કંપની છે. CVPPPL ને J&Kમાં બાંધકામ માટે 3094 મેગાવોટના હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટનો હવાલો આપવામાં આવ્યો છે. ડેમ 10 કિમી લાંબી હેડરેસ ટનલનો ઉપયોગ કરીને પાણીને દક્ષિણ તરફ વાળશે. આ પ્રોજેક્ટ ફેબ્રુઆરી 2014માં ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રિકલ્સ, AFCONS અને જય પ્રકાશ એસોસિએટ્સના કન્સોર્ટિયમને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

મરુસુદર નદી

- મરુસુદર નદી એ ચેનાબ નદીની સૌથી મોટી ઉપનદી છે. તે વરવાન ખીણ(Warwan Valley)માં નુનકુન ગ્લેશિયરથી શરૂ થાય છે અને કિશતવાડ જિલ્લાના ભંડારકુટમાં ચિનાબમાં જોડાય છે. તે 133 કિલોમીટર ચાલે છે. આ નદી પર 1000MWનો પાકલ દુલ ડેમ અને 800MW બરસર હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટનું નિર્માણ ચાલી રહ્યું છે.

તેલંગાણાને આંતરરાષ્ટ્રીય બીજ પરિષદ(International Seed Conference)માં ભાગ લેવા માટે આમંત્રિત કર્યા

- Food and Agriculture Organisation-FAO દ્વારા વર્ચ્યુઅલ રીતે આયોજીત કરવામાં આવનાર કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેવા માટે તેલંગાણાને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય બીજ પરિષદ એ બે દિવસીય પરિષદ છે. તે 4 અને 5 નવેમ્બર, 2021ના રોજ રોમમાં યોજાશે.
- બીજ ઉદ્યોગના વિકાસ અંગે ચર્ચા કરવા માટે આ કોન્ફરન્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

Back to basics : Food and Agriculture Organisation-FAO

- FAO એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની વિશિષ્ટ એજન્સી છે. તે ભૂખને હરાવવા અને પોષણ અને ખાદ્ય સુરક્ષામાં સુધારો કરવા માંગે છે. તેની સ્થાપના ઓક્ટોબર 1945માં થઈ હતી. FAOમાં 197 સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે. તેનું મુખ્ય મથક રોમ, ઈટાલીમાં છે. આ સંસ્થા વિશ્વભરમાં પ્રાદેશિક અને પ્રાદેશિક કચેરીઓનું સંચાલન પણ કરે છે. તે 130 દેશોમાં કાર્યરત છે.

FAO ના કાર્યો:

- FAO સરકારો અને વિકાસ એજન્સીઓને મત્સ્યોદ્યોગ, કૃષિ, વનસંવર્ધન અને જમીન અને જળ સંસાધનોને સુધારવા અને વિકસાવવા માટે તેમની પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન કરવામાં મદદ કરે છે. તે સંશોધન પણ કરે છે અને પ્રોજેક્ટ્સને ટેકનિકલ સપોર્ટ પૂરો પાડે છે અને કૃષિ ઉત્પાદન, ઉત્પાદન અને વિકાસ પર ડેટા એકત્રિત કરે છે.

નેશનલ સ્પોર્ટ્સ એવોર્ડ 2020ના વિજેતાઓને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા

હતા

- 1 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, રમત મંત્રાલયે રાષ્ટ્રીય રમત પુરસ્કાર 2020 (National Sports Awards 2020) ના વિજેતાઓને ટ્રોફી આપી.
- આ પુરસ્કારોના વિજેતાઓને પહેલાથી જ રોકડ ઈનામો મળી ચૂક્યા હતા પરંતુ 2020ની ઈવેન્ટ દરમિયાન તેઓ તેમની ટ્રોફી અને પ્રશસ્તિપત્રો એકત્રિત કરવામાં અસમર્થ હતા કારણ કે રમત પુરસ્કાર સમારંભ વર્ચ્યુઅલ રીતે COVID-19 રોગચાળા વચ્ચે યોજાયો હતો.
- રમતગમત મંત્રાલયે 29 ઓગસ્ટ, 2020ના રોજ 27 અર્જુન પુરસ્કારો અને 5 રાજીવ ગાંધી ખેલ રત્ન પુરસ્કારો સહિત કુલ 74 રાષ્ટ્રીય રમત પુરસ્કારો એનાયત કર્યા હતા.

રાજીવ ગાંધી ખેલ રત્ન એવોર્ડ 2020

- રોહિત શર્મા (ક્રિકેટ), મનિકા બત્રા (ટેબલ ટેનિસ), મરિયમ્પન થાંગાવેલુ (પેરા-એથલેટિક્સ), રાની રામપાલ (હોકી) અને વિનેશ ફોગટ (કુસ્તી)ને પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.

અર્જુન એવોર્ડ 2020

- અતનુ દાસ (તીરંદાજી), ચિરાગ ચંદ્રશેખર શેટ્ટી (બેડમિન્ટન), દુતી ચંદ (એથલેટિક્સ), ઈશાંત શર્મા (ક્રિકેટ), દીપ્તિ શર્મા (ક્રિકેટ), દિવ્યા કકરાન (કુસ્તી) વગેરે.

દ્રોણાચાર્ય પુરસ્કાર (લાઈફ-ટાઈમ કેટેગરી) 2020

- નરેશ કુમાર (ટેનિસ), રોમેશ પઠાનિયા (હોકી), ધર્મેન્દ્ર તિવારી (તીરંદાજી), ઓમ પ્રકાશ દહિયા (કુસ્તી) વગેરે.

ધ્યાનચંદ એવોર્ડ 2020

- કુલદીપ સિંહ ભુલ્લર (એથલેટિક્સ), લાખા સિંહ (બોક્સિંગ), તૃપ્તિ મુરગુંડે (બેડમિન્ટન), એન ઉષા (બોક્સિંગ), મનપ્રીત સિંહ (કબડ્ડી), નંદન બાલ (ટેનિસ) વગેરે.

નેશનલ સ્પોર્ટ્સ પ્રમોશન એવોર્ડ

- ઉભરતા અને યુવા પ્રતિભા વર્ગની ઓળખ અને સંવર્ધન-લક્ષ્ય સંસ્થાન અને આર્મી સ્પોર્ટ્સ ઇન્સ્ટિટ્યૂટને આ એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો.
- ઓઈલ એન્ડ નેચરલ ગેસ કોર્પોરેશન (ONGC) લિમિટેડને કોર્પોરેટ સોશિયલ રિસ્પોન્સિબિલિટી કેટેગરી દ્વારા રમતગમતને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો.

રાષ્ટ્રીય રમત પુરસ્કારો

- ભારતમાં 'સિક્સ સ્પોર્ટ્સ એવોર્ડ્સ' માટે આ સામૂહિક નામ છે. આ પુરસ્કારો યુવા બાબતો અને રમત મંત્રાલય દ્વારા આપવામાં આવે છે.

ગૃહમંત્રીએ 'આયુષ્માન CAPF હેલ્થ કાર્ડ' લોન્ચ કર્યું

- 2 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે જાહેરાત કરી કે કેન્દ્ર સરકારે તમામ કેન્દ્રીય સશસ્ત્ર પોલીસ ટળો (CAPF) કર્મચારીઓને "આયુષ્માન CAPF આરોગ્ય યોજના" (Ayushman CAPF Healthcare Scheme) નો લાભ આપ્યો છે.
- CAPF તબક્કાવાર રીતે કેન્દ્રીય સ્વાસ્થ્ય વીમા કાર્યક્રમનો લાભ લઈ શકશે.
- આ પ્લાન ડિસેમ્બરના અંત સુધીમાં સમગ્ર ભારતમાં ઉપલબ્ધ થશે. તેનાથી 35 લાખ CAPF કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારના સભ્યોને ફાયદો થશે.
- આ યોજના નેશનલ સિક્યુરિટી ગાર્ડ (NSG) ને હેલ્થ કાર્ડ સોંપીને શરૂ કરવામાં આવી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આ યોજના CAPF કર્મચારીઓની આરોગ્ય સુવિધાઓ સુનિશ્ચિત કરવાની મોટી સરકારની પ્રતિબદ્ધતાને અનુરૂપ શરૂ કરવામાં આવી હતી જેથી તેઓ તેમની ફરજો સંપૂર્ણ એકાગ્રતા સાથે નિભાવી શકે.

આ યોજના હેઠળ કોને આવરી લેવામાં આવ્યા છે?

- આમાં તમામ સેન્ટ્રલ આર્મ્ડ પોલીસ ફોર્સ (CAPF) અધિકારીઓ અને સેવા આપતા કર્મચારીઓ તેમજ સાત ટળોના તેમના આશ્રિતો, બોર્ડર સિક્યુરિટી ફોર્સ (BSF), આસામ રાઈફલ્સ, સશસ્ત્ર સીમા બલ (SSB), સેન્ટ્રલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ સિક્યુરિટી ફોર્સ (CISF), સેન્ટ્રલ સિક્યુરિટી

ફોર્સનો સમાવેશ થાય છે. રિઝર્વ પોલીસ ફોર્સ (CRPF), ઈન્ડો-તિબેટિયન બોર્ડર પોલીસ (ITBP) અને નેશનલ સિક્યુરિટી ગાર્ડ (NSG).

આયોજનનું મહત્વ

- આ યોજના હેઠળ, CAPF કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારો આયુષ્માન ભારત PM-JAY હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી હોસ્પિટલોમાં કેશલેસ ઈન-પેશન્ટ અને આઉટપેશન્ટ આરોગ્ય સુવિધાઓનો લાભ લઈ શકશે.

Back to basics : આયુષ્માન ભારત પ્રધાન મંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (PM-JAY)

- PM-JAY એ રાષ્ટ્રીય જાહેર આરોગ્ય વીમા ભંડોળ છે, જે ભારતમાં ઓછી આવક ધરાવતા લોકોને આરોગ્ય વીમા કવરેજની મફત ઍક્સેસ પ્રદાન કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. ભારતમાં લગભગ 50% લોકો આ યોજના માટે પાત્ર છે. આ યોજના હેઠળ, તૃતીય આરોગ્ય સંભાળની જરૂરિયાત ધરાવતા લોકોને મફત ગૌણ આરોગ્ય સંભાળ પૂરી પાડવામાં આવે છે અને જેમને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવાની જરૂર હોય તેમને નિષ્ણાત સારવાર આપવામાં આવે છે. આ યોજના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

2 નવેમ્બર: રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસ (National Ayurveda Day)

- આયુષ મંત્રાલય દ્વારા 2જી નવેમ્બર, 2021ના રોજ દેશભરમાં રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.
- આયુર્વેદ એ ભારતની આરોગ્ય પ્રણાલીનો અભિન્ન અંગ છે. તે વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) દ્વારા પરંપરાગત દવા પદ્ધતિ તરીકે ઓળખાય છે.
- કેન્દ્રીય આયુષ મંત્રાલયે 2016માં ધનવંતરી જયંતિ (ધનતેરસ તરીકે પણ ઓળખાય છે)ને આયુર્વેદ દિવસ તરીકે ઉજવવાનું શરૂ કર્યું.
- આ દિવસની ઉજવણી આયુર્વેદિક ચિકિત્સા પદ્ધતિનું રાષ્ટ્રીયકરણ અને તેને વૈશ્વિક બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવે છે.

થીમ

- વર્ષ 2021માં, "Ayurveda for Poshana" થીમ હેઠળ રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

Back to basics : આયુર્વેદ દિવસનો ઇતિહાસ

- ભારત દર વર્ષે ધનતેરસના શુભ અવસર પર આયુર્વેદ દિવસ ઉજવે છે. આ દિવસ 2016થી ધનવંતરી જયંતિના અવસર પર ઉજવવામાં આવે છે. આ દિવસ આપણા રોજિંદા જીવનમાં આયુર્વેદના મહત્વ વિશે જાગૃતિ લાવવા માટે ઉજવવામાં આવે છે. તે આયુર્વેદની શક્તિ અને તેના અનન્ય ઉપચાર સિદ્ધાંતો પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

ધનતેરસનો ઇતિહાસ

- ભગવાન ધનવંતરી આયુર્વેદિક ચિકિત્સાના દેવ છે. આમ, ધનતેરસ દર વર્ષે બધાની સુખાકારી માટે ઉજવવામાં આવે છે. હિંદુ પૌરાણિક કથાઓ અનુસાર, ભગવાન ધનવંતરી (દેવોના ચિકિત્સક) સમુદ્ર મંથન દરમિયાન દેવો અને અસુરો સમક્ષ પ્રગટ થયા હતા. તેમના હાથમાં અમૃત અને આયુર્વેદના ગ્રંથો હતા.

કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના મંત્રાલયે હજ 2022ની જાહેરાત કરી

- કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના પ્રધાન મુખ્યતાર અબ્બાસ નકવીએ 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ દક્ષિણ મુંબઈમાં હજ હાઉસ ખાતે હજ 2022ની જાહેરાત કરી હતી.
- ઓનલાઈન અરજી પ્રક્રિયા શરૂ થઈ ગઈ છે અને અરજી કરવાની છેલ્લી તારીખ 31 જાન્યુઆરી, 2022 છે.
- લોકો હજ મોબાઈલ એપ દ્વારા અરજી કરી શકશે.

Back to basics : હજ

- હજ એ ઈસ્લામિક તીર્થયાત્રા છે જે દર વર્ષે પવિત્ર શહેર મક્કા, સાઉદી અરેબિયામાં કરવામાં આવે છે. ભારતમાંથી દર વર્ષે બે લાખ હજયાત્રીઓ સાઉદી અરેબિયા જાય છે. નવી વ્યવસ્થા ભારતીય હજ યાત્રીઓના કરોડો રૂપિયા બચાવવામાં મદદ કરશે.

નોંધપાત્ર સુધારો

- કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના મંત્રીએ આ વર્ષે નોંધપાત્ર સુધારા અને સુવિધાઓ વધારવાની જાહેરાત કરી હતી.
- ભારતીય હજ યાત્રીઓ 'વૉકલ ફોર લોકલ'ને વધુ પ્રોત્સાહન આપશે. તેઓ ભારતમાં પ્રાપ્ત સ્વદેશી ઉત્પાદનો સાથે હજ પર જશે અને વિદેશી ચલણનો ઉપયોગ કરીને યાદર, ગાદલા, ટુવાલ વગેરે ખરીદવાનું ટાળશે. આ વસ્તુઓ સાઉદી અરેબિયામાં તેમની કિંમતના લગભગ 50 ટકા ભાવે ઉપલબ્ધ થશે અને ભારતમાં એમ્બર્કેશન પોઈન્ટ્સ પર યાત્રાળુઓને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.

પસંદગી પ્રક્રિયા

- હજ યાત્રાળુઓની પસંદગી પ્રક્રિયા કોવિડ-19 પ્રોટોકોલ મુજબ થશે. આ માપદંડ ભારત અને સાઉદી અરેબિયાની સરકારો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.

પંજાબ સિંધુ નદી ડોલ્ફિન (Indus River Dolphin)ની વસ્તી ગણતરી શરૂ કરશે

- પંજાબ સિંધુ નદીની ડોલ્ફિનની વસ્તી ગણતરી શરૂ કરવા જઈ રહ્યું છે.
- સિંધુ નદીની ડોલ્ફિનને વૈજ્ઞાનિક રીતે પ્લેટનિસ્ટા ગેંગેટિકા માઈનોર (Platanista gangetica minor) કહેવામાં આવે છે.
- તે તાજા પાણીની ડોલ્ફિન છે, જે બિયાસ નદીમાં જોવા મળે છે.
- કેન્દ્ર સરકારના એક પ્રોજેક્ટ હેઠળ શિયાળામાં વસ્તી ગણતરી શરૂ થશે. જો કે, પંજાબની વાઈલ્ડલાઈફ કન્ઝર્વેશન વિંગ એક ડગલું આગળ વધીને માત્ર ડોલ્ફિન જ નહીં પરંતુ તેમના કુદરતી રહેઠાણનું પણ રક્ષણ કરશે.
- આ પ્રોજેક્ટ પાંચ વર્ષમાં અમલી બનશે.

IUCN સ્થિતિ

- IUCN રેડ લિસ્ટમાં, ઈન્ટરનેશનલ યુનિયન ફોર કન્ઝર્વેશન ઓફ નેચર (IUCN) દ્વારા ઈન્ડસ રિવર ડોલ્ફિનને ભયંકર તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે.
- તાજેતર સુધીમાં, ડોલ્ફિનને પાકિસ્તાનમાં સ્થાનિક માનવામાં આવતું હતું. જો કે, 2007માં પંજાબના હરિકે વન્યજીવ અભયારણ્યમાં તેમજ નીચલી બિયાસ નદીમાં સિંધુ ડોલ્ફિનની બાકી રહેલ પરંતુ સક્ષમ વસ્તી મળી આવી હતી. તેની શોધ થઈ ત્યારથી, પંજાબના વન અને વન્યજીવ સંરક્ષણ વિભાગ WWF-ઈન્ડિયાના સહયોગથી ડોલ્ફિનના રહેઠાણના ઉપયોગ, વર્તમાન વિતરણ અને વસ્તી પર કામ કરી રહ્યું છે. સંશોધન કરી રહ્યા છીએ.

Back to basics : રાજ્ય જળચર પ્રાણી

- 2019 માં, સિંધુ નદીની ડોલ્ફિનને પંજાબનું રાજ્ય જળચર પ્રાણી જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
- બિયાસ-ડોલ્ફિન મિત્ર (Beas-Dolphin Mitras):
- પંજાબની પહેલના ભાગરૂપે, 'બિયાસ-ડોલ્ફિન મિત્ર' નામના સમર્પિત વ્યક્તિઓના જૂથ દ્વારા બિયાસ નદીના વિસ્તરણ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવશે.

Mazagon Dock પ્રથમ ડિસ્ટ્રોયર પહોંચાડ્યું

- 28 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ Mazagon Dock Shipbuilders Limited (MDL) એ ભારતીય નૌકાદળને “પ્રોજેક્ટ 15B ક્લાસ ડિસ્ટ્રોયર વિશાખાપટ્ટનમ (Project 15B Class Destroyer Visakhapatnam)”નું પ્રથમ જહાજ પહોંચાડ્યું.
- આ જહાજ નવેમ્બરમાં કાર્યરત થવાની શક્યતા છે.
- તે સ્વદેશી સ્ટીલનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવે છે.
- તે ભારતમાં ઉત્પાદિત સૌથી મોટા ડિસ્ટ્રોયર્સમાંનું એક છે.
- તેની કુલ લંબાઈ 164 મીટર છે અને લગભગ 7,500 ટનનું વિસ્થાપન છે.

જહાજની વિશેષતાઓ

- આ જહાજ એક શક્તિશાળી પ્લેટફોર્મ છે જે દરિયાઈ યુદ્ધના સંપૂર્ણ સ્પેક્ટ્રમમાં બહુવિધ કાર્યો અને મિશન હાથ ધરવા સક્ષમ છે.
- તે બરાક-8 લોન્ગ રેન્જ સરફેસ ટુ એર મિસાઈલ અને સરફેસ ટુ સરફેસ સુપરસોનિક બ્રહ્મોસ મિસાઈલથી સજ્જ છે.
- તે સ્વદેશી રીતે વિકસિત એન્ટી-સબમરીન હથિયારો તેમજ પાણીની અંદર યુદ્ધ માટે સેન્સરથી સજ્જ છે.
- આમાં હેવીવેઈટ ટોર્પિડો ટ્યુબ લોન્ચર અને રોકેટ લોન્ચર તેમજ હલ-માઉન્ટેડ સોનાર હમસા એનજીનો સમાવેશ થાય છે.

Back to basics : Mazagon Dock Shipbuilders Limited (MDL)

- MDL એ મઝગાંવ, મુંબઈમાં આવેલું શિપયાર્ડ છે. તે ભારતીય નૌકાદળ માટે યુદ્ધ જહાજો અને સબમરીન બનાવે છે. તે ઓફશોર ઓઈલ ડ્રિલિંગના હેતુ માટે ઓફશોર પ્લેટફોર્મ અને સંકળાયેલ સહાયક જહાજોના નિર્માણમાં સામેલ છે. તે ટેન્કરો, પેસેન્જર જહાજો અને કાર્ગો કેરિયર્સનું પણ ઉત્પાદન કરે છે.

‘મિશન ગંગા’ ગિનિસ બુક ઓફ વર્લ્ડ રેકોર્ડમાં પ્રવેશી

- ગંગા ઉત્સવ (The River Festival 2021)ના પ્રથમ દિવસે, સ્વચ્છ ગંગા માટે રાષ્ટ્રીય મિશન (NMCG) એ ગિનિસ બુક ઓફ વર્લ્ડ રેકોર્ડમાં પ્રવેશ કર્યો.

- એક કલાકમાં ફેસબુક પર હસ્તલિખિત નોટોના રેકોર્ડ સંખ્યામાં ફોટા અપલોડ થતાં તે ગિનિસ બુકમાં દાખલ થઈ હતી.
- ગંગા ઉત્સવ કાર્યક્રમનું આયોજન ગંગા કાયાકલ્પ વિશે જાગૃતિ વધારવા તેમજ કાર્યક્રમની પહોંચને વેગ આપવા માટે કરવામાં આવ્યું હતું.
- ગંગા ઉત્સવ 2021
- ગંગા ઉત્સવની 5મી આવૃત્તિ વર્ચ્યુઅલ રીતે શરૂ થઈ. આ તહેવાર ગંગા નદી તેમજ ભારતની અન્ય નદીઓના મહિમાની ઉજવણી કરશે.

Back to basics : ગંગા ઉત્સવ

- ગંગા ઉત્સવ, ગંગા નદીના મહિમાને ઉજવતો કાર્યક્રમ, રાષ્ટ્રીય ગંગા કાઉન્સિલ (National Ganga Council – NGC) દ્વારા લાગુ કરાયેલ સ્વચ્છ ગંગા માટેના રાષ્ટ્રીય મિશન દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે. તે ત્રણ દિવસનો તહેવાર છે, જે હિસ્સેદારોની સગાઈને પ્રોત્સાહન આપે છે. તે જાહેર ભાગીદારીને પણ પ્રોત્સાહિત કરે છે. લોકકથાઓ, પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓ સાથેના સંવાદો, ક્વિઝ, સંગીત અને નૃત્ય પ્રદર્શન અને પરંપરાગત કલા સ્વરૂપો, પ્રદર્શનો અને ફોટો ગેલેરીઓ દ્વારા ઈવેન્ટની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

ગંગા ઉત્સવનો હેતુ

- ગંગા ઉત્સવ નદીને પુનર્જીવિત કરવા માટે વિવિધ લોકોને જોડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઉજવવામાં આવે છે. તે સંવાદ દ્વારા સંવેદનશીલ પર્યાવરણીય મુદ્દાઓને ઉકેલવાનો પ્રયાસ છે.

ગંગા ઉત્સવ ક્યાં ઉજવાય છે?

- ગંગા ઉત્સવ નદી કિનારે ઉજવવામાં આવે છે. ઉદાહરણ તરીકે, પ્રયાગરાજમાં, તે ગંગા અને યમુના નદીના સંગમ પર ઉજવવામાં આવે છે. ઉજ્જૈનમાં, તે શિપ્રા નદી પર ઉજવવામાં આવે છે.

ભારતની ‘પંચામૃત વ્યૂહરચના’

- ગ્લાસગોમાં ગ્લોબલ ક્લાઈમેટ મીટ (COP26) ના પ્રથમ દિવસે, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ વિશ્વને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરવા માટે પંચામૃત વ્યૂહરચનાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
- વડાપ્રધાન મોદીએ તેમની યોજનાને ‘પંચામૃત’ કહ્યું છે, જેનો અર્થ ‘પાંચ અમૃત’ છે.
- પરંપરાગત રીતે, ‘પંચામૃત’ એ દૂધ, દહીં, ઘી, મધ અને ગોળ એમ પાંચ કુદરતી ખોરાકને મિશ્રિત કરવાની પદ્ધતિ છે.

- પંચામૃતનો ઉપયોગ આયુર્વેદમાં ટેકનિક તરીકે થાય છે. તેનો ઉપયોગ હિન્દુ અને જૈન પૂજા વિધિઓમાં પણ થાય છે.

Back to basics : પીએમ મોદીની પંચામૃત વ્યૂહરચના

- વડાપ્રધાન મોદીએ નીચેના 'પંચામૃત'નો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
- ભારત 2030 સુધીમાં તેની બિન-અશ્મિભૂત ઊર્જા ક્ષમતા વધારીને 500 GW કરશે.
- ભારત 2030 સુધીમાં રિન્યુએબલ એનર્જીથી તેની 50% ઊર્જાની જરૂરિયાતો પૂરી કરશે.
- ભારત 2030 સુધીમાં કાર્બન ઉત્સર્જનમાં એક અબજ ટનનો ઘટાડો કરશે.
- ભારત 2030 સુધીમાં તેની કાર્બનની તીવ્રતામાં 45% ઘટાડો કરશે.
- ભારત 2070 સુધીમાં શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જન હાંસલ કરશે.

■ ભારતની સ્થિતિ:

- વિશ્વની 17% વસ્તી ભારતમાં રહે છે. જો કે, તે ઉત્સર્જનમાં માત્ર 5% ફાળો આપે છે. રિન્યુએબલ એનર્જી ક્ષમતાના સંદર્ભમાં ભારત ચોથા ક્રમે છે.

COP26

- COP26 અથવા 2021 United Nations Climate Change Conference એ 26મી યુનાઈટેડ નેશન્સ ક્લાઈમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સ છે. તે 31 ઓક્ટોબરે સ્કોટલેન્ડના ગ્લાસગોમાં શરૂ થયું હતું અને 12 નવેમ્બર 2021ના રોજ સમાપ્ત થયું. આલોક શર્માની અધ્યક્ષતામાં તેનું આયોજન કરવામાં આવી રહ્યું છે. પેરિસ કરારના પક્ષકારોની આ ત્રીજી બેઠક છે. આ પરિષદ દરમિયાન, પક્ષો COP21થી વધતી મહત્વાકાંક્ષા માટે પ્રતિબદ્ધ થવાની અપેક્ષા છે.

નવેમ્બર 1: 9 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોએ સ્થાપના દિવસની ઉજવણી કરી

- ભારતમાં 7 રાજ્યો આંધ્રપ્રદેશ, હરિયાણા, છત્તીસગઢ, કેરળ, કર્ણાટક, પંજાબ અને મધ્ય પ્રદેશ અને 2 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો લક્ષદ્વીપ અને પુડુચેરી નવેમ્બર 1, 2021ના રોજ સ્થાપના દિવસની ઉજવણી કરી રહ્યા છે.
- અગાઉ તમિલનાડુએ પણ 1 નવેમ્બરે તેનો સ્થાપના દિવસ ઉજવ્યો હતો.
- ઓક્ટોબર 30, 2021ના રોજ, તમિલનાડુમાં શાસક DMKએ જાહેરાત કરી કે 18 જુલાઈના રોજ તમિલનાડુ રચના દિવસ ઉજવવામાં આવશે.

- કર્ણાટકમાં, આ દિવસ “રાજ્યોત્સવ” તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.

કેરળ

- કેરળ રાજ્યની રચના 1 નવેમ્બર, 1956ના રોજ થઈ હતી. તેની રચના પહેલા, તે ત્રણ સ્વતંત્ર પ્રાંતો માલાબાર, ત્રાવણકોર અને કોચીનમાં વહેંચાયેલું હતું. આ રાજ્યનું નામ કેરળના પ્રથમ શાસક કેરલિયન થમ્બોરન પરથી પડ્યું છે.

છત્તીસગઢ

- છત્તીસગઢ 1 નવેમ્બર 2000ના રોજ મધ્ય પ્રદેશમાંથી અલગ કરવામાં આવ્યું હતું. તે ભારતનું 10મું સૌથી મોટું રાજ્ય છે. પ્રદેશમાં સરળ વહીવટ માટે અને નક્સલવાદ ઘટાડવા માટે એક અલગ રાજ્ય બનાવવામાં આવ્યું હતું.

હરિયાણા

- 1 નવેમ્બર, 1966ના રોજ હરિયાણા પંજાબથી અલગ થયું હતું. આ નિર્ણય દેશ માટે વરદાન રૂપ સાબિત થયો કારણ કે રાજ્યએ પાક ઉત્પાદન અંગેની હરિયાણી ક્રાંતિની ચળવળનું નેતૃત્વ કર્યું હતું.

પંજાબ

- પંજાબી બહુમતી ધરાવતા પંજાબ રાજ્ય, હરિયાણા-હિંદી બહુમતી ધરાવતા હરિયાણા રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ ચંદીગઢની રચના અકાલી દળની આગેવાની હેઠળના આંદોલનનું પરિણામ હતું. પંજાબની રચના 1950ના દાયકામાં પંજાબી સુબા ચળવળમાંથી થઈ હતી.

મધ્યપ્રદેશ

- મધ્યપ્રદેશની રચના 1 નવેમ્બર, 1956ના રોજ થઈ હતી. ક્ષેત્રફળની દ્રષ્ટિએ તે ભારતનું બીજું સૌથી મોટું રાજ્ય છે.
- આન્ધ્ર પ્રદેશ
- આંધ્ર પ્રદેશની રચના 1 નવેમ્બર, 1956ના રોજ થઈ હતી.

વિશ્વની વિવિધ કૃષિ પદ્ધતિઓને અપનાવવી

- તાજેતરમાં સંશોધન કરાયેલા દસ્તાવેજો અનુસાર, “આંતર પાક સાથે સંકલિત ખેતી પર્યાવરણીય પદચિહ્ન ઘટાડીને ખાદ્ય ઉત્પાદનમાં વધારો કરે છે”, ભારતમાં નાના જમીન ધારકો વધુ અનાજનું ઉત્પાદન કરી શકે છે અને પર્યાવરણીય પદચિહ્ન ઘટાડી શકે છે.

અભ્યાસના મુખ્ય તારણો

- “રિલે પ્લાન્ટેશન” ઉપજમાં વધારો કરે છે:
- રિલે પ્લાન્ટેશન એટલે એક જ ક્ષેત્રમાં એક જ સિઝનમાં વિવિધ પાકનું વાવેતર.
- ઉદાહરણ: તેલંગાણા, કર્ણાટક અને મહારાષ્ટ્રના નાના ખેડૂતો રિલે ફાર્મિંગમાંથી પૈસા કમાઈ રહ્યા છે. તેઓ ડુંગળી, હળદર, મરચાં, આદુ, લસણ અને કેટલાક સ્વદેશી ફળો પણ વાવે છે, આમ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન નફો મેળવે છે.
- તે વધુ સારી મજૂરીનો ઉપયોગ કરે છે, ઓછા જંતુઓ ફેલાવે છે અને જમીનમાં નાઈટ્રોજન ફેલાવે છે.
- જો કે, રિલે કોપિંગમાં મુશ્કેલીઓ છે, એટલે કે, તેને વધુ યાંત્રિકરણ અને વ્યવસ્થાપનની જરૂર છે.

સ્ટ્રીપ કોપિંગ વધુ ફાયદાકારક

- સ્ટ્રીપ કોપિંગનો ઉપયોગ યુ.એસ.માં કરવામાં આવ્યો છે (જ્યાં ખેતરો ભારત કરતા મોટા છે), જ્યાં ખેડૂતો વૈકલ્પિક રીતે એક જ ક્ષેત્રમાં મકાઈ અને સોયાબીન સાથે ઘઉં ઉગાડે છે. જોકે, તેને મોટી જમીનની જરૂર પડે છે.
- ભારતમાં, જ્યાં મોટા ખેતરો છે (જેમ કે શહેરો અને રાજ્ય સરકારોની માલિકીના) જમીનને પટ્ટીઓમાં વિભાજિત કરવામાં આવે છે અને પાક વચ્ચે ઘાસની પટ્ટીઓ ઉગાડવા માટે છોડી દેવામાં આવે છે.
- વાવેતરથી પશ્ચિમ ભારતમાં રણને સ્થિર કરવામાં મદદ કરી છે.

સોઈલ મલ્ટિંગ અને નો ટિલ

- “સોઈલ મલ્ટિંગ”, એટલે કે ઉપલબ્ધ સાધનો જેવા કે ઘઉં અથવા ચોખાના સ્ટ્રોનો ઉપયોગ કરીને માટીમાં સુધારો કરવો તેને સોઈલ મલ્ટિંગ કહેવામાં આવે છે.
- પરંપરાગત મોનોકલ્ચર પાક કરતાં ‘નો-ટિલ’ અથવા તેનાથી ઓછું ટિલેજ વાર્ષિક પાકની ઉપજ 15.6 ટકાથી વધારીને 49.9 ટકા કરે છે અને પર્યાવરણીય પદચિહ્નમાં 17.3 ટકાનો ઘટાડો કરે છે.
- જોકે આ પદ્ધતિઓ ભારતના નાના ખેડૂતો માટે સરળ નથી, પરંતુ ઓછામાં ઓછા મોટા ક્ષેત્રોમાં તેનો અભ્યાસ કરી શકાય છે.
- માટીના મલ્ટિંગ માટે જમીનનો ઉપયોગ થાય ત્યારે પણ બધી ખુલ્લી માટીને સ્ટ્રો, પાંદડા વગેરેથી ઢાંકવી જરૂરી છે.
- ધોવાણ ઘટાડીને ભેજ જળવાઈ રહે છે અને કૃમિ જેવા ફાયદાકારક જીવોનો ઉપયોગ થાય છે, જે જમીનખેડવામાં ન આવે તો સમાન લાભ આપે છે.

ભારત માટે મહત્વ

- વર્તમાન આંકડાઓ અનુસાર, દેશમાં નાના ખેડૂતોની મોટી વસ્તી છે, જેમાંથી ઘણા 2 હેક્ટરથી ઓછી જમીન ધરાવે છે.

- ભારતના લગભગ 70 ટકા ગ્રામીણ પરિવારો હજુ પણ મુખ્યત્વે તેમની આજીવિકા માટે કૃષિ પર નિર્ભર છે, જેમાંથી 82 ટકા નાના અને સીમાંત છે.
- કેટલાક સૂત્રોના જણાવ્યા અનુસાર તમામ ખેડૂતોમાંથી માત્ર 30 ટકા જ ઔપચારિક સ્ત્રોતોમાંથી ઉધાર લે છે.
- રાજ્ય સરકારો વતી કૃષિ લોન માફી આ અંગે મદદરૂપ થઈ છે.

આરોગ્ય વીમો: આવશ્યકતા અને દૃશ્ય

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગે ‘હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ ફોર ઇન્ડિયાઝ મિસિંગ મિડલ’ નામનો વ્યાપક અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે.
- આ અહેવાલ ભારતીય વસ્તીમાં આરોગ્ય વીમા કવરેજમાં અંતર રજૂ કરે છે અને સમસ્યાને પહોંચી વળવા માટે ઉકેલો પ્રદાન કરે છે.

આરોગ્ય વીમાનું મહત્વ

- હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ એ ભારતમાં આરોગ્ય પડકારો સામે નાણાકીય સુરક્ષા પ્રદાન કરવા માટે ખિસ્સા બહારનો (OOP) ખર્ચ એકત્રિત કરવાની એક પદ્ધતિ છે.
- પૂર્વ ચુકવણી, જોખમ પૂલિંગ અને આરોગ્ય પડકારોને કારણે વ્યાપક ખર્ચને રોકવા માટે આરોગ્ય વીમો એક મહત્વપૂર્ણ સાધન તરીકે ઉભરી આવ્યો છે.
- આ ઉપરાંત, પ્રી-પેઈડ પૂલ ફંડ્સ આરોગ્ય સંભાળ જોગવાઈની કાર્યક્ષમતામાં પણ સુધારો કરી શકે છે.
- **સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ હાંસલ કરવું:**
- આરોગ્ય વીમા કવરેજનું વિસ્તરણ એ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે અને તે સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ (UHC) હાંસલ કરવાના ભારતના પ્રયાસમાં મદદ કરશે.
- આરોગ્ય પરના નીચા સરકારી ખર્ચથી જાહેર ક્ષેત્રમાં આરોગ્ય સેવાઓની ક્ષમતા અને ગુણવત્તામાં અવરોધ ઊભો થયો છે.
- તે મોંઘા ખાનગી ક્ષેત્રમાં મોટાભાગના વ્યક્તિઓ - લગભગ બે તૃતીયાંશની સારવારને મજબૂત બનાવે છે.
- **વધુ પડતો ‘ખિસ્સા બહાર’ ખર્ચ:**
- ભારતીય આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં આરોગ્ય પર ઓછો જાહેર ખર્ચ, વધુ પડતો ‘ખિસ્સા બહાર’ ખર્ચ અને પ્રતિકૂળ આરોગ્ય ઘટનાઓ માટે નાણાકીય સુરક્ષાનો અભાવ જેવા લક્ષણો છે.
- **‘મિસિંગ મિડલ’:**
- રિપોર્ટ અનુસાર, ઓછામાં ઓછી 30 ટકા વસ્તી અથવા 400 મિલિયન લોકો પાસે કોઈ આરોગ્ય સુરક્ષા નથી, આવા લોકોને આ અહેવાલમાં ‘મિસિંગ મિડલ’ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ‘આયુષ્માન ભારત- પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના’ (AB-PMJAY) અને વિવિધ રાજ્ય સરકારો વ્યાપક હોસ્પિટલ પ્રદાન કરે છે તેની યોજનાઓ વસ્તીના તળિયે 50 ટકા સુધી આવરી લેવામાં આવી છે.

- હાલનો આરોગ્ય વીમો 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરી માટે યોગ્ય નથી:
- ઓછી કિંમતના આરોગ્ય વીમા ઉત્પાદનની ગેરહાજરીમાં, 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરીને હેલ્થ કવરેજ મળતું નથી.
- એમ્લોઈઝ સ્ટેટ ઇન્શ્યોરન્સ કોર્પોરેશન (ESIC) અને AB-PMJAY સહિત સરકારી સબસિડીવાળા વીમા જેવા પોસાય તેવા ફાળો આપનારા ઉત્પાદનો આ કેટેગરી માટે ડિઝાઈન કરવામાં આવ્યા નથી.

■ ભલામણ કરાયેલા વીમા મોડેલો:

- અહેવાલમાં દેશમાં આરોગ્ય વીમા કવરેજ વધારવા માટે ત્રણ મોડેલોની ભલામણ કરવામાં આવી છે:

■ વ્યાપક અને વૈવિધ્યસભર જોખમ પૂલનું નિર્માણ:

- ખાનગી ફાળો આપનાર આરોગ્ય વીમા ઉત્પાદનની સફળતા માટે વ્યાપક અને વૈવિધ્યસભર જોખમ પૂલની રચનાની જરૂર છે.
- આ માટે સરકારે માહિતી શિક્ષણ અભિયાનો મારફતે આરોગ્ય વીમા વિશે ગ્રાહક જાગૃતિ લાવવી જોઈએ.
- સુધારેલી, પ્રમાણભૂત આરોગ્ય વીમા પ્રોડક્ટ વિકસાવવી:
- આરોગ્ય વીમાની કિંમત એટલે કે પ્રીમિયમમાં ઘટાડો કરવાની જરૂર છે, જે 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરીની સંભાવના સાથે સુસંગત છે.
- જેમ કે 'આરોગ્ય સંજીવની' વધુ પોસાય તેવી અને વ્યાપક બનાવી શકાય છે.
- આરોગ્ય સંજીવનીએ એપ્રિલ 2020માં વીમા નિયમનકારી વિકાસ સત્તામંડળ ઓફ ઇન્ડિયા (IRDAI) દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી પ્રમાણભૂત આરોગ્ય વીમા પ્રોડક્ટ છે.

■ સરકારી સબસિડીવાળા આરોગ્ય વીમા:

- આ મોડેલનો ઉપયોગ 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરીના ભાગો માટે કરી શકાય છે જે ઉપરોક્ત સ્વૈચ્છિક ફાળો આપનાર મોડેલ માટે ચૂકવણી કરવાની મર્યાદિત ક્ષમતાને કારણે આવરી શકાય તેમ નથી.
- મધ્યમ ગાળામાં PMJAYનો પુરવઠો અને ઉપયોગની બાજુ મજબૂત થયા પછી, 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરીમાં સ્વૈચ્છિક યોગદાનને મંજૂરી આપવા માટે તેના મૂળભૂત માળખાનો પણ લાભ લઈ શકાય છે.
- વીમા કંપનીઓની ઓપરેટિંગ અને વિતરણ કિંમત ઘટાડવા માટે સરકાર ગ્રાહક ડેટા અને મૂળભૂત માળખાગત સુવિધાઓને જાહેર કરી શકે છે.

આગળનો રસ્તો

■ સંકલિત અભિગમ:

- ઉપરોક્ત ત્રણ મોડેલોનું સંયોજન વિવિધ સમયે તબક્કાવાર રીતે 'મિસિંગ મિડલ' કેટેગરી માટે કવરેજ સુનિશ્ચિત કરી શકે છે.

■ આઉટરીય સ્ટ્રેટેજી:

- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA), પ્રધાનમંત્રી સુરક્ષા વીમા યોજના અને પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ (PM-KISAN) જેવા સરકારી ડેટાબેઝ સંબંધિત લોકો પાસેથી સંમતિ મેળવ્યા પછી જ ખાનગી વીમા કંપનીઓ સાથે શેર કરી શકાય છે.
- આનાથી વસ્તીના જરૂરિયાતમંદ વિભાગમાં વીમા ઉત્પાદનોની પહોંચમાં સુધારો થશે.

પ્રશ્નોત્તર

- 1) ભારતમાં કોવિડ-19 રસીકરણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. ભારતમાં અત્યાર સુધીમાં 107 કરોડથી વધુ લોકોને કોવિડ-19 રસીનો ડોઝ આપવામાં આવ્યો છે.
 2. 33 કરોડ 79 લાખ લોકોને બંને ડોઝ આપવામાં આવ્યા છે.
 3. Co-WIN પોર્ટલ (<https://www.cowin.gov.in>) અને આરોગ્ય સેતુ એપ પર કોવિડ-19 રસીકરણ માટે નોંધણી કરાવી શકાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 2) COVID-19ની સારવાર માટે વિશ્વની પ્રથમ મૌખિક ગોળી(oral pill)ને મંજૂરી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
 1. યુકેના આરોગ્ય સચિવ સાજિદ જાવિદે જણાવ્યું હતું કે, કોવિડ-19 માટે ઘરે ઉપયોગ કરી શકાય તેવા એન્ટિવાયરલને મંજૂરી આપનાર યુકે વિશ્વનો પ્રથમ દેશ બન્યો છે.
 2. molnupiravirને એવા લોકોમાં ઉપયોગ માટે મંજૂર કરવામાં આવે છે જેમની પાસે હળવાથી મધ્યમ COVID-19 અને ગંભીર રોગના વિકાસ માટે ઓછામાં ઓછું એક જોખમ પરિબળ છે.
 3. molnupiravir, મૂળરૂપે ફલૂની સારવાર માટે રચાયેલ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 3) વિશ્વ સુનામી દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ દિવસ 2015માં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો.
 2. યુનાઈટેડ નેશન્સ દેશો, આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓને જાગૃકતા વધારવા અને જોખમ ઘટાડવા માટે નવીન અભિગમો શેર કરવા દિવસની ઉજવણી કરવા હાકલ કરે છે.
 3. 2030ના અંત સુધીમાં, દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં રહેતા વિશ્વની લગભગ 50% વસ્તી વાવાઝોડા, સુનામી અને પૂરના સંપર્કમાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 4) વૈશ્વિક મિથેન સંકલ્પ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. મિથેન એ ગ્રીનહાઉસ ગેસ છે અને કુદરતી ગેસનો એક ઘટક છે.
 2. સપ્ટેમ્બર 2021માં યુએસ અને યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા વૈશ્વિક મિથેન પ્રતિજ્ઞાની પ્રથમ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
 3. યુનાઈટેડ નેશન્સ અનુસાર, 25% વોર્મિંગ મિથેનને કારણે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 5) પાકલ દુલ હાઈડ્રોઈલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. કેન્દ્રીય ઉર્જા, નવી અને પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા મંત્રી આર.કે. સિંહે 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ પાકલ દુલ હાઈડ્રો ઈલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટના મારુસુદર નદીના ડાયવર્ઝનનું ઉદ્ઘાટન કર્યું.
 2. આ પ્રોજેક્ટ જમ્મુ અને કાશ્મીરના કિશતવાડ જિલ્લામાં સ્થિત છે.
 3. પાકલ દુલ હાઈડ્રોઈલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ 2030 સુધીમાં 450 GW પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જાના લક્ષ્યાંકને પૂર્ણ કરવામાં મદદ કરશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 6) આંતરરાષ્ટ્રીય બીજ પરિષદ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. Food and Agriculture Organisation-FAO દ્વારા વર્ચ્યુઅલ રીટે આયોજીત કરવામાં આવનાર કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેવા માટે તેલંગાણાને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.
 2. આંતરરાષ્ટ્રીય બીજ પરિષદ એ બે દિવસીય પરિષદ છે. તે 4 અને 5 નવેમ્બર, 2021ના રોજ રોમમાં યોજાશે.
 3. બીજ ઉદ્યોગના વિકાસ અંગે ચર્ચા કરવા માટે આ કોન્ફરન્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 7) નેશનલ સ્પોર્ટ્સ એવોર્ડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 1 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, રમત મંત્રાલયે રાષ્ટ્રીય રમત પુરસ્કાર 2020 ના વિજેતાઓને ટ્રોફી આપી.
 2. આ પુરસ્કારોના વિજેતાઓને પહેલાથી જ રોકડ ઈનામો મળી ચૂક્યા હતા પરંતુ 2020ની ઈવેન્ટ દરમિયાન તેઓ તેમની ટ્રોફી અને પ્રશસ્તિપત્રો એકત્રિત કરવામાં અસમર્થ હતા કારણ કે રમત પુરસ્કાર સમારંભ વર્ચ્યુઅલ રીટે COVID-19 રોગચાળા વચ્ચે યોજાયો હતો.
 3. રમતગમત મંત્રાલયે 29 ઓગસ્ટ, 2020ના રોજ 27 અર્જુન પુરસ્કારો અને 5 રાજીવ ગાંધી ખેલ રત્ન પુરસ્કારો સહિત કુલ 74 રાષ્ટ્રીય રમત પુરસ્કારો એનાયત કર્યા હતા.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 8) આયુષ્માન CAPF હેલ્થ કાર્ડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 2 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે જાહેરાત કરી કે કેન્દ્ર સરકારે તમામ કેન્દ્રીય સશસ્ત્ર પોલીસ ઈળો (CAPF) કર્મચારીઓને “આયુષ્માન CAPF આરોગ્ય યોજના” (Ayushman CAPF Healthcare Scheme) નો લાભ આપ્યો છે.
 2. CAPF તબક્કાવાર રીટે કેન્દ્રીય સ્વાસ્થ્ય વીમા કાર્યક્રમનો લાભ લઈ શકશે. આ પ્લાન ડિસેમ્બરના અંત સુધીમાં સમગ્ર ભારતમાં ઉપલબ્ધ થશે. તેનાથી 35 લાખ CAPF કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારના સભ્યોને ફાયદો થશે.
 3. આ યોજના નેશનલ સિક્યુરિટી ગાર્ડ (NSG) ને હેલ્થ કાર્ડ સોંપીને શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 9) રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આયુષ મંત્રાલય દ્વારા 2જી નવેમ્બર, 2021ના રોજ દેશભરમાં રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.
 2. આયુર્વેદ એ ભારતની આરોગ્ય પ્રણાલીનો અભિન્ન અંગ છે. તે વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) દ્વારા પરંપરાગત દવા પદ્ધતિ તરીકે ઓળખાય છે.
 3. કેન્દ્રીય આયુષ મંત્રાલયે 2016માં ધન્યંતરી જયંતિ (ધનતેરસ તરીકે પણ ઓળખાય છે)ને આયુર્વેદ દિવસ તરીકે ઉજવવાનું શરૂ કર્યું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 10) હજ 2022ની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. કેન્દ્રીય લઘુમતી બાબતોના પ્રધાન મુખ્તાર અબ્બાસ નકવીએ 1 નવેમ્બર, 2021ના રોજ દક્ષિણ મુંબઈમાં હજ હાઉસ ખાતે હજ 2022ની જાહેરાત કરી હતી.
 2. નવી વ્યવસ્થા ભારતીય હજ યાત્રીઓના કરોડો રૂપિયા બચાવવામાં મદદ કરશે.
 3. હજ યાત્રાળુઓની પસંદગી પ્રક્રિયા કોવિડ-19 પ્રોટોકોલ મુજબ થશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 11) પંજાબ સિંધુ નદી ડોલ્ફિન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. પંજાબ સિંધુ નદીની ડોલ્ફિનની વસ્તી ગણતરી શરૂ કરવા જઈ રહ્યું છે.
 2. સિંધુ નદીની ડોલ્ફિનને વૈજ્ઞાનિક રીતે પ્લેટનિસ્ટા ગેંગેટિકા માઈનોર (Platanista gangetica minor) કહેવામાં આવે છે.
 3. તે તાજા પાણીની ડોલ્ફિન છે, જે બિયાસ નદીમાં જોવા મળે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 12) પ્રથમ ડિસ્ટ્રોયર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 28 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ Mazagon Dock Shipbuilders Limited (MDL) એ ભારતીય નૌકાદળને “પ્રોજેક્ટ 15B ક્લાસ ડિસ્ટ્રોયર વિશાખાપટ્ટનમ (Project 15B Class Destroyer Visakhapatnam)”નું પ્રથમ જહાજ પહોંચાડ્યું.
 2. આ જહાજ નવેમ્બરમાં કાર્યરત થવાની શક્યતા છે. તે સ્વદેશી સ્ટીલનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવે છે.
 3. તે ભારતમાં ઉત્પાદિત સૌથી મોટા ડિસ્ટ્રોયર્સમાંનું એક છે. તેની કુલ લંબાઈ 164 મીટર છે અને લગભગ 7,500 ટનનું વિસ્થાપન છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 13) ‘મિશન ગંગા’ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. એક કલાકમાં ફેસબુક પર હસ્તલિખિત નોટોના રેકોર્ડ સંખ્યામાં ફોટા અપલોડ થતાં તે ગિનીસ બુકમાં દાખલ થઈ હતી.
 2. ગંગા ઉત્સવની 5મી આવૃત્તિ વર્ચ્યુઅલ રીતે શરૂ થઈ. આ તહેવાર ગંગા નદી તેમજ ભારતની અન્ય નદીઓના મહિમાની ઉજવણી કરશે.
 3. ગંગા ઉત્સવ નદીને પુનર્જીવિત કરવા માટે વિવિધ લોકોને જોડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ઉજવવામાં આવે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 14) ભારતની ‘પંચામૃત વ્યૂહરચના’ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ગ્લાસગોમાં ગ્લોબલ ક્લાઈમેટ મીટ (COP26) ના પ્રથમ દિવસે, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ વિશ્વને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરવા માટે પંચામૃત વ્યૂહરચનાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
 2. વડાપ્રધાન મોદીએ તેમની યોજનાને ‘પંચામૃત’ કહ્યું છે, જેનો અર્થ ‘પાંચ અમૃત’ છે. પરંપરાગત રીતે, ‘પંચામૃત’ એ દૂધ, દહીં, ઘી, મધ અને ગોળ એમ પાંચ કુદરતી ખોરાકને મિશ્રિત કરવાની પદ્ધતિ છે.
 3. પંચામૃતનો ઉપયોગ આયુર્વેદમાં ટેકનિક તરીકે થાય છે. તેનો ઉપયોગ હિન્દુ અને જૈન પૂજા વિધિઓમાં પણ થાય છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 15) સ્થાપના દિવસની ઉજવણી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. અગાઉ તમિલનાડુએ પણ 1 નવેમ્બરે તેનો સ્થાપના દિવસ ઉજવ્યો હતો.
 2. મધ્યપ્રદેશની રચના 1 નવેમ્બર, 1956ના રોજ થઈ હતી. ક્ષેત્રફળની દ્રષ્ટિએ તે ભારતનું બીજું સૌથી મોટું રાજ્ય છે.
 3. છત્તીસગઢ 1 નવેમ્બર 2000ના રોજ મધ્ય પ્રદેશમાંથી અલગ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

16) વિશ્વની વિવિધ કૃષિ પદ્ધતિઓ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- ભારતના લગભગ 70 ટકા ગ્રામીણ પરિવારો હજુ પણ મુખ્યત્વે તેમની આજીવિકા માટે કૃષિ પર નિર્ભર છે, જેમાંથી 82 ટકા નાના અને સીમાંત છે.
 - માટીના મલ્ચિંગ માટે જમીનનો ઉપયોગ થાય ત્યારે પણ બધી ખુલ્લી માટીને સ્ટ્રો, પાંદડા વગેરેથી ઢાંકવી જરૂરી છે.
 - રિલે પ્લાન્ટેશન એટલે એક જ ક્ષેત્રમાં એક જ સિઝનમાં વિવિધ પાકનું વાવેતર.
 - સ્ટ્રીપ ક્રોપિંગનો ઉપયોગ યુ.એસ.માં કરવામાં આવ્યો છે (જ્યાં ખેતરો ભારત કરતા મોટા છે), જ્યાં ખેડૂતો વૈકલ્પિક રીતે એક જ ક્ષેત્રમાં મકાઈ અને સોયાબીન સાથે ઘઉં ઉગાડે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

17) આરોગ્ય વીમો: આવશ્યકતા અને દૃશ્ય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- વીમા કંપનીઓની ઓપરેટિંગ અને વિતરણ કિંમત ઘટાડવા માટે સરકાર ગ્રાહક ડેટા અને મૂળભૂત માળખાગત સુવિધાઓને જાહેર કરી શકે છે.
 - આરોગ્ય વીમા કવરેજનું વિસ્તરણ એ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે અને તે સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજ (UHC) હાંસલ કરવાના ભારતના પ્રયાસમાં મદદ કરશે.
 - હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સ એ ભારતમાં આરોગ્ય પડકારો સામે નાણાકીય સુરક્ષા પ્રદાન કરવા માટે ખિસ્સા બહારનો (OOP) ખર્ચ એકત્રિત કરવાની એક પદ્ધતિ છે.
 - ઓછામાં ઓછી 30 ટકા વસ્તી અથવા 400 મિલિયન લોકો પાસે કોઈ આરોગ્ય સુરક્ષા નથી, આવા લોકોને આ અહેવાલમાં 'મિસિંગ મિડલ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2,3

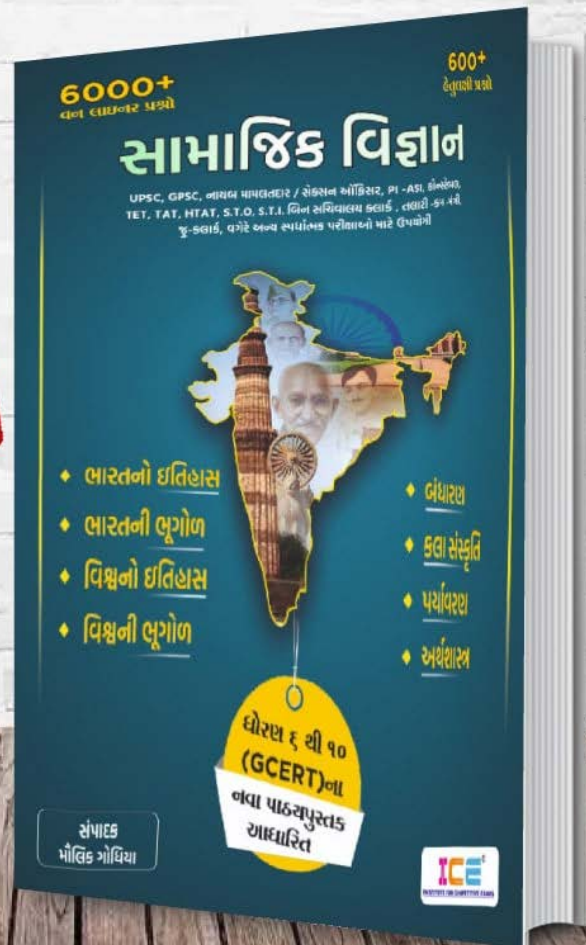
(B) 2,3,4

(C) 1,2,4

(D) 1,2,3 અને 4

UPSC, GPSC, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

AVAILABLE NOW

ICE[®]
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટેન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT